

سالی هه شته م

ئایاری ۲۰۱۶

مانگانهیهکی تایبهته به کارگیزی و
گه شه پیدانی مرقی

www.iqra.ahlamontada.com

95

یه که مین گوڤاری کارگیزی و گه شه پیدانی
مرقی له کوردستاندا

خزمه تی دایکم!

دیارییه که ی باوکم!

رینگای به خته وهری!

بریار ژوانی هه موومان

دیاری نو!

خۆشه ویستی کرداره!

پیرۆزبایی

به ناوی سه رنوو سه رو به ږیوه به رو ده سته ی نوو سه ران و ستافی گوڅاری
 بریاره وه، پیرۆزبایی له به ږیز:
د. مه سعود یونس ږوژبه یانی ده کهین، به بونه ی به ده سته یانی
 پروانه ی دکتواری فه خری له کارگتړیدا، له زانکوی "الحضارة العالمية"
 هیوای سه رکه وتنو ته مه ندریژی بو ده خوازين، بو خزمه تکرډنی
 گهل و ناوه دانکرډنه وه ی ولات.

بهرپوه بهرک نووسین

بهريزان نه بوبه کر

سهر نووسهر

د. عادل محهمه د شينخانی

sarnosar@yahoo.com

خاوه نى ئيمتياز

مه سعوود تاهير رږښه يانی

No: 95

نایاری
2016

راویژر کارک یاسایی

پاریژهر: نازاد محیدین

بهشی هونهری و دیزاین

جمال دهرویش

پشتیوان عبدالرحمن

نارام محمد نه بی

تایپ

که لسوم جه لال

ناونیشانی گوشار

سليمانی: گهرکی باخان- شەقامی بۆتان- خانووی ژماره ٧٤
تهنیش باخچهی به کر صدقی، نزیک قوتابخانهی میدیای نمونهیی

٠٥٣٣٢٨٨٨٢٤ - ٠٧٤٨٠١١٣٧٨٧ - ٠٧٧٠٢١٧٨٦٨٢

هه وئیر: ٠٧٥٠٤٤٦٣٢٣٠

Bryar_magazine__

bryarmagazin@gmail.com

bryarmagazine

نرخ: 2500 دینار

دابه شکردن: پهيك / 07708649210

چاپ: پیره میزد

بربار

مانگانه يه کی تایبه ته به کارگيري و گه شه پيداني مروي

سالی هه شته م - ژماره 95 - نایاری 2016

کارگيري و بازارپسازي

كارگېڭىرى بە گوفتار

ماركوس
نۇريليۇس

ئەگەر پايۇچوونەكان زۇربوون، كاروكردهوهكان كەم دەبنهوه.

فۇلتىر

هەندىك لە ھاوسەران دەرمانن، هەندىكىشيان دەردو بەلان.

ھۇمىرۇس

تەلارەكان شارەكان دەپازىتنهوه، كەشتىيەكان دەرياکان
دەپازىتنهوه، مىندالەكانىش مالەكان دەپازىتنهوه!

پەندىكى
سربى

لاوهكان روخسارىكى جوانيان هەيه،
بەسالاجوانىش روخىكى جوانيان هەيه!

پەندىكى
ئىنگىلىزى

تەندرووستىم پىچ بېخشە، لەبەرامبەردا سامانەكەم لى وەرېگرە

اڭگاي بمختەمى!

دەگىرپنەمە: زانا يەك لەگەل يەككە لە قوتابىيەكانىدا، بەنىو باخو بىستانى جووتيارىكا دەگوزمران.

لە كاتى رۇيشتىدا، چاويان بە جووتى پىلاوى دراو كەوت، كە بى دەجوو، جووتيارەكە لە ماندوۋىتىدا، بۇئەۋى پشويەك بە پىيەكانى بداتو نانەكەى بخوات، لەۋى داي ناۋن!

قوتابىيەكە بە مامۇستاكەى گوت: چى دەلىي، پىلاۋەكانى لى بشارىنەۋە، بزانىن چى دەكات؟!

مامۇستاكە بە قوتابىيەكەى گوت: نا رۇلەكەم، نابىت ئىمە بۇ دلخۇشكردى خۇمان، گالتە بە ھەزارەكان بىكەين!

تۇ دەۋلەمەندى دەتوانى بە شىۋەيەكى دى دلخۇش بىت! لەبرى ئەۋە، بۇ نايەى بىرېك پارە، بخەيتە نىو پىلاۋەكانى، پاشان خۇمان بشارىنەۋەو بزانىن، كاردانەۋەى جووتيارە ھەزارەكە چى دەبىت؟!

قوتابىيەكە، پىشنىيارى مامۇستاكەى لا جوان بوو! ھاۋكات بىرېك پارەى خستە نىو پىلاۋەكانو خۇي مامۇستاكەشى، لە پىشت دارودرەختەكانەۋە، خۇيان شاردەۋە؛ تا بزانىن ھەلۋىستى جووتيارەكە، چى دەبىت!!

پاش چەند چىرگەيەك، جووتيارەكە پەيدا بوو، ويستى پىلاۋەكەى لەپى بىكات، بەلام ھەستى كرد، شتىكى تىدايە، تەماشاشا دەكات، بىرېك پارەيە، لە تاكە پىلاۋەكەى دىشدا، ھەمان شت دووبارە بوۋەتەۋە!

لە خۇشيدا، كەۋتە سەر چۆك دەستەكانى روۋەو ئاسمان بلىد كردو گوتى، سوپاس ئەى پەرۋەردگارم، تۇ زانىت مىندالەكانم

بىرسىن، ئەم پارەيە، بەشى خواردنىكى زۇر دەكات! مامۇستاكە، ئاۋرى دايەۋە بۇ لاي قوتابىيەكەو پىي گوت: ئىستا بەختەۋەرتىر نىت لەۋدى كە پىشنىيارى يەكەمت جىبەجىن كىردىبا؟!

لەم چىرۇكەۋە فېر دەبىن:

۱. ھەزارەكان، بۇ ئەۋە درووست نەبوون؛ تا گالتەيان پى بىكەين!

خودا يە دانايى خۇي، كۇمەلىك ھەزارو كۇمەلىك دەۋلەمەند دەكات

۲. دەۋلەمەندى سەرۋەتو سامان، پىۋەر نىن بۇ رېزگرتن لە مرۇفەكان، بەلكو پىۋىستە لە خودى خۇيانەۋە، بۇيان بىۋاپىن.

۳. بە گالتەكردن بىكەنن بە كەسانى ھەزارو داماو، خۇشەختى بەدەست ناھىنن، بەلكو بەرامبەر مرۇفايەتى خۇمان شەرمەزار دەبىن!

۴. بىخەشە، تاجو چىزى بەخشىن، زۇر گەۋرەترە لە ۋەرگرتن و كۆكرنەۋە!

۵. با مامەلەكرىنت بەرزو راقى بىت، ئەگەر لەگەل پىلاۋىشدا بىت، ھەمىشە بىر لە بىرۇكەى بەرزو جوان بىكەرەۋە!

۶. با ھەرگىز، مرۇف نەكەينە ئامانچ بۇ كەيفو بىكەنن و رابواردن؛ چونكە گالتەكردن بە ھەستو نەستى مرۇف، ھەلەيەكى زۇر گەۋرەيە.

۷. با ھەمىشە ئاۋاتمان، خۇشچالكردىن مرۇفەكان بىت، نەك نازاردان!

تەنھاسەردە كان

بەپاي من سەركردايەتى فېربوونە، كەواتە: ئەو ساتەى مرؤف لە فېربوون رادەووستىت؛
ئەوا سەركردايەتېكردى رادەووستىت، گەشەى دەزگاۋ دامەزراۋەكەشى رادەووستىت.
ريك وارن

ھەرگىز نابىتە سەركردەيەكى لېھاتوو،
گەر سەرەتا، نەبىتە خزمەتكارىكى لېھاتوو.

ئىلى لوفارو

ھىچ كەس نابىتە سەركردەيەكى لېھاتوو، ئەگەر ھەموو كارىك خۇى ئەنجامى
بدات، يان بەدەستەيتننى ھەموو سەركەوتنىكى، تەنھا بۇ خۇى بوويت.

ئەندرو كارىنگى

يىگەيشتى تاكەكانو گەشەكردن و پەرەپىدانى تواناكانيان،
بەرزترىن ھىوايە لاي سەركردەى راستەقىنە.

ھارقى ئىس.فايرستون

سەركردەى راستەقىنە، پىويستە نامانجى بەدەيتننى بەرژەۋەندىي
شۈيتكەوتوۋەكانى بىت، نەك دەۋلەمەندكردى سەركردەكان.

روپىرت تاونسىتد

01

02

03

04

05

چۇن دەمىت بە سم كەدە؟

سەرگەردە چاۋنەترسە

تا گەرتە كارمەكان، بە لايەكدا بىخاتە بىيانپىننىتەۋە. خۇ ئەگەر نەزانىۋە، ئەمە پىۋىستىيەكى زۇرى بە بۇيرى چاۋنەترسى ھەيە؛ ئەۋا لىت رەۋن بىت، چۇن بىت بە بەرپەۋەبەرىكى سەرگەۋتەۋ.

كاتىك زانىارى رەۋنەكەدە داۋاگەۋەكان لە بەردەستە بوۋن؛ بىرپەردان رەۋنە ئاشكارا ئاسان دەمىت، بەلام بىرپەرى سەخت ئەۋەپ، كە لە ساپە ئەۋەۋنى زانىارى پىۋىستەۋە دەدرىت. گەۋمان بىتە لەۋەدا نىيە، بىرپەردان، چاۋنەترسى ئازاپەتتى راسەفەنەى دەۋىت، نەخۋەلە كە ئەگەرى ئەۋە ھەبىت، بىرپەردەكە ھەلەپە. ھەرچە دۋاخستەۋ خاۋۋخلىچىكە تىمان راپاپە، بەلگەپە لەسەر ترسانى بەرپەۋەبەرى كەسكىش نىيە، رەز لە سەرگەردە ترسۇكە زىرەكەۋتەۋ بىرپەرتە دەستى بۇ بەسگەۋە بىرپەرت، پان سەرى خۇى بى بىرپەرتەۋ بەرپەۋە بىكەت.

سەرگەردە لىزانەۋ رەزگەرتىش باش دەزانىت

يەكەك لە راستىيە شارۋەكانى زىان، ئەۋەپە؛ تۇ بە ھەنگەۋىن، خەلگى رادەكەشەت، نەك بە سەكە، پان كەس لە قەسە دىرگاۋى، تەرى شىرىنى نەچىۋەتەۋە. ئەۋەى راستى بىت، ھۆكەر فرىۋەدەكانى دەسەلات، ۋامان لى دەكات، ئەم راستىيە لە بىرى خۇمان بىيەنەۋە. ئىدى لە ساپە ئەۋ شىرەزىۋ شەۋاۋىيەدا، كە لە گەۋشارە قشارى كارەۋە سەر دەردەھىنەت، دەبىن بە كۆمەلە ناكەسەك، كەس ناپەخشىن، نارامى خۇگەرىمان دەپەرتەۋە، ھەستى كەسانى دىكە پانگەرىن، لە ئاستى پىشنىازەكانىشەندە، خۇ لە نەزانى دەدەپەۋ گەۋى خۇمانى لى دەخەۋىنەن، ھەرۋەھە لە نەرخ بەھەى دەستەكەۋەكانىان كەم دەكەپەنەۋە، لە بەرچاۋ ھاۋرەپەكانىاندا، سەرگەۋەپەن دەكەپەن ھۆشدارپەن بى دەدەپەن. بەمەش ئەۋ رەپازە زىرپەنە لەبەر دەكەپەن، كە بىرپەرى ئاراستەكەردى رەخەن، بۇ خەتاۋ ھەلە دەدەت، نەك بۇ خەتابارۋ ھەلەكارەكە.

لەسەرمانە، گەۋتە ئەۋ داناپەمان لەبەر نەچەت، كە دەلەت؛ ھەر رەخەۋە گەلەپەك، لە كەسانى دى دىگەرىن، دەمىت لە بابۇلەپەكدا داپەنەن، كە بە ستايش پىدەھەلگەۋتە چەۋرە كرا بىت.

بە گەشتى سەرگەردە باشەكان، ئەۋانەن باپەخەدان بە كارمەندە ئىشكەرەكان پىشان دەدەن، بە جۇرەك پىنماپەكانىان، بەلەزانى شەكە لە رەزگەرتە دەردەكەن.

بىگەۋمان نارەۋەۋى بوۋن بە سەرپەت، پان سەرگەستە، ھەر بۇ خۇى، دىلەرىۋ بۇيرىيە.

سەرگەردە راستەفەنە، بەزۋەپە ھەۋل دەدەت، لە كارگەردە، شىۋەزىكى جىۋاۋ داپەنەت؛ تا باشتەرىن شىۋەزى لى دەرپەت. سەرگەردە راستەفەنە نالەت؛ «گەر چەند ھۆكەرىكى ھالەپەخەۋ ماپە رەۋامەندى نەپن؛ ناتۋانەن ئەم شىۋەزە رەپە بىرپەنە بەر». كاتىكەش كارمەندەكان، لە جەپەجەكەردى شىۋەزە تازەكانى كاردا، شەكەت دەھىنەن؛ ئەۋا سەرگەردە سەرگەۋتەۋ، مەمانە پەپەن ھەر دەمىنەت سەرگەۋتەپەن ناكەت. ھەر لەبەر ئەۋەشە، ئەگەر لە پاش كەۋتەن، نارەۋەۋى ھەستەنەۋەت نەپۋاپە، جەر دۋاۋ جەر جەزەت لە دۋەپەردەكەنەۋە ھەلەكان نەپۋاپە؛ ئەۋا تۋانەى پىلۋەلەپەكەردەن، پان ھەر جۋان رەۋىشتەۋ دەۋرەۋەۋەركەندىشتە نەدەپەۋ.

سەرگەردە دۋەرىيەنە

سەرگەردە راستەفەنە بۇ دۋەر دەپەۋەت، ھەرگەز نالەت؛ ئەمە كارى مەن نىيە، خۇنەگەر تۇ، لە دەستەكەت چاۋەپەۋەنى ئەۋە دەكەپەت، پىشنىۋانەى يەكەى بىكەن، لە كاتى قەپەران تەنگەنەكاندا، كارى سەختە ئەستەم ئەنچام بىدەن، سەرگەتە پىۋىستە لەسەرت، بۇ ھەلگەرتە كۆلۋ بارى زۇرتر ئەگەر داۋاۋ ئەمەت لى كرا خۇت سازۋ نامادە بىكەپەت.

پاشان كاتىك كارمەندەكان، پەرمەتەپەنى بەشەكانى دىكەۋ ئەنچامگەپەندىن بىرەك كارى زۇرتر دەكەنەۋە؛ پىۋىستە دۋەپەتە بىكەپەتەۋە، كە دەزگەكە، پان كۆمەپەنەكە، لە تەنگەزەپەكى پەرمەتەسەپە. سەرگەردە چالەك، گەنگەپەكى گەۋرەگەن، بە گەشت چالەكەپەكانى دەزگا، پان كۆمەپەنە دەدەت، شەپەى زانىنى ھەۋەۋ ئەۋ شتەنەپە، كە لە دەستەى كارگەرىۋ لەقەكاندا رەۋ دەدەن. ھەردەم بى خۇۋەلقۇرتەندەن، پان دەستەۋەردەنى لەرەدەپە لە كارۋەپەرى كەسانى دىكە، لە بارۋەۋەخى دەزگاۋ كۆمەپەنە دەپەسەتەۋە. سا لەبەرئەۋە، ئەگەر سەرگەردە نارەۋەۋى لە ھەلگەپەنى پەكانى كار بىت؛ ئەۋا ئەركى سەرمانەپەت، كە لەبارەى بەشەكان، دەستە كارگەپەپەكان، دەستەكانى كارۋ بەرپەۋەپەرتەپەكانى دىكەش، زۇر شتە بزانەت، ۋەك كۆرد دەلەت؛ بىز بۇ تاۋىكەش بىت، جەپە خۇى خۇش دەكات.

سەرگەردە يەكەلەكە رەۋەپە: ھەۋەۋە كات، سەرگەردە نامادەى بىرپەردانە،

۵۰ نامۆزگاری بۆ دهستکهوتی گهوره

۳۶- لیئوردی...

کاتیک له کهسیک دهبووریت، ئهوهی که لهسهر شانتیه دای دهگریت، خۆتو ئهوانی تریش ئارام دهبهوهو دهبیت به خۆشهویستی ههموان، ئهوهی لیئوردیه نهبیت؛ ناگات به توانا شاراوهدکانی وهک خۆشهویستی و خێرو بهخشین، رڤو کینه رڤگرن لهبهردهم گهیشتن به خۆشییهکانی ژياندا. ناتوانین کهسمان خۆش بووئیت ئهگهر لیئوردیه نهبین، ئهگهر کهسمان خۆش نهوئیت ناتوانین ببهخشین، بهخشندهکان لیئوردیهو خۆشهویستایش دهبهخشن. کهسی لیئوردیه خۆشهویسته، له خۆتو خهلهکی ببووره، ناتوانیت ئهم ههموو قورساییه ههلبگریتو بۆ ماوهیهکی درێژ رڤگه بهرپیت، ئهم باره قورسه لهسهر شانت دابگره، ئهگهنا له پهلوپۆت دهخاتو دهکهویت.

۳۷- گرنگی بهتهدرووستیت ده...

گرنگیدان به تهندرووستیی خۆت، بابتهتیک گرنگه بۆ بهدهستپێنانی کاتو ومبهرهتانی زۆر، ئهگهر مرۆف نهخۆش بکهوئیت، بهدلتیاییهوه کاتیک زۆری لهدهست دهچیت، وزمیهکی زۆری دهروونیو جهستهیی لیدهروات، ئهو کاتهی تییدا گرنگی دهدهیت به تهندرووستیت، له وهرزشو رڤکردنو پشکنینی پزیشکیو خواردنی تهندرووست، زۆر باشتیه لهوهی دواتر کاتیک زۆر ماندووبیت، کاتیک تهرخان بکه بۆ خۆتو گرنگی به تهندرووستیی خۆت بدو سوود له کاتهکانت ومهبرگره.

۳۸- ئهمرۆو سهیهکردن...

یهکێکه له گههرهترین هۆکارهدانی بهفیرچوونی کاتو وزه، دواخستنی کارو ئهمرۆو سهیهکردنه، ههموو کاریکی سههرکهوتوو گرنگ، وا باشتیه ئیستا دهست بکهیت به ئههجامدانیو بهدهستی بهیینه، ئهکهیت دهستی لئ ههلبگریت، مرۆف کار دوا دهخات بۆ دوورکهوتنهوه له نازاری کاتی ئههجامدان، نازارکه زۆرتر دهبیت کاتیک دوا دهخهیت؛ چونکه خهمی دواخستنهکهو خهمی کارکردنهکهش ههلبهگریت، بۆ چارهسهرکردنی دواخستنی کار، ههرئیستا دهست پێ بکه، دواتر کاتت نییه بۆ ئههجامدانی، ئهگهر

ئیستا دهست پێ نهکهیت، یان بهرپار بده، کارکه ئههجام نهدهیت، یان دوا بخره، یان راپۆژ بکه.

۳۹- بیر بکهروه چیت دهوئیت؟

بیر بکهروه چیت دهوئیت، نهک چیت ناوئیت، بیر له چارهسهر بکهروه، نهک له کێشهکان، بیر له خۆشی بکهروه، نهک له دلتنهکی، له خۆت بپرسه: (چۆن؟)، واز بهیینه له (بۆچی؟)، بهسادهیی بیر بکهروه، نهک به ئالۆزی، بیر له خۆشییهکان بکهروه، نهک له ناخۆشییهکان، بیر له گونجاو بکهروه، نهک له نهگونجاو، بیر له رووناکی بکهروه، نهک له تاریکی، کاتیک بیر دهکهیتهوه لهوهی که دمهوئیت؛ ئهوا تۆ بهرهو ئامانج دهردهچیت، ئهوهی دهتوانیت پێشکeshی دهکهیت، واز دههینیت لهوهی له توانای تۆدا نییه، که چارهسهری بکهیت، دلتیابه تۆ داهاوو رۆشن دهکهیتهوه، لهجیاتیی ئهوهی خهریک بیت به چاککردنهوهی کاریکهوه که چارهسهری نییه، ههرکاتیک بیر لهوه بکهیتهوه، که خۆشحالت دهکات، خۆشحالت دهبیت، ههرکاتیکش بیر لهوه بکهیتهوه که ناوهوئیت، ماندوو دهبیت.

۴۰- یاساکانت ئاسان بکه.

ههندیک کهس یاسای زۆر دادهنن، بۆ ئهو شتانهی که دهبانهوئیت بهدهستی بهیئن، ئهو هاوڕهپییهکی دهوئیت باشو بهوهفا بیت، خۆشحالتو دهولههمهند، گهشبینو کهیف خۆش بیت. هتد. ئهو بهو کارهی دهرتێنیتو کارکه لهسهر خۆی قورستر دهکات. یاسای خۆشهویستی دابنن، ئهوانهت خۆش بوئیت، که خۆشیان دهوئیت، پتووستیت بهم نههریتو یاسا زۆرو قورسانه نییه، یاسای خۆشهختی، ئاسان بکهروه؛ بهچاو کرانهووت ههست به خۆشهختی دهکهیت، ههست دهکهیت لهم جیهانهدا، بوونت ههیه. له یاساکانی سههرکهوتن: ههست بهسههرکهوتن دهکهیت ههرکاتیک ببهخشیتو بیر لهبهخشین بکهیتهوه، خۆتو ئهوانی تریش خۆشحالت دهکهیتو دهبیت بهیهکیک له کهسه خۆشهختهکان.

سامان كەرىم
بەشى ھەشتەم

پلان

كۆدى خىزانى و كۆدى تايبەت

پرسىياز؟

بۇچى رېڭاى چېكىرىدىنەۋى زانىيارى ھاۋلاتيان گرنگە؟ واتە، بۇ دەبىت چېكى زانىيارى ھاۋلاتيان بىكەينەۋە؟
ۋەلام: لەبەرئەۋى بزانين چەند ھاۋلاتى بەھەلە زانىيارىيەكەنى پېر كىرەۋەتەۋە، راستى بىكەينەۋە، ھەروەھا رېڭە لەناۋى دووبارە خىزانى دووبارە بگىرىن، واتە: ھەر كەسنىك بېيت بە خاۋنى پەك ناسنامەى خۇى.

كردارى چېبەجىكرىن

مەبەستمان لەم كىرەۋەتەۋە، كە ھەر يەك لەم خالانەى خوارەۋە، بۇ سى رېڭاى پېشۋە بەدەست بېيىن كە باسما لىۋە كىرە، بەلام ئەم خالانەى خوارەۋە كىرەۋە چېبەجىكرىن بۇ سى رېڭاى:

يەكەم: ھاۋكارى

دوۋەم: كات

سىيەم: شىۋازى كىرەۋە

چوارەم: كادىر پىۋىست

پىنچەم: پىرى بودجە

شەشەم: راگەيانەن

يەكەم: ھاۋكارى

مەبەستمان چېبە لە ھاۋكارى؟

مەبەستمان پىرى بەدەستىنەۋى ھاۋكارى (مادى مەنەۋىيە) لەلايەن ھۆكۈمەت ھاۋلاتىيەۋە، بەۋەى ھۆكۈمەت ھەمو پىداۋىستىيەكەنى چېبەجىكرىن ئەم پلانە دابىن بىكاتو رۇۋانە ئاگادارى بەرەۋەپىشچوۋە ئاستەنگەكان بىتو چارسەرى ھەمو لايەنەكەنى بىكات. ھاۋلاتىيەۋە بەدەم پلانەكەۋە بىن بۇ سەرخستى پلانەكە؟ چۈنكە دواچار ئەم پلانە ھەمو ھاۋلاتىيەك سوۋدى گەۋرەى لى دەبىيەت.

دوۋەم: كات

مەبەستمان چېبە لە كات؟

مەبەستمان پىرى، ئەم كاتەپە كە تەۋاۋى پلانەكەى پى

چېبەجى دەكرىت، بۇ ھەر سى قۇناغەكەى كە باسما كىرە.

رېڭە ھۆرس بىت پىش ۋەخت كاتەكە دىارى بىكەين؛ لەبەرئەۋى نازانين توۋشى چ پىش ھاتو رۋوبەروۋوبونەۋەكە دەبىن؟ بەلام بەشىۋەكەى خەملەنەن، ئەم لايەنە گرنگە رۋون دەكەينەۋە بۇ ھەر سى رېڭاى كىرەۋە؛ تا بزانين بەچەندىك دەتوانين ئەم پلانە چېبەجى بىكەين.

يەك: پىرى كات بۇ رېڭاى يەكەم، (رېڭاى پىدانى قۇرمى زانىيارى پىكرەۋە)

دىارىكرىن كات بۇ ئەم رېڭاى، بىرىتى دەبىت لە (۱۵ رۇز بۇ ۲۰ رۇز) كە دەبىت ھەمو سەۋك خىزانىك دۋاى ئەۋەى قۇرم بۇ خۇى ئەندامانى خىزانەكەى لە ۋىستەگەى شۋىنى نىشتەجىۋونى ۋەدەكرىت لەم ماۋەيدا بەھەمو زانىيارى دۋاكرەۋەكەۋە بىگىرەتەۋە بۇ شۋىنى مەبەست، ھەرچەندە ماۋەكە كەمىك زۇرە بەۋەى كە ئەم پىداۋىستى زانىيارىيەنە لە (۷ رۇز بۇ ۱۵ رۇز) بىسە، بەلام تا پىزەى ھەلە سىر بىتو ھەمو پىداۋىستىيەكەنىش بىتوانىت دابىن بىكات لەم ماۋەيدا؛ لەبەرئەۋەى ھەر ھەلەپەك لە زانىيارى پىداۋىستى ھەمو؛ چارسەم بىكرىت.

دوۋەم: پىرى كات بۇ رېڭاى دوۋەم (رېڭاى پىكىنىنى زانىيارى پىداۋىستى ھاۋلاتيان)

دۋاى ئەۋەى ھەمو سەۋكخىزانىك لەم ماۋە دىارىكرەۋەدا، زانىيارىيەكەنى گىرەپەۋە، ئىنچا ئەم رېڭاى دەست پى دەكەين؛ بۇئەۋەى راستى درۋوستى زانىيارىيەكەنمان بۇ دەرەكەۋەت؛ چۈنكە نامار لەسەر بىنەماى درۋ بىنات نانىرت.

ئەم كىرەۋەش، كىرەۋەشكى مەيدانىيەۋە لەرېڭاى ۋىستە دىارىكرەۋەكەۋە دەكرىت، بەۋەى لەسەر نەخشەى ئەم شۋىنى نىشتەجىۋونە مال بە مال كىرەۋەكە لە يەك كاتدا ھەمو ۋىستەكەكەنى پارتىزگا پىرى ھەلدەستەن، ھەر ئەندامىكى خىزانىش لەمال نەبوۋ، لەم رۇۋەدا دۋاتر لەشۋىنى كىرەكەى بەراۋەكارى زانىيارىيەكەنى دەكرىت، يان دەبىت بىت بۇ ۋىستەكە بۇ راستى درۋوستى زانىيارىيەكەنى

روونگردنەمەوی گرنگ لەسەر کات، بۆ ئەم ڕێگایە:

ئەم کاتە قورسە بە خەمڵاندنیش دیاری بکەیت؛ چونکە وەک وەم نازانین تووشی چ پێشباتیک دەبین، کاتیش بۆ ئەم ڕێگایە لەچەند حالەتیکدا دەرەدەکووت، کە چەندمان کات بۆ ئەم ڕێگایە پێویستە، ئەوانە: قەرەباڵغی ناوچەیی نیشەجێبوون سەرەکیترین ھۆکاری دیاریکردنی بێ ڕێگایە.

خێرای کارمەندان، ئەم کاتە بۆ ڕێژمەکی باش کەم دەکاتەو، گەر بتوانین ھەر ویستگەیکە شەفتی ئیشکردنی شەوانیشی ھەبێت، کارەکەمان دوو ھێندە خێراتر دەکات. واتە: تا کارمەند لێھاتووترو دڵسۆزتر کار بکات، پلانەکەمان خێراتر بمانەجام دەکات.

پاستگۆیی ھاوڵاتیان لەپەرکردنەمەوی زانیارییەکاندا ھۆکاریکی باش دەبێت؛ بۆئەمەوی بە کەمترین ماوە ئەم ڕێگایە بێرێن. لەبەرئەمەوی گەرداری چێککردنەمەوی زانیارییەکان کەمتری بێ دەجیت بۆیە کاتی تێچووش کەمتر دەبێتەو.

ناوچەکانی نیشەجێبوون، جیاوازی دەخاتە جێبەجێکردنی ئەم ڕێگایە بۆ کاتی خەمڵاندن، واتە: ناوچەیی نیشەجێبوونی چڕ، جیاوازی لەگەڵ ناوچەیی نیشەجێبوونی کەمدا.

ھەندیک پشکنین ھەیە، تایبەتە بە سەرۆکخیزانەو وەک خاوەنی خانووی خۆی بێت، یان گریجی، ھەندیک پشکنین ھەیە تایبەتە بە ھەموو ئەندامانی خیزانەو، بە سەرۆکی خیزانیشەو، وەک بێشەو شوێنی پێشە، مووچە، بۆ دیاریکردنی ئاستی ژیانی ئەو خیزانە، کە گەردەگاتە سەر راستی و دروستی ئامارەکەمان. واتە: ھەندیک تایبەتمەندی بۆ سەرۆک خیزانە، ھەندیک تر بۆ ئەندامانی خیزانە، لەبەر بەرپرسیاریتی.

ھەرکەسێک دەرکەوت بە ئەنقەست، ھەر یەک لەو زانیارییانە کە دەگێڕێتەو، بەھەڵە پەر کردبوو؛ ئەو تاکوو زانیاری پاست نەھێنیت، دەبێت لە مافی ھاوڵاتیبوون بێشە بکەیت، واتە: نابێتە خاوەنی ناسنامە، ئەمەش زۆر ئاسان دەکەیت. یان لە داھاتوودا درۆیەکی لە زانیارییەکاندا بە ئەنقەست کرد، دەتوانیت سزا بدەیت؛ بۆئەمەوی کەس ئەو کارە نەکات.

گرنگترین خال، بریتیە لەمەوی کە دەبێت نەخشی نیشەجێبوونی ھەر ناوچەیکە بدەیت بەو ویستگەیکە کە لە ڕێگای یەکەم دووھەم کار دەکەن، لە ڕێگای شارەوانییەو؛ بۆئەمەوی بەبێ نەخشی، کارمەندەکان بزانن چەند مال لەو شوێنە ھەموو بەبێ نەخشی کە ڕێژمی سەدی ئەواوکاری مالمەکان بکەن. گەر ھەر شوێنیک نەخشی ھەبوو، دەبێت نەخشی ھەبوو بۆ دروست بکەیت.

س: بێ کات بۆ ڕێگای سییەم (ڕێگای داخڵکردنی زانیارییەکان و دروستکردنی ئامارە)

دوای ڕێگای پشکنین، واتە: دوا ئەمە ھەموو زانیارییەکان ئامادە دەبن؛ بۆئەمەوی ئامارە کە دروست بکەن، ئینجا ئەم ڕێگای دەست بێ دەکەن، کە گرنگترین ڕێگایە؛ چونکە بەھیزی ئامارە کە لەم ڕێگایدا دەرەدەکووت.

ئەم کردارەش بە کەسانی شارمەزۆ پەسپۆر لەو بەرنامە

تەکنەلۆجیەدا دەکەیت، کە لەسەرھاو ئەمەزەمان بێ کردو پلانەکە بێ جێبەجێ دەکەن، کاتی ئەم ڕێگایەش لێھاتوویی و خێرای ئەو کەسانە دیاری دەکات، کە ئەمەیان دەتوانن بەشیویمەکی خەمڵاندن، کاتەکی دیاری بکەن.

چۆنیتی دیاریکردنی ماوەی دیاریکراو بۆ ڕێگای سییەم

بۆ ئەم ڕێگایە، دوو خال دەبێت ھۆی دیاریکردنی کاتی دیاریکراو:

ژمارە کارمەند

لێھاتوویی و خێرای کارمەندەکان

بۆ نموونە: گەر بۆ ئەم پلانە، (۱۰۰۰) کارمەندمان ھەبێت، بۆ ھەر سێ پارێزگاکە، بۆ دروستکردنی ئامارەکو ڕۆژانە ھەر کارمەندیک بتوانیت (۵) خیزان تەواو بکات بە ھەموو ئەندامەکانییەو، ئەو بۆ ھەر ڕۆژیک (۵۰۰۰) ھزار خیزان تەواو دەکەن، گەر دانیشتوانی ھەری گوردستان بریتی بێت لە یەک ملیۆن خیزان؛ ئەو ھەموو دانیشتوانی ھەری، بە (۲۰۰) ڕۆژ تەواو دەبێت، بە ھەموو ئەندامەکانییەو، بەبێ بوونی ھیچ بشوویە کە لەو ماوەیدا. واتە: بەشیویمەکی بەردەوام، بەلام ئەم بەردەوامییە ڕوو نادات؛ چونکە ڕۆژانە ڕووداوی نەخاواو پشوو، شتی تر ڕوو دەدات. بۆیە ماوەکە زیاتر لە ماوەی بێ دەجیت کە (۲۰۰) ڕۆژ.

تێبینی /

کەدەلێن (۲۰۰) ڕۆژ. واتە: بەو شیوازە کە ئامازەمان بۆ کرد، واتە: بە (۱۰۰۰) کارمەندو ڕۆژانە (۵) خیزان، مانای ئەمە کە ژمارە کارمەند زیاد بکەن ڕۆژانە خیزانی زیاتر داخڵ بکەیت؛ ئەو ماوەکە کەم دەبێتەو، یان گەر ھەر کارمەندیک ڕۆژانە بتوانت (۱۰) خیزان تەواو بکات، ئەو کاتە کە دوو ھێندە کەم دەبێتەو، واتە: ماوەکە ژمارەو خێرای کارمەندەکان دیاری دەکات.

گەر دانیشتوانی ھەری لەو ڕێژمی خیزانە کە دامان نا، کەمتر بێت لەو کاتە دیاریکراوە کەمتری بێ دەجیت، گەر زیاتر بوو لەو کاتە زیاتری بێ دەجیت. واتە: ژمارە خیزانیش دەوری خۆی دەبێت، لە دیاریکردنی کاتەکاندا.

دەبێت شیوازی گریبەست، یان دامەزراندنی ئەم کارمەندانە بەجۆرێک بێت، کە بشوویەکی کەم بیانگریتەو، تەنھا ئەو ڕووداوانەش بیانگریتەو، کە پێویست بێ؛ بۆئەمەوی بە کەمترین ماوە، ئەم پلانە جێبەجێ بکەن.

کەواتە: دەتوانین بلێن بەھەر سێ ڕێگاکەو بە شیویمەکی خەمڵاندن کاتی دیاریکراو، بۆ جێبەجێکردنی ئەم پلانە بەنزیکی، سالیک بۆ سالی نیویکی دەوێت، کە ڕەنگە زیاتر، یان کەمتر لەو ماوەیەش بێ بچێت.

مەبەستمان چییە لە شیوازی کارکردن؟

مەبەستمان پێی ئەمە، بە چ شیوازیکی کارکردن کاربەکەین بۆ ھەر سێ ڕێگاکە، بۆ سەرکەوتنی پلانە. ئەم شیوازی کارکردنە دەکەیت بە دوو ھۆناغ:

خۆت ژمیریاری خۆت به!

بهشی سییه

حامیه

د. یوسف کاتیك پهك پله، لا ددهمیتو خیرا راستی دمهپتوه، لهوانه به زیاتر له پك میل رڼگای درېزتر نهپویت، بهلام نهگه یو ماویهکی درېز، فرۆكهكه ههروا بروت، خیرا سمدان میل له ناراستی سهرگی لا ددهت. فرۆكهوان کابینهپهکی پرنامیری لهردهسته، که پئی دهلین، له کوئی رڼدایهوه دمپیت بهروو کوئ بجیتو ههموو گات ناگاداری بارودوخهکهپه.

بهم شیویه، هوشمندیی بازرگانی، پیوسته هیما ناگادارکردنهوهو وینمیهک له رڼگات نیشان بدات، بۆ نموونه، خشتهپهکی هیلکاری بهپیی کات.

٦- توانای بهرپهرچدانموی بهردوام، فرۆكهوان بهردوامو له ههر خولهکینکا، رڼی بهرووپشچوون راست دمکاتهوه. نهو بۆ نییه، که کاتژمیریک بۆ بریاردان لهسهر نهوهی که دمپیت جی بگات، گات بهفیر بډات. نهو حالته لهگهل کارو کسابیتی ناسایی بهراورد بکه، پهک مانگ تیپهر بییتو باش جهند ههفتهش راپۆرته داراییهکان ناماده بکرتن، تازه نهو گات بهرپهرچمهرکان بڼ بزانن، که بارودوخی نیشرو کار به ج شیویهکه، ههروها له باشتیری نهو حالتهدا، ١٢ جار ههلی راستکردنهوهی رڼگا له ماوهی سالد ههیه. ههرجی بهرزونزمیو ناحیگیریهکان له کاردا بهدی بکرتن؛ پیوست به راستکردنهوهی بهردوامی رڼگای چارنووساز ههیه. لهوانه به بتوانین بلیین که گرنگترین سهرنجی پهک رڼکاری هوشمندیی بازرگانی، دمپیت لهسهر راستکردنهوهی بهردوامو پیشبینی داهاتووی رڼگا بیت.

بهم شش تاپهتیهندییهی سهرهوه، دمتوانیت جاوهرئ بکهیت رڼکاری هوشمندیی بازرگانی، بههیهکی گونجاو بهردوست بختو سوودی سهرماپه دانانی سهرماپی، گهرنتی بگات، نهو بارودوخه وپستراوه ههمان یارمهتیدانه بۆ بهرپهرچمهرکان، بۆ رڼنمای فرۆکهی کارو کسابهتیا، بۆ گهیشتن به نامانجی نزیکو دورو که خواستپانه.

و، له هارسیهوه، Harvard Business Review

چۆن بههوشمندیی بازرگانی، سوودی سهرماپه بانتر بکهی؟ له ژمارهی پشووگه بریاردا، یاسی هوشمندیی پلان و بهرنامهی فرۆكهوانو گهیشتن به نامانج گرا، وردمکاری نهو پلانمش، لهگهل پلانی بازرگانیدا بهراورد گراو ناماژمان به شمش خال کرد، که روونکردنهوهو شیکاری نهو شمش خاله، لهخوارهوه دمهپنه روو.

فرۆكهوان چۆن سهرکهوتوو دمپیت؟

به رهجاوکردن و جیههچیکردنی شمش خالی بگۆری قهرانهکان، دمتوانیت نهو سهرکهوتنه، له کارو کسابهت دا وینا بکهیت.

١- روونو شفافبوونی خالی دمهپیک، فرۆكهوان بهروونی دمهپیت، خالی سهرماتای فرینی له ج شاریکه بارودوخی ئیستای بۆ روونو ناشکرایه، وهک واقعی دۆخهکه، نهک نهوهی خۆی یارمهتیدمهرکانی بیانهوهت.

٢- نامانجی دیارو شوینی مهپهست، فرۆكهوان ناتوانیت له شوینیکی ههرمهکی بنیشیتنهوهو بلی؛ نهوه شوینی مهپهسته. نهو له مهودای رڼگادا، دمپیت بریاری پیوست بدات؛ تا بگاته شوینیک که پیشت بۆ دیاری گراوه. ههر بهم شیویهش، پیوسته هوشمندیی بازرگانی، نامرازیک بیت بۆ گهیشتن به نامانج و رڼیشتن بهروو ناراستی نامانج و ستراتیژییهتهکان، نهک وکوو پهک نامیری جیاو تمنا به ناو تهکنهلوژی بیتو بهراویز بخریت.

٣- ههبوونی پلان و بهرنامه؛ فرۆكهوان، ههتا بهرنامهیهکی فرینی روونی نهپیت؛ نافریت. نهو نهخشییه، یارمهتی ددهت، که چۆن له دمهپیکهوه، بگات به نامانج. ههروها هوشمندیی بازرگانی، پیوسته وهک نامرازیک بیت؛ تا نهخشهری دمهپیک نهمرۆو شوینی مهپهست، که پیوسته له داهاتوودا پئی بگات، نیشان بدات.

٤- توانای گۆرانکاری پیوست، فرۆكهوان دمهپیت، که له ٩٥٪ کاتهکان، له رڼ لا ددهت. جاوهرئ ناحیگیربوون به بهراوردی رڼگا دمکاتو بهرپهرمهرکانی لهگهلا دمکات. ههر بهم شیویه، بهرپهرمهرکان پیوسته پیشبینی گۆرانکاریهکان بکهن.

0772 142 00 42 - 0750 123 67 95
Facebook / Day Computer
kurd.info@daycomputer.net

دهی کۆمپیوتەر
بۆ ژمیریاری و بهرپهرچدان

وہاب حسیب محمەد

بینگول / ترکیا

بەرپۆمبەری سەركەوتوو كۆپە؟

مەرج نییە بەرپۆمبەری سەركەوتوو، لەو رێكخراوەوە كە تییدا كارى كردووە دەرێكەوتوو هەلبەكەوت، چون ئەو خاوەن شارەزایی و لێتاتووینی، لە هەر رێكخراویكى دیکەو هاتبێت، ئەو مەشخەل سونبۆلە؛ چونكى خاوەن زانیرو زانیاری پێویستە. **بەرپۆمبەری سەركەوتوو..** لە ناویندیکى بچكۆلانەدا بۆ كۆگەرنەوێ زانستو زانیاری پێویستى بە سالانێك شەنوكەو نییە؛ چونكى هۆكارەكانى فیزیوون لە ماوەیەكى كەم بە كۆششێكى كەمتر، گەنجینەى كەوێ فیزیوونى دەخەنە بەردەست.

بەرپۆمبەری سەركەوتوو.. پێویستى بە گەرانو كۆمەڵگەردن نییە؛ چونكى تەكنەلۆژیای سەردەم، گشت دنیا لە نووسینگەكەیدا كۆ دەكاتەو، بە هەمان شێوە، لەم دنیا بانو بەرینەدا، ئەویش دەباتە هەموو نووسینگەكەو.

گەرنێگەردن زانست بۆ بەرپۆمبەری سەركەوتوو بەریتییە لە، زانستە مەشخەلەكان، بنەماكانى مامەلەكەردن لەتەك سەرچاوەی مەشخەل، لێتاتووینی و پەيوەندیکەردن بە یەكێك لە خالە سەركەوتوكانى بەرپۆمبەری سەركەوتوو دادەنرێت.

بەرپۆمبەری سەركەوتوو، هەمیشە پەيوەندى لەتەك تەكنەلۆژیای پێشكەوتوو سەردەمیانەدا هەبە، بە هیوای جۆراوجۆركەردن چالاكیەكان، دەرکەوتنى ناسۆى نۆئۆ بە مەبەستى گەشتن بە بازاری تازە، دۆزینەوێ گرپاری نۆئۆ، هەمیشە گەرنێگەردن، بە توێژینەوێ بوارە نوێیەكان.

بەرپۆمبەری سەركەوتوو.. ئەو كەسە یە پشت بە زانیرو زانیاری دەبەستێت، نەك بە لێتاتووینی.

بەرپۆمبەری سەركەوتوو.. ئەو كەسە یە پشت نابەستێت بە هەل، بەلگەو پشتنەستوو بە پلان و تەگبیر. بۆیە دەگوترێت؛ بەرپۆمبەردن پێشەكە، بێجگە لە بەرپۆمبەردن پێشەكە دیکە نییە.

رەنگە بۆ ئێرەو تانیەر، ئەم وتە یە راست بێت، بەلام بۆ بەرپۆمبەری سەركەوتوو، كارێكى نەشیاو!

بەرپۆمبەری سەركەوتوو.. بە تەنها خاوەن دەسلەلتو برپارو وتەى كۆتایی، نییە؛ بەلگەو خاوەن كۆمەڵێك كەسى شارەزایە، كە لە بەشێك لە كارى رێكخراوەكەدا، پێشتیان پێ دەبەستێت. ئەو بەرپۆمبەردن لە دەرکەردن برپارو جێبەجێكەردن، بە هەمان شێوە چاودێرێكەردن كارەكانیش، هەر لە ئەستۆی ئەوایە.

بەرپۆمبەری سەركەوتوو.. رێكخەرو ناسانكارە، پشتو پەناى ئەو تێپەڕە، كە لە تەكیدا كار دەكەن، پێنەوێ بێت بە جەقێ كارەكان بان كۆی برپارەكان لە دەستیدا گرد بگاتەو.

بەرپۆمبەری سەركەوتوو.. كەسێك نییە بە تەنها لە پێشكەیدا پسپۆر بێت؛ كەسێكى شارەزاو دانایە بە زۆر زانستو زانیاری جۆراوجۆر، ئەو شارەزایە بە هاوکاری لە مامەلەكەردن، لەتەك كۆمەڵێك پسپۆر شارەزادا، لە كێشەو ئارێشەكان تێ دەگاتو دەتوانێت پشتنەستور بە شیوازی زانستییانە تێریمان و شیکاری لەتەك شارەزاو پسپۆراندا هەلبێت.

نەينىيەكانى سەركەوتن لە بازارسازىي رايەلەدا (نيتۆرك ماركىتىنگ)

و: ئانا ھەورامى

بەشى شەشەر

سەركەوتن، يان شىكست لە ۹۰ پۇژى يەكەمدا

چەمكە پەيوەندىدارەكان بە نيتۆركى ماركىتىنگ

فاكس، تەلەفۇنىكى پەيامگىرو دەزگايەكى كۆمپيوتەرىش ئامادە بىكەيت، سوود مەند دەبىيت.

۲-پېشەوخت بابەتە فېركارىيەكانى وەكوو كىتىپ، نامىلكە، كاسىتو CD و شى تر، لە بەرپەرسە بالادىستىيەكانت وەربىرە. ۲- تەلەفۇنى مۇبايل، بە تايىبەت ئەگەر ھەمو كەسەكان سوودى لى وەربىرە، كارىكى باشە. NM بازارگانى پەيوەندىيەكانەو ھەر بەم ھۆيەو، ئەگەر تەلەفۇنى مۇبايلتان نەبىت؛ زىانمەند دەبن.

بەنەما ئەخلاقيەكان

NM بازارگانىيەكە، لەسەر ھەمو لايەنە ئەخلاقيەكان بونىاد نراو. لەبەرئەو ەگىرگە ھەموو كارەكەت بە ئەخلاقيەتىن شىو ەنەجام بىدەيتو كەشى ھاوړىيەتىو درووستكارى بۇ كۆمەلەكانى خوار خۆت بگوازىتمەو. ئەگەر كارەكەت بە پىرۆفېشنالترىن ئەخلاقيەتىن شىووزى گونجاو ەنەجام بىدەيت، دەبىيت بە جىگاي ستايشو رېزى ھاوکارەكانت. لەم زەمىنەيەدا، لەم رېنوموونىيەنەي خوارەو سوودمەند دەبىيت:

۱- كارىك بۇ خودى خۆت

ھەمىشە لەبىرت بىت، كە تۇ بۇ خۆتان كار دەكەيت. تۇ بۇ ھاوبەشەكەت، يان بالادەستەكانت كار ناكەيت. ئىو ە تەنھا بۇ خۆت چالاكى دەكەيتو ھەر بەم ھۆيەو، بەرپەرسى سەركەوتن، يان شىكستەنانت، خۆت دەبىيت.

۲-بەنەماي زېرىن؛ "ئەو كە بۇ خۆت پەسەندى ناكەيت، بۇ

كۆبۇونەوئى ناساندن

زۆر كات، كەسانى سەرەو، كۆبۇونەوئىيەكى ناساندن بۇ رېك دەخەن؛ ھەتا تۇ بە بازارگانى NM ئاشنا بکەن. ئەم كۆبۇونەوئىيە، زۆرجار لەم بابەتەنەي خوارەو پىكەتوئەو:

۱- شىووزى كارگردنى كۆمپانىا.

۲- شىووزى دانەوئى قەرز.

۳- زانىارىگەلى پىوئىست، لەبارەى بەرھەمەكانى كۆمپانىا.

۴- نامىرە پىوئىستەكان، بۇ ئەنەجامدانى كارەكە.

۵- دىارىگردنى ئامانچ.

۶- شىووزى بانگەشت.

۷- شىووزى وەلامدانەوئى پىرسىارو بىانوو ەلاوەكان.

لە بەشەكانى دواتردا، لەبارەى ئەم بابەتەنەو زىاتر قەسە دەكەين.

پىوئىستىيەكانى كار

رېك وەك ھەر بازارگانىيەكى تر، بۇ دەستپېگردنى بىنچىنەي ئەم بازارگانىيە، چەند پىوئىستىيەكە ھەيە. رېنەمايەكانى خوارەو، دەتوانن لەم زەمىنەيەدا، يارمەتيت بدەن:

۱- ئەم بازارگانىيە، بازارگانىيەكى مالىيەو لەبەر ئەم ھۆيە دەبىت لە مالىو ە كار بکەيت. بۇ ئەمەش پىوئىستە نووسىنگەي كارت لە مالىو ە دابەرزىنىت. بۇ ئەم كارەش مېزو كورسىيەك لەگەل ھىلىكى تەلەفۇن بەسە. ھەلەبەتە گەر بتوانيت دەزگايەكى

كەسەنى تىرىش پەسەندى مەكە.

ئەگەر پەت خۇش نىيە، بىكەمىتە بىر رەخنەو سەرزەشتەو، ناتەواۋىي كەسەنى تىر ئاشكرا مەكەو سەرزەشتىان مەكە. زۆربەي رېتەمپەيەكانى تىر، لە پەيۋەندىيە نىزىكەكاندا لەگەل ئەمەدا، پەك بىنەمان.

۲- بىرپار بەسەر كەسەنى تىرە مەدە

ئەم كارە كۆمپانىياكانى تىرە بەرھەمەكانىيان، شىۋازى دانەۋەي ھەرزەكانىيان، كىرپارەكانىشىيان دەگىرتەو. ھەمىشە جەخت لە پەشكى كۆمپانىيەي خۇت، بەرھەمەكانى، شىۋازى دانەۋەي ھەرزەكانىيەو گروپپەكەتەن بىكەنەو، بەلام لەبارەي ئەۋانى تىرىشەو، خراپە مەلئ. ئەم كارە دەپتە ھۆي ئەۋەي كە بىنە جىگەي رېزى كەسەنى تىر.

بەلەن

سەركەۋەنت، بەندە بە بەلەنەكانتەۋە لە بازىرگانىيەكەتەدا. ھەرچى جەدپىترو خاۋەن بەلەنتر بىت، دەستت بە سەركەۋەنتى زىاتىر دەگات. بەلەنەكانى تۆ، ئەم بابەتەنەي خوارەۋە دەگىرنەۋە:

۱- پارە

پىۋىستە بۇ بابەتەكانى خوارەۋە بىرەك خەرج بىكەن: -بابەتەي فېركارى، ۋەكۋو كاسىت، CD، كىتەپ، پىۋىستى نوۋسىنۋ شى تىر...

-پىۋىستىيەكانى دەستپىكرەنى كار كە پىشتىر باس كرا.

-خەرجەلى تايىبەت بە ھاتۇچۇ.

-خەرجى بەشداركردن لە سىمىنارو كۆرەكاندا.

۲- كات

ئەگەر پەت خۇشە لەم كارەدا سەركەۋەنتو بىت، پىۋىستە لانى كەم ھەفتەي، ۲۴ كاتزىمىر تايىبەت بىكەيت بەم كارەۋە. ئەم جەند كاتزىمىرەي كە لە ھەفتەدا خەرجى ئەم كارەي دەكەيت، پارمەتەيت دەمات ھەتا ھىلى لوۋەيى ۋەۋەست بىكەيتو بە دەرمەتەي ھەمىشەيىو چالاك بىكەن. بۇ ئەم كەسەنەي كە پىيان خۇشە بە خىراپەيەكى زۆرتر چالاكى بىكەن، پىۋىستە كاتىكى زۆرتر دابىيەيت. ئەم تەرخانكردنى كاتە، تەنھا لە قۇناغە سەرتەپەيەكانى كارەكەتەدا، بەم شىۋەيەيەو ھەر كە كۆمەلەكەت بە گەشمەي پىۋىست بگات، پىۋىستت بە تەرخانكردنى كاتىكى كەمتەرە.

كاملىكردنى بەلەننامەكەي خوارەۋە، بە ناۋنىشانى پەيمانلىك بە خۇت، دەتۋانەيت سوۋدەمەند بىت:

بەلەننامە

من (.....)بەمەبەستى بونىادنانى كۆمەلەيەكى سەركەۋەنتو لە NM ۋە ھەراھەمكردنى نايندەيەكى روۋو دۇنيا بۇ خۇمۇ (.....) بەلەن دەمەد كە پابەند بەم بە بابەتەكانى خوارەۋە:

۱. لە ھەفتەيەكەدا، لانى كەم ۲۴ كاتزىمىر، كات تايىبەت دەكەم بەم كارەۋە.

ب. رۇۋانە ماۋەيەك تايىبەت دەكەم بە بەھىزكردنى خۇمەۋە

(لە رېگەي جەختكردنەۋە لەسەر خۇد، خۇيەندەۋە، ...)

ب. زەمىنم لە بىرەكردنەۋەو كارىگەريە نىگەتەيەكان دۋور دەخەمەۋە.

ت. لە ۶ مانگى پەكەمى كارەكەمەدا، چاۋم لە كۆكردنەۋەي ئەزمۈۋەن دەپت. من لانى كەم سالىك دادەنەيم بۇ بونىادنانى كۆمەلەكەمۇ پاشان كارەكەم دەخەملىنم. ئەۋە قەبۋول دەكەم كە بەرپەرسىيارىتەي ئەۋە كەسەنەي كە دەيانناسىنم بە كارەكە، لە ئەستۋى مەدايە. يەكەم بەرپەرسىيارىتەي من ئەۋەيە، كە خۇم بە سەركەۋەنت بىكەمۇ بە كەسەنى كۆمەلەكەشم بۇ گەيشتن بە سەركەۋەنت، كۆمەك بىكەم. من راستگۇيەنەۋە بە جەدپەيەتەي تەۋاۋ، لە سىستەمۇ پىشەنگەكانەم، پەيۋەي دەكەم، ھەتا كۆشەكانەم ھاۋشىۋە بىن.

ۋاژۇ-----بەرۋار-----

شاھىدى يەكەم-----بەرۋار-----

شاھىدى دۋۋەم-----بەرۋار-----

لەم لاپەرمەيە نۇسخەيەك نامادە بىكەنۋ بىلەن بە بالادەستىيەكەتەن.

۲- لە خۇبوردۋىي

بۇ سەركەۋەنت پىۋىستە لە ھەندەك لەۋ چالاكىيانەي كە پەت خۇشە، لى بىگەريەيت. پىۋىستە لە قۇناغەكانى سەرتەي كاردا، كاتە نازادەكانت تايىبەت بىكەيت بەم كارەۋە. ناچارن ئەۋ كاتەنەي كە لە سەپىركردنى تەلەفەزىۋن، يارىي تۋىي پى، پراۋەماسى، دەرەۋەي مالىدا بەسەرى دەپتەي، كەمى بىكەيتەۋەۋە خەرىكى كارەكە بىن. تەنەنەت لەۋانەيە- بەتايىبەت لە قۇناغەكانى سەرتەي كارەكەدا- ناچارىيت كاتىكى كەمتەر لەگەل خانەۋادەكەتەندا بەسەر پەرن. لە كۆنەۋە گوتۇۋىانە: ۋەيى رەنج، ناگەيتە گەنج. ۋەيىرەۋە بىرپار لە دەستى ئىۋەدايە. دەتۋان ئىستا لە ئاسودەيىدا بىنۋ باقى تەمەنتان لە نارەختەيدا بەسەر بىبەن.

بىرخستەۋە

لەم باسۋخواسەدا، كارى زۆر دېتە پىشەۋە، كە جىگەي گالتە پىكردنۋ رەخەي كەسەنى تىرە. ھىچ كەسەك لەم پاسايە بەدەر نىيە. تەنەنەت پىشەنگە سەركەۋەنتوۋەكانىش لە نازارى ئەم گالتەپىكردنۋ تۋانجانە پارىزراۋ نىن. ئەم كارە بەشىكە لە نىتۋۇركى ماركىتەيىنگ. لەبەرەۋە، گالتە پىكردنۋ ۋەيىستى تايىبەت نىيە بە NM. ئەم جۋرى دەرپەيى بۇجۋەنە نىگەتەيەفانە، لەۋانەيە لە ھەركارىكى تىرە ئىانتەدا بىيىن. لەبەرەۋە، لەبەرەمبەر ئەم كارەدا بوۋەستەۋ بە بابەتەي تايىبەت سەپرى مەكە. ئەم جۋرە كەسەنە، ۋەيى نالىن، بەلگۋو بە ھەلىك ۋەيى دەلەن كە دەتۋانەيت ئىيانىان زۆر باشتر بىكات. لە پۋوبەروۋوبوۋەۋە لەگەل ئەم جۋرە كەسەنەدا، نىگەران، يان تۋورەمەيە. دلت بىسوۋتەيت بۇ خالىيان ھەتا نەكەۋىتە ۋىر كارىگەريانەۋە. لەبىرت بىت خەۋنى ئىۋە، لە خۇتەنەۋەيە ھىچ كات رېگە مەدەن، كەسەنى تىر خەۋنەكانت لى بىدن!

سىمىنجامى دوۋرۋى

كۆترەككە، پىي گوتى، جۆلەكە پاسارىيەكان ھىلانەى زۇرپان لەسەر درەختەكە كىردى، خەرىكە تەۋاۋى درەختەكەمان لى داگىر بىكەن! كۆترەككە گوتى، بەلام جۆلەكە پاسارىيەكان، بالىنىمەكى رېكوبىنىك بىزىيان.

تووتىيەكە گوتى، بەلام مىن گوتىم لە جۆلەكە پاسارى بوو، كە دەيگوتى: كۆترەكان بالىنىمەكى بىزاركەرنو ھىلانەكانيان گەورەن پىيۋىستە ئەۋان دەرىكەن. كۆترەككە بە بىستىنى ئەم قىسانە، زۇر توۋرەبوو، بىزىرى دا كە جۆلەكە پاسارى لە ھىلانەكەى خۇى دەرىكات.

پۇزىك ھەموو بالىنىمەكان كۆپۈنەۋە، كۆترەكان بە جۆلەكەكانيان گوتى: ئىۋە زۇر خراپىن، نامانەۋىت لەمەۋدو ئىۋە لەگەل ئىمەدا بىزىن، جۆلەكەكان ۋەلاميان دانەۋە گوتىيان، ئىۋە خراپەترىن بالىنىمەكان دارستانن؛ چۈنكە ئىۋە دىتەنەۋىت، ئىمە لە مالىكانى خۇمان دەرىكەن ۋە ھىلانەكانمان تىك بەدىن! لەۋ لاۋە تووتىيە دوۋرۋەكە، زۇر بە خۇشخالىيەۋە سەيرى دىمەنەكەى دىكرد!

لەۋ كاتەدا جۆلەكە پاسارى گوتى: تووتى بە ئىمەى گوتى: كە ئىۋە ئىمەتان خۇشناۋىت!

كۆترەككە بەبىستىنى ئەم قىسە سەرسام بوو، ۋەلامى داپەۋە گوتى: خۇ تووتى بە ئىمەى گوتى: كە جۆلەكەكان دەپانەۋىت دەرتان بىكەن ۋە مالىكانتان داگىرىكەن!

كۆترەك جۆلەكە ئاۋرپان داپەۋە بۇلاى تووتىيەكەۋە كەمىك تىرپان بىرپان لە قىسەكانى توتى كىردە!

تووتىيەكە بە گىلۇ گىلۇ گوتى: مىن.. مىن.. نانا مىن ھىچم نەگوتەۋە! ئەۋ كات كۆترەكانو جۆلەكەكان، بۇيان دەرىكەۋە كە تووتىيەكە دەپەۋىت بەشەپان بەداتو ئىۋانپان تىك بەدات! چۈنكە تووتىيەكە بالىنىمەكى دوۋرۋە بوو، ھەزى بە كىشەۋە ئازاۋەى ئىۋان دراۋىكانى دىكرد!

ھەردوۋىكان پىكەۋە پەلامارى تووتىى دوۋرۋەيان داۋ لە درەختەكە ۋەدەريان ناۋ، ھىلانەكەيان تىك دا! ئىدى لەۋ پۇۋە بەدۋاۋە، كۆترەك جۆلەكە پىكەۋە بەناسوۋدەپىۋە دور لە ناخۇشى، بە ئارامى ئىۋانپان پىكەۋە بەسەر دەپرد!

كۆترەك جۆلەكە، زىرانە بىرپان كىردەۋە، پىش ئەۋەى بە قىسەى تووتى دوۋرۋە بىكەۋە گىانى يەكتىرى، تۋانپان ھەكىمانە، دەستە خراپو ئازاۋەگىرەكەى ئىۋانپان دور بەخەنەۋە!

مىندالە جاۋگەشەكان، ھىۋادارم ئىۋەش لەم چىرۇكە پەند ۋەمرگىن، ھەر كات ھاورپىكەتان ۋىستى ئىۋان تۆۋ ھاورپىكەت تىك بەدات، سەرمەتا بىرۇ بۇلاى ھاورپىكەتو لە راستو دروۋستى قىسەكان بىكۆلەرەۋە، نەكەى ھەرگىز بە قىسەى ناھەز فرىو بىخۇيتو خۇت دۇچارى دەردەسەرى ئازاۋەۋە ناپەھەتى بىكەت!

لە دىرەماندا، تووتىيەكە لە نىۋە دارستانىكى پىر لە بالىنىمەكان ۋەخىشنىۋە دىنگۇش، زىانى دەگوزەران، تووتىيەكە لەسەر درەختىكى گەۋرەى دارستانەكە، ھىلانەى دروۋست كىردى، لەسەر ھەمان درەخت، ھىلانەى مام كۆترەك جۆلەكە پاسارىنى لى بوو.

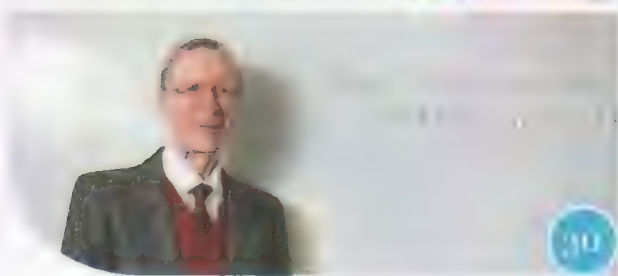
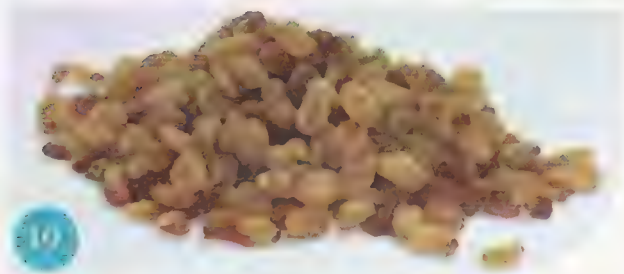
پۇزىكان تووتىيەكە، سەردانى مالى جۆلەكە پاسارى كىردە لەبەرى مام كۆترەۋە قىسەى بۇ كىرد، بە جۆلەكەى گوتى: مام كۆتر، بالىنىمەكى لە خۇبايىيە، لەبەرەۋە نامەۋىت لەگەل كۆتردا زىان بىگوزەرىنىمە، دىنگىكى ناخۇشى ھەپەۋە ناھىلىت بەشەۋە پىشۋو بەدەۋە بە ئارامى بەخەۋە.

جۆلەكەكە گوتى: بەلام كۆتر بالىنىمەكى خۇشەۋىستە لى ھەمان، ھىچ كات نەپۋەتە ماپەى بىزىرى بۇ دراۋىكانى! تووتى گوتى: بەلام مىن پۇزىكان گوتىم لى بوو، كۆتر دەيگوتى: جۆلەكە بالىنىمەكى بىچكۆلەنەپەۋە ھىچ سوۋىكى نىيە! دىنگىكى بىزاركەرى ھەپەۋە پىيۋىستە پلاننىك دابىنىن! تا لەسەر درەختەكە دەريان بىكەن!

بەبىستىنى ئەم قىسانە، جۆلەكە پاسارى زۇر توۋرەبوو، كەۋتە بىر كىردەۋە! بۇنەۋەى پلاننىك دابىن، تا كۆترەك دەرىكات! پاش ئەم وتۈۋە، تووتى داى لە شەقەى بالو پۇشت بۇ مالى

گه شه پیدان

نەخۇشى ئايدىز (AIDS)

ن: د. حسان شىمسى پاشا
و: يەحيا مەممەد ئەلى

خېرۇگە سېيىمگان، كە دەبنە پىگىر لە تووشىپوونى مېرۇف بە مىكرۇبە جۇراوجۇرەكان) و بەرگى كەسكە لاواز دەكات، ئىتر نەخۇشەكە بەرگى لاوازىرەن و جېوكتىرەن مىكرۇب ناگىرەت.
رەنگە بۇ ماۋەمكى زۇر (۶ مانگ - ۱۰ سال)، كەسكە ئەم فاپرۇسە لەناو لەشىنا بىتو بەلام نىشانەكانى نەخۇشى ئايدىزى لى دەرەكەوئەت (كېشەكە لەودەپە، خۇى نازانىت فاپرۇسەكەى ھەپە و تۈناى گۈستەمۈدى بۇ كەسانى تىرىش ھەپە)
پاش ئەمۈدى فاپرۇسەكە تەواو لە لەشدا بەھىز دەپتە و بەرگى كەسكە وئەران دەكات، نىنجا نىشانەكانى لى دەرەكەوئەت.

۲. چۇن فاپرۇسى (HIV) دەگۈزىتەمۈ؟
* ئەنجامدانى سىكس لەگەل كەسى تووشىپو (لەنپۈان دوو كەسى ھاورەگەز، پان رەگەز جىپا).
* بەكارھىنانى دەرۋى پىزىكىي ھەر نامىزىكى تىزى دىكەى وەك گۈزەن، بۇ زىاد لەكەسنىك بەبى پاكزىكەنەمۈ.
* گۈستەمۈدى خۇين (بى پىككىنە و دىنپابوون لەمۈدى بەخشەرەكە ھەلگى فاپرۇسەكەپە، پان نا).
* بەرەكەوتەن بە بىرەن خۇينى كەسى ھەلگى.
* گۈستەمۈدى لە داپكەمۈ بۇ كۆرپەلەكەى، پان لەرەنى شىرپىدانى سىرۈشتى.
* گۈستەمۈدى چاندىنى ئەندامەكانى لەش.
بەلام لەم پىگاپانەمۈ ناگۈزىتەمۈ،
* كۆكەمۈ بۇمەى كەسى ھەلگى.
* باوش پىداكردن تەمۈكەردن بەرەكەوتەن (بە مەرجىك بىرەن نەبىت).

* نانخۈاردن لەگەلى و بەكارھىنانى قاپو قاچاغەكانى.
* بەكارھىنانى شانەو جىلو بەرگى شۇردىنپان.
* بەكارھىنانى سەرنائو ھەمامو مەلەكردن.
۴. چارسەر جىپە؟
چارسەرى بىنچىنەپى و بىنەپىرگەر، تەنھا بىرىتەپە لە خۇبارستەن،
واتە: پىگىرەكردن لە تووشىپوون، ئەمۈش لەرەنى:
* پىنماپەكانى ئىسلام، بە دوورەكەوتەمۈ لە ئەنجامدانى سىكسى ناشەرى.

* بەكارنەھىنانى دەرۋى بەكارھاتوو.
* پىككىنەكردن بۇ ھەر خۇينىك، پىش گۈستەمۈ.
* دوورەكەوتەمۈ لە ماددە ھۇشپەرەكان.

بىيۈستە ناگادارىپى: تاكوو نىستا چارسەرى بىنەپىرگەر نىپە بو نەخۇشى ئايدىز، بەلام ئەم نەخۇشەنەى ھىچ چارسەرىك وەرنەگىر، ئەم زۆرەپان دەمەن

STOP AIDS

۱. بىلۋى نەخۇشى ئايدىز:
تۈپتەنەمۈكان دەرى دەخەن:
* ژمارەى ئەم كەسانەى ھەلگى فاپرۇسى (HIV) ن لە جىپەندا، گەشتۈدەتە زىاد لە (۲۴ مىليۇن) كەس سالانە نىزىكەى (۲ مىليۇن) كەس تووش دەپنە (۲ مىليۇن) كەس، سالانە بەھۈى ئايدىزەمۈ دەمەن و تانىستا (۲۰ مىليۇن) كەس، بەھۈى ئايدىزەمۈ مەردوون
* (۵۰%) ئەمۈشەى تووشىپوون بەھۈى ھاورەگەزىيازىمۈسە (نەپىرازى)، (۲۷%) پان ئەمۈشەى، كە تالۈدەى ماددە ھۇشپەرەكانى.
* (۳۶%) تووشىپوون نافرەتاتەن (واتە: نىزىكەى ۱ مىليۇن نافرەت، سالانە تووش دەپنە).
* (۹۰%) تووشىپوون لە جىپەنى سىپەمدا دەپنە
* نىپەى تووشىپوون لە تەمەنى ھەزەكەرى و لاۋىپدان (۱۵ - ۲۴ سال).

* مەزەندەكراۋە ھەمۈ رۇزىك (۱۰۰۰۰۰) كەسى نوئ تووش دەپنە
۲. نەخۇشى ئايدىز (AIDS) و فاپرۇسى (HIV) جىپە؟
ۋەشەى (HIV) كۈرتكراۋەى (Human Immunodeficiency Virus)، واتە: (فاپرۇسى كەمكەرمۈدى بەرگى لە مەرفەدا) ئەم فاپرۇسە لە لەشدا، دەپتە ھۈى نەخۇشى ئايدىز.
ۋەشەى (AIDS) كۈرتكراۋەى ((Acquired Immuno Deficiency Syndrome، واتە: (كۈنىشەنى دەستكەوتوو بەھۈى كەمپۈنەمۈدى بەرگى لەش)

كاتىك فاپرۇسەكە، دەپتە ناو لەشەمۈ، ھىرش دەكاتە سەر كۈنەندامى بەرگى لەش (لەرى تىكشەكاندى جۈرىكى تايىمەت لە

سوودەكانى كشميش

۶. پاراستن لە شىرپەنچە

دژە ئۆكسىئەرى (كاچىنچ) كە ئاوتەمەكى زۆر گرنگە لە كشميشدا، رېگە لە پىكەتو درووستبوونى گرى شىرپەنچەبەكان دىگرىت.

۷. تەندرووستى چاو

بوونى ئاوتەمەكانى بۆلۈڧىنۆلى دژە ئۆكسىئەرى لە كشميشدا، يارمەتى بەھىزى روانىن دەداتو چاو لە نەخۇشەبەكانى دەپارزىت، ھەروەھا بىرىكى باش ڧىتامىن A تىدايە، كە بەو ناسراو بۆ تەندرووستى چاو زۆر بەسوودە.

۸. پاراستنى ددان لە كۆز بوون

لە كشميشدا يەككە لە ئاوتەمەكانى ڧايتۆكىمىيە بەناوى (ئۆلېانۆلىك) ھەيە، كە ددان لە كۆزبوون دەپارزىت، ھەروەھا كشميش رېگە لە گەشە بەكتىراي ناو دەم دىگرىت، ئەمەش ددانەكان بە تەندرووستى دەھىلەتەو.

۹. پاراستنى كىشى لەش

كشميش دەتوانىت يارمەتەيدەر بىت لە پاراستنى كىشى لەشدا، لە رېگە دابەزانلىنى كىشى لەش بىت، پان زىادبوونى كىشى لەش، بىرىكى كەمى كشميش، يارمەتى كىشى دابەزانلىن دەدات، بەھۆى بوونى پىشالو وزە تىدا، ھەروەھا بىرىكى زۆرى كشميش، يارمەتى زىادبوونى كىشى دەدات، بەھۆى بوونى بىرىكى زۆرى وزە، بىنەوە زىان بەلەش بگەيەنەت.

۱۰. بەھىزبوونى ئىسك

كشميش سەرچاومەكى باشە بۆ كالىسىۆم، وەك ئاشكرايە كالىسىۆم بۆ تەندرووستى بەھىزى ئىسكەكان زۆر بەسوودە.

۱۱. بەھىزبوونى لايەنى سىكس

كشميش بۆ تەندرووستى سىكس بەسوودە، بەھۆى بوونى تىشى ئەمىنى ناسراو بە (ئەرجىن)، ھەروەھا ئارموزو سىكس بەھىز دەكات.

سەرچاوە: www.stylecraze.com

www.فوائد.com

كشميش يەككە لە بەناوبانگەرىن مېوەى وشكراوەو زۆرتەرىن بەكارھىنانى ھەيە لە جىھاندا، كە لە ئەنجامى وشكردنەوەى تىرەو درووست دەبىت، چەند جۆرىكى ھەيە، بەبى رەنگو تامو قەبارە، قەبارەكەى پابەندە بەجۆرى ئەو تىرەمى وشك دەكرىتەو، كشميش زۆر بەسوودە لە رووى تەندرووستىيەو، بەھۆى ئەو ئاوتە خۇراكىيە بەسوودانەى تىدايە، سوودەكانىش ئەمانەن:

۱. باشكردنى كردارى ھەرس

لە ديارتەرىن سوودەكانى كشميش، باشكردنى كردارى ھەرسە، چۈنكە رۆژانە خواردى، دەبىتە ھۆى نەھىشتىنى قەبىزى رۆزگاربوونى لەش لەو ژمەردى لە ئەنجامى كردارى ھەرسەو پەيدا دەبىت.

۲. بەخشەرى وزەيە بە لەش

كشميش دەولەمەندە بەو كاربۆھىراتە سىروشتىيەى كە وزە بە لەش دەبەخشىت، بەبىنەوەى كىشى لەش زىاد بىت، ئەمەش بۆ نوپىوونەوەى وزە، باشو پىش وەرزىكرەن بەسوودە.

۳. چارسەرى بەرزى گوشارى خوين

كشميش زۆر بەسوودە بۆ نىزمەكرەنەوەى بەرزى گوشارى خوينو پاراستنى دل، بەھۆى بوونى توخمى پۆتاسىۆم تىدا.

۴. چارسەرى ترشەلۆكى لەلەشدا

بوونى پۆتاسىۆم مەنگەنىز لە كشميشدا، واپان كىدووە كە ترشەلۆكى لەش نەھىلۆن ژمەرى زىانبەخشى ناو لەش بگەنە دەرەوەى لەش، ئەمەش رۆلى ھەيە، لە پارمەتيدانىو پاراستنى لەش لە ھەوكرەنى جومگەكانو بەردى گورچىلەو نەخۇشەبەكانى دل.

۵. پاراستن لە كەم خوينى

يەككى تر لە رۆلە گىرنگەكانى كشميش، چارسەركردنى كەمخوينو پاراستنى لە تووشبوون پى؛ لەبەرنەوەى بىرىكى باش ناسنۆ كۆمەلەى ڧىتامىن بىو مىسى تىدايە ئەو توخمەنەش، ھۆكارىكن لە چارسەركردنى كەمخوينىدا.

كليلى چاكەكان

و: ئاسيا سەلاح

راستگۈزى وامان لى دەكات ھەست بە ئاساپىش، دىلپايى و روونى ئارامى بىكەين، پياۋچاكانى پىشۋى ئەم نەمەۋىيە، گرنگىيەكى زۇربان بە راستگۇفتارىو شىۋازى ئاخاۋتن داۋە؛ چونكە درۋو وتەى نابەجىو سەرلىشىۋاندىنى خەلك، زىيانى زۇرى تىدايە، لەو باردىمەشەۋە دىگىرنەۋە، كە غەبىدوللاى كورى عومەرى كورى خەتاب "خاۋيان لى رازى بىت"، ھەموت جار بەدەۋرى كەعبەدا تەۋافى كرد، دوو ركات نوۋزى بەجى ھىنا، پياۋيىكىش لە قورەيش پىتى گوت؛ چەند خىرا نوۋزو تەۋافت كرد ئەى باۋكى غەبىدورەھمان؟! غەبىدوللاى كورى عومەرىش دىمەرمۇيت، «ئىۋە لە ئىمە زىاتر نوۋزو تەۋاف دىكەن، ئىمەش لە ئىۋە باشترىن، ئىمە پابەندىن بە راستگۈزى گۇفتارو دانەۋەى سىاردەو بەجىھىنانى بەلەين».

نەمە جى دىگەيەنەيت بۇ ئىۋە رۇلەكانم؟

ھەرىكە لە ئىۋە، راستى بىكات بە مۇركىكى تايىبەتتى خۇى، كە بەسەر ھەموو لايەنەكانى ژيانىدا رەنگ بىداتەۋە، ئەم كارەش خۇا لى رازىيەو پايدى بەندە بەرز دىكاتەۋە لە لاي. با ئەقلىتان پىش زىمانتان بىكەۋىت، ھەموو وشەيەك لىك بەدەنەۋە، بەر لەۋەى دەرى بېرىن؛ چونكە زۇر گوزارشت ھەيە، كە خاۋەنەكەى لەناۋ دىبات، بەيىنەۋەى بە خۇى بزانىت، لە پەيامبەرۋە "ﷺ" دىگىرنەۋە كە ھەرمۇيەتى؛ "بەندە كە قەسەيەك دەكات، لى ناكۇلىتەۋە جۇنە، بەھۇيەۋە بەناۋ ناگرى دۇزەخدا دىبات، بەرادى دورتر لە نىۋان پۇژھەلاتو پۇژاۋا" قەسە كەم بىكەنەۋە ئەگەر خىرى تىدا نەبىتو مشتومرو مۇمۇقۇ مەكەن، ھەروەھا بەردەۋام مەبىن لەسەر مشتومرى بىئەنجام. نىزمىترىن پەلەكانى راستگۈزى، ئەۋمە كە قەسەى مۇۋف لەگەل باۋەركەى گۇمانە زالەكانىدا يەك بىگىرنەۋە، ھەروەھا لىكچوۋنى قەسە لەگەل راستەقىنەشدا ھەيە، كە دىبىت خاۋەنەكەى دىلپا بىت لەۋەى كە دىبىت لەراستىدا ھەيە، ئەۋمەى نكولى لى دەكات لە راستىدا نىيە. روو مەدەن بە درۋزەكانو بەدەنكىيەۋە مەجىزۇ ئامۇزگارپايان بىكەن، لە غەنىشەۋە (خۇاى لى رازى بىت) دىگىرنەۋە، كە ھىچ رەۋشلىك ھىندەى درۋ لاي ھاۋەلەكانى پىغەمبەر "ﷺ" بىزراۋ نىبوو، كاتلىك پياۋىك لە دىار پىغەمبەر "ﷺ" درۋى دىكرد، پىتى ناخۇش دىبوو، دىروۋنى ئانارام دىبوو بەو كارە، ھەتا ئەو كاتەى ئەو پياۋە تۇبەى دىكرد، ئەو درۋىيەى كە كىرەۋىيەتى". مۇسلىم بە نىساندىكى صحىح كىراۋىيەتىيەۋە.

ئەم ئاۋنىشانە نادىبارە، ئامانجەكەشى ئەۋمە بىروھۇستان بىزۋىنىت، سەرچاۋەكەشى لە ھەرمۇدەيەكى پىغەمبەرۋە "ﷺ" ۋەرم گىرتەۋە كە دىمەرمۇيت، «راستگۈزى رەنمۇيت دەكات بەرەۋ چاكە، چاكەش رەنمۇيت دەكات بەرەۋ بەھەشت، كەسانى ئەۋتۇ ھەن، كە بەردەۋام راستگۇ دىبىن، ھەتا لاي خۇا بەراستگۇ دىنەۋىسرىن. درۋكردىنىش بەرەۋ كارى خراپە رەنمۇيت دەكات، كارى خراپەش بەرەۋ دۇزەخ رەنمۇيت دەكات، كەسانى ئەۋتۇش ھەن، كە ھەر درۋ دىكەن، ھەتا لاي خۇا بە درۋزىن ئاۋدەبىزىن. وشەى «بىر» واتە؛ «چاكە» وشەيەكى گىشتىگىرە بۇ ھەمووچۇرەكانى چاكە، ۋەك ئەۋەى بلىين كە كەسى راستگۇ، ھەموو جۇرە چاكەيەكى تىدايە، شەرقى ئەندامىتى لە بەندە چاكەكانى ئەم نەتەۋمەيەى پى دىبەخىرىت، ھەروەھا راستگۈزى لە ھەموو بارىكداۋ پابەندىبوون پىيەۋە، خاۋەنەكەى لە نىشۋىيەكان دىپارزىت، ئەۋپەرى سوۋدو قازانچ دىگىرپىتەۋە بۇ كۆمەلگەكى. زۇر گرنگە رۇلەكانم، ئەۋە بزانن كە ئەمىرۋ درۋ ھىندە لەناۋ خەلكدا بىلۋە، كە دىتوانىن بلىين بوۋتە يەكلىك لە پەتاكانى سەردەم، ھۆكارەكەشى دىگەپىتەۋە بۇ ئەۋ پارە زۇرەى كە لە ھونەرى پىروپاگەندەۋ ئاگادارىيەكاندا خەرج دىكەرت، كە لادانى لە راستىيەكان كىردەۋە بە بىنەما بۇ فرىۋدانى خەلك؛ تا كالاكان بىكرن، جگە لەۋەش خەلكى بە شىۋەيەكى ناچۇر، چاۋيان كراۋەتەۋە بۇ بەدەستەيتىنانى بەرۋەۋەندىيەكانىيان، كە ئەۋەش بەردەۋام پالپان پىۋە دىنىت، سوور بىن لە سەر بەدەستەيتىنانى ئەۋپەرى سوۋدى چاۋپروانكراۋ، ئىدى لە ھەرج رىگاپەكەۋە بىت. راستگۈزى رۇلەكانم، واتە؛ راسترۋىيە يەكسانى ناۋاخىرو پۋالەت، بەردەۋام راستگۈزى پالەمىرك بوۋە بۇ دورەكتەۋە لە ھەلەكان؛ چونكە راستگۇ دىزانىت كە ھەلەكەردىن سەرىپچىو كارە نەشپاۋەكان، ناچارى دىكەن، بىكەۋىتە داۋى درۋكردەۋە، پاشان دىبىت پاشاۋ بىيىتەۋە بۇ ئەۋ ھەلەۋە پارىزگارى لە خۇى بىكات، ھەر بۇيە ھەۋل دىدات راستگۇ بىت. نەتەۋە بىۋىستى بە راستگۈزىيە؛ چونكە بىنەمايەكە بۇ بىلۋەۋەۋەۋى مەتەنە لە پەيۋەندىيە جۇراۋچۇرەكانماندا، مەتەنەش خۇشەۋىستانم، سەرمایەيەكى گەۋرەى كۆمەلەيەتى ئىمە پىك دەھىنىت، خۇ ئەگەر لەدەستى بىدەين، مەگەر بەجەند سەدەيەك بەدەستى بىيىنەۋە، بۇيە لىرەۋە كەسى درۋزىن، كارىكى تىكىدەرى بەرۋەراۋان دەكات، لە پىشدا زىيانكى گەۋرە بەخۇى دىگەيەنەيتو دواترىش بە كەسانى دەۋرۋەرى.

دەنگ بەرز دەكاتەم، بە شەلەزاۋىيەم، دۇپاتى دەكاتەم كە راستى لاي ئەم، دەمارگىرىكى سەختە، لە كاتى گىتوگۇم وتوۋىزدا بەرۋەت دەگىرۋە لە جوغزىكت دەپەستى، كە شارمىزى كۈنۈ كەلەبەرەكانىتى.

بەلام ھاورى، پىۋىستە تۇ خۇت لەم داۋە نەدەيت، رۇگاربوونت لەم تەپكەم، تەنھا بە زانىنو رۇشنىكرى بىرگىرنەم دەپىت.

لە كاتىكىدا سەرھالى خۇيىنەنەمەيت، لە لاپەرمەكانى مېشكىدا بە ھەمۇلۇ كۆشش نەشكىك ھەلەمەكۇلىت، لە تاقىكرىنەمەم بىرۋەكەم تىزەكانىدا "ۋاتە، زانىنو زانىرييەك دەخەپتە سەر ئەم لاپەرمە" بەم زانىستو زانىرييەك، بەسەر كەسە ئاسايەكاندا سەر دەكەۋىت.

كاتىك لەمەردەست زانىيانو گەورەمپاۋاندا دادەنىشت؛ ئەمۇ چەند رۇۋىك دەخەپتە سەر لاپەرمەكانى تەمەنت، ئاستى تۈۋانۋ تىگەپىشتەكانت ھەلەمەكشەن.

كاتىك لە ھالى ھەندىك تىن دەقكرىت، وردىبىنى لە ھەلسەفەي ھەزۋەمەردا دەكەپت، بىر لەدانىسۇ ژېرى خۇداي بالادەست دەكەپتەم، لەمبارى رۇۋى، ياساگىرن، پىدانى پەلەمپا، بەرزگىرنەمەم نەمىكرىنى كەسكىك، ھەست بە راستىيەكى سەرنجراگىش دەكەپت، ئاستىكى جۈۋانت دەپىت، لە تىگەپىشتىن تىروانىن بۇ ژيان.

دەگۈرتىت، رۇشنىبىر كەسكىك ھەمۇ شتىك، لە شتىكدا دەزانىت، شتىكىش، لە ھەمۇ شتىك، ئەمە پەككىكە لەمپىناسانەي، بۇ كەسكىكى ھۆشەمەندى بىرگىراۋە دەكرىت.

ھاورى، پىۋىستە بەم شىۋەمىت، بەخەمخۇرىيەمە پىت دەلەم؛ لەمبارى ھەمۇ شتىك ... ھەمۇ شتىك ۋەخۇيەنە.

(۴۰) رۇشنىكرىيەكەت تەرخان بەكە بۇ ئەم رىشتەيى دەتەۋىت پىسپۇر پىت تىيىدا، (۴۰) بۇ لاپەنەكانى تر، كاتىك رۇۋنامىيەك ۋالا دەكەپتەم، لەمبارى ھەلەمەپتەم، جۈۋانت لەسەر لاپەرمەكانى رۇشنىبىرى، ھەنەرى، ۋەرزىشۇ رامبارى دەگىرسىتەم، ھەمۇ ئەم زانىرييەك "زانىرييەك ھەرجىيەك بىن چەند بىبايەخىن" دىنبايە بە شىۋەك لە شىۋەكان، رۇۋى لە رۇۋان بە كەلەكت دىن.

لە كۇتاپىدا دەمەۋىت، شتىكت بىن بلىم؛ لەم كەسانە مەبە، كە بىن پلان ھەمۇ شتىك دەخۇيىنەنەم... دەستەم دامىت لە بەرانىمەردا لەم كەسانە نەمەيت، كە تەنھا پەكجۇر زانىستو زانىبارى دەخۇيىنەم، لە تەنھا بۈۋارىكا خۇيان رۇشنىبىر دەكەن. بەشۋەمەكى فراۋان لە بۈۋارى رۇشنىبىرىدا كار بەكە.

ھەردو گروۋپ، خاۋەنى دىدگاپەكى تەسكو رۇشنىبىرىيەكى مەرتوبلاۋن... ئاتۋانىت ئەم بۇ خۇي، ئەم بۇمىللەتەكەي، مېژۋەيەك، نەمەرىيەك، تۇمار بىكات.

پۈختە؛ لە گىشت شتىكدا پىسپۇر بە، لە ھەمۇ بۈۋارىكا خۇيەنە بە.

لېرەدا مەبەستەم نەمبۈنى، لاتىو نەمدارى نىيە، بىنەمەي نامۇزگارپەك، يان پىنەمەك بىكرىت، تۇ لىيان رابكەيت، مەبەستەم ھەزاريە لە بۈۋارى زانىنو رۇشنىبىرىدا.

قەت بەكەم رازى مەبە، لە فېرېۋىنى زانىنو زانىبارىدا، كەمەتەرخەم مەبە، بەگۈيرە بارستايى بىرۋەكەكانت، لەم بۈۋارىدا سەرمەيە كەلەكە بەكە، بەمەندازەي تىگەپىشتىن ھۇشيارىت، ناۋەخنى كىتەپەكان پەشكەن، بەمەي كىتەپە ھەبارە گەورەكانو گۇفارىكان ھەلەمەمەم، پەنجەرمەكانى نىنەرنىت بۇ ئەم زانىرييەكەي بەدەردەت دەخۇت، ۋالا بەكە.

بىر لە مەردەم، ھەركىز نەمەي دەيزان، گەشەي بىن ناكەمۇ پىشى ناخەن، ھەمىشە لە ناۋەمەكى بەرتەسكىدا گىريان خۋاردوۋە، بىرۋەكەكانىانۋ ناسۋى بىرگىرنەمەيەن بە كەلەكى گىتوگۈيەكى دەھىنەرانە ناپەت، ژىرخانى ھەركىيان كەلەكى نەمەي پىۋە نىيە.

چۇن دەتۋانىت لەگەل رەۋەمەي پىشكەۋىتى ژياندا مەربەرىت؛ يان ۋەلامى دەۋرۋەيە بەتەمەم، لە كاتىكدا ھەرجى زانىنو رۇشنىبىرىيەكەيتى، زەدى چاپخەنەكان، يان گىتوگۇ ھاورپەنەيە لە لاپەرمە كۇمەلەپەتەكاندا، رۇۋىك مەرتوۋىك بەدەستىيەمە نەمىنراۋە، ياخۇد ھەستى بىن نەكرەۋە خۇي گىرد كىرەپتەمەم بۇ مەسەلەمەكە لە گۇفەكاندا رۇجۋەپىت.

نەمۈنەي ئەم كەسە، زۆرىيە كات، ئەم ھوتابىيەم بىر دەھىنەنەمەم، كە زۇرجار گىتوگۇم لەگەلدا دەكرىد، ئەۋەكەتەك دەجۋە ھۆلەكانى تاقىكرىنەمەم زانىرييەكى باشى لەمبارى مار ھەبۋە، بەلام لەمبارى بەرنامەكانى خۇيىنەنەم لە ھەر زانىستو زانىرييەكەي دەستەپاچە بۈۋا لە تاقىكرىنەمەم پىرسىارىك دەھاتەم، داۋى دەكرىد بە درىۋى پىنەسەي فېل بىكات، ھىندە بىرى دەكرىدە ۋاشەكەت دەبۈۋ، پاشان لە فېلەك دەگىرا، دەپنۋەسى فېل گىانەمەرىكى زەمەلاخە، لوتىكى درىۋى ھەيە بەمار دەچىت، مار ... دۋاتر لە بارەي مەروە، جى دەزانى بەدرىۋى ياداشتى دەكرىد.

ئەم ھوتابىيە ھەزارە، ھەمان تىۋى ئەم ھەزارەي بەسەردا دەجەسپىت، كاتىك يەككىيان بىرۋەكەمەك، يان زانىرييەكى لەمبارى شتىك ھەپىت، پىۋى ۋاپە ئەمە ھەمۇ شتىكە، ھەستو ھۇشى لە رۈۋەمەرىكى تەسكىدا قەتەس دەكەت.

بەداخەم، زۇرماندو دەپم، كاتىك لەگەل كەسكىدا گىتوگۇ دەكەم دەپىنەم لە گۇشەيەكە ھەلگورماۋە ناچۋولت، ناسۋى بىرگىرنەمەي ھىندە بەرىن نىيە، شتىكى تازە ۋەركىت، بە ھىچ شىۋەك رەخەي ھەبۋە نىيە، ھەركەتەك قەمەك ۋەك رەخەنە بەرۋەيە بىرىت، ئەم كارە بە دەستىرىۋى ناۋ دەباتو بەرانەمەركەي بە كال ھامو نەزان دەجۋىنەيت.

چەند لە تۈۋاناتدايە، لە ھەزاري ھەملى

ۋ: چىمەن لە تىف

ئايا تۆ كەسىپكى لېيوردە؟

- ۱۲- ئايا دراوسىنى بىزارگەرت ھەپە، كە زۆربەى كات ئازاومىيەنەو دىنگىيان بەرز دەگەنەموو لە تۆ تى ناگەن؟
 ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.
 ۱۳- ئايا ژمارىيەك لە ھاورپى جياوازت ھەپە؟ ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.
 ۱۴- ئايا پروات يەو ھەپە، كە ئافرىتاتىش مافى ئومىيان ھەپە لە مەگموتەگان نوپۇزى بەگمەلو نوپۇزى ھەپىنى ئىنجام بەدەن؟
 ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.
 ۱۵- ئايا بانگېشتى ئەو ئاھەنگانە رەت دەگەپتەو، كە پەرن لە زامەزاو دىنگەدەنگە؟ ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.
 تېپىنى:
 ۱- بۇ ژمارە (۱-۱۲)، بۇ ۋەلامى بەلى (سفر)و بۇ ۋەلامى نازانم (۱)و بۇ ۋەلامى نەخىر (۲) خال دابنى.
 ۲- بۇ ژمارەگانى (۱۳-۱۵)، بۇ ۋەلامى بەلى (۲) خالو بۇ ۋەلامى نازانم (۱)و بۇ ۋەلامى نەخىر (سفر) دابنى.
 ئىنجام:
 * ئەگەر كۆى خالەكانت لە نىوان (۲۶-۲۰) خال بوو؛ ئەوا تۆ كەسىپكى لە رادىيەدەر لېيوردەيت.
 * ئەگەر كۆى خالەكانت لە نىوان (۲۲-۲۵) خال بوو؛ ئەوا تۆ كەسىپكى كەسىپكى لېيوردەيت.
 * ئەگەر كۆى خالەكانت لە نىوان (۱۸-۲۱) خال بوو؛ ئەوا تۆ كەسىپكى جۆرىك لە لېيوردەيت تېدايە.
 * ئەگەر كۆى خالەكانت لە نىوان (۱۳-۱۷) خال بوو؛ ئەوا تۆ كەسىپكى ھاسەنگى.
 * ئەگەر كۆى خالەكانت لە نىوان (۹-۱۲) خال بوو؛ ئەوا تۆ كەسىپكى تارادىيەك لېيوردەيت.
 * ئەگەر كۆى خالەكانت لە نىوان (۵-۸) خال بوو؛ ئەوا تۆ كەسىپكى لېيوردە نيت.
 * ئەگەر كۆى خالەكانت لە نىوان (۰-۴) خال بوو؛ ئەوا تۆ كەسىپكى بەھىچ شىومەك خاۋەنى سىفەتى لېيوردە نيت.

- بۆنەو ى بزانىت، تا چەند سىفەتەكانى كەسىپكى لېيوردە لە ناخدا بوونى ھەپە، بەوردىو دروستى، ۋەلامى ئەم پەرسىيانە بەدەردە، دواتر بۇ ھەر ۋەلامىك، خالى تايىمەت بە خۇى ھەپەو لە كۆتايىدا خالەكانت كۆيكەردەو؛ تا بزانىت كەسىپكى لېيوردەيت، يان پىچەوانەكەى..
 ۱- ئايا لەو باومەدايت رەگمىزى تۆ باشترە، لە سەرچەم رەگمەزەكانى دىكە؟
 ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.
 ۲- ئايا دژايەتى بوونى مىندالى ھاروھاجو ھىزەھىزكەر دىكەيت؟
 ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.
 ۳- ئايا دژايەتى مىندالەكەت دىكەيت، ئەگەر زانىت ھاورپىيەكى نامۇى ھەپە؟ ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.
 ۴- ئايا لەو باومەدايت، كە ئەو مامۇستايانەى لېيوردەن، بەرپەرسىيان لە ھەلسوكەوتى فېرخاۋە خرابو ھاروھاجەگان؟
 ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.
 ۵- ئايا لەو كەسانە بىزارى، كە ھاسەرگىرى لەگەل كەسانىك دىكەن، كە ھاونابىنى خۇيان نىن؟ ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.
 ۶- ئايا لەو باومەدايت، كە ناستى رەشتەرزىو ئاكارجوانى كەسانى دىندار، لە بەرزبۇونەو زىادىبۇوندايە؟
 ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.
 ۷- ئايا دژايەتى ئەو رېكخراۋە ئاينىيانە دىكەيت، كە لە دەركى مالتان دەدەنو دىيانەۋىت ئاينىيەكەپانت بۇ شى بىكەنەو؟
 ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.
 ۸- ئايا لەو باومەدايت كە پىۋىستە تاۋانباران سزايان زياترو سەختەر بىرەت؟ ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.
 ۹- ئايا لە نىۋ باخچەكتا، رېگىرى لە بوونى پىشەلە دىكەيت؟
 ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.
 ۱۰- ئايا رېگىرى لە بەكارھىنانى مۇبايل دىكەيت لە شەمەندەفەردا، يان شۈپنە گىشتىيەكانا؟ ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.
 ۱۱- ئايا دژايەتى ئەو مەلەبەندانە دىكەيت كە تايىمەتن بە رووداۋە نوپەكانى رۇز، كە لە گەرەكەكتا دىكەيتەو؟
 ۱- بەلەن. ب- نازانم. ج- نەخىر.

* قىسەكان ومككو پۇشاك ومهان، پىويستە پىش
ئەۋەى پىيەۋە بچىنە دەر بۇ لاي خەلگى، لەسەر خۇمان
تاقى بگەينەۋە.

* ئەگەر نامەيەكت بۇ ھات، توورەى كردىت؛
ۋەلامدانەۋەى بۇ رۇزى دواتر دوا بخەو راستەوخۇ ۋەلامى
مەدەرەۋە؛ ئىدى پاش رۇزىك خۇت ۋەھا دەيىنيتەۋە؛ يا
بەدانايى ۋەلامى دەدەيتەۋە، يا ۋەھاى دەيىنت شىتىكى
بىبەھايەۋ شايستەى ۋەلامدانەۋە نىيە.

* باشتىرىن ۋ خۇشتىرىن بۇن، كە بۇن ۋ بەرامەكەى
نابىرتەۋە، تەنانەت پاش ئەۋەى خاۋەنەكەى چوۋە ژىر
گل؛ بۇنى رەۋشتجوانىيە.

* پىش ئەۋەى شتىك بىبەخشىت، بزانە بەھاكەى لاي
كەسى بەرامبەر چەندە؛ ئەمەش بۇنەۋەى؛ تا شتىك
بە كەسىك نەبەخشىت، كە نرخ ۋ بەھاى بەخشىنەكە
نازانىت.

* ھەموو رىنگەكان، لە رىنگى سىيىەۋە دىن، رىنگى
دەلە سىيىەكەت بپارىزە، با تارىكى چواردەورىشت
نوۋتەك بىت؛

* بۇ دەردى توورەى، دەرمانى بىدەنگى ھەيە.
* گەر نەتتوانى دەمى شىرى كەسانى دى دابخەيت؛
گويىەكانت دابخە.

* ئەۋ كاتەى ئەۋ نىۋەىە نابىنيتەۋە، كە شايستەى
تۇيە، نەكەى بە ھەر نىۋەىەكى دى رازى بىت؛ چۈنكە
بەدبەختىت لەۋ كاتەۋە دەست پى دەكات، كە بەشتىك
رازى دەبىت، لەگەلتدا ناگونجىتو ھەزىت پى نىيە.

* كەسىك كە لەسەر پى خۇى بوۋەسىت، پىويستى
بە گۇچانى كەسانى دىكە نىيە.

* كاتىك قىسەى راست دەكەيت، تەنھا ئەۋ مەۋفانە
لەدەستت بىزار دەبن، كە ھەموو زىيانىان، لەسەر درۇ
بەندە.

كور تەنامە

پۆستەچىي گوتەي چاك

ئەسكەندەر رەھىم

ئەمەش گوتى: ئەم جەرە، زۆر بەگەرمى بەخىراھاتنى كىردىم،
پەرزو ئەمەش ئىككى بېنەندەزى كىردىم.. دۇنيام ئەمە گەمەگەزەندە
بىزارىيەي لاي تۆ ھەلەم رەشت، پاشان تۆ بېت گەمەند، كارى خۇي
كىردىمەمە گوتتارو رەشتارى گۆرپەمە.

ئەمە ھامەلەمەش گوتى: بەم چەشەنە نىيە، كە بېرى لى
دەمەپتەمە.

ئەمەش گوتى: ئەم چۆنە؟ ئەم بۆجى ۋا خىرا رەشتارى
گۆر؟

ئەمە ھامەشەي گوتى: كاتىك چووم بۆ لاي دەرمانخانەكە،
گوتەم: مالىكى تازە ھاتوۋە بۆ گەمەكەمەن، دراۋىلى ئىمەمە،
بېنى گوتووم، كە لە ئاست گوتتارو رەشتارى شىاۋوشىرىنى خاۋەنى
ئەمە دەرمانخانەمە زۆر سەرسام ماوم، دىتوانم بلىم، تا ئەم ساتەي
تەمەنەم، دەرمانخانەي ۋەھا باشم نەمىۋە، باشتىن دەرمانخانەمە،
كە تا ئىستە مەمەلەم لەگەلدا كىردىتە!

دىارە لەم بەسەرھاتە پىرپەندە ئامۇزگارىيە، ئەمە فېر دەبىن،
گەمەندىنى قەسە، بەم جۆرەي كە دل دىمەخۋازىتە نەرىنى ۋە ھەلە
خۇشامەلەمەي رەشتار جۋانى دىمەننىتە كاپەمە ھەلە بەدەستەنەنەي
سەرگەۋتەن لە ئىپادە دەستەبەر دەمەكەت.

دەمەپتەمە: ئافرىتىك كە تازەمە ھاتوۋە گەمەكەلەمە لى
نىشتە جى بۆۋىۋە، دەمەپتە لاي ئەمە ھامەشەيەمە دەرەي دلى
خۇي بۆ ھەلەمەپتەزىتە گەمەگەزەندە لەمە دەرمانخانەمە دەمەكەت، كە
لە گەمەكەمەپانەمە دەمەكەت:

ئەمە دەرمانخانەمە، بەگەتولفەتو خۇش مەمەلە نىن، كەسەك
ناچار نەبەت، جارىكى دىكە، ناچىتەمە بۆ ئەمە. دراۋىلى ئازىر،
بۆيە ئەمە گەمەگەزەندە لاي تۆ دەمەكەمە! چۈنكە تۆ، بەپىلى ئەمەي
دەمەكە لەم گەمەكە نىشتە جىيەتو خاۋەنى ئەمە دەرمانخانەمە،
لە مەن باشتىر دەنەسەت، ھىۋادەم ئەمە بىزارى ۋە گەلەيەي مەنى ھى
بەگەمەنەت: تا لەگەل كىرەمەكەندە خۇشامەلەمە خۇشخوۋ بېت.

ئەمە ھامەلەمەشەي پىلى گوت: مەن ئەمە قەسەمەي تۆ، بەمە
دەرمانخانەمە دەمەپتەمە، بەلەم پاش ئەمەي ئەمە كەردەم كىردە،
جارىكى دىكە، سەردەنەنەنە بىكەمەمە، بىزانە ئىكەمە مەمەلەمە
گۆرۋە، پان نە؟

پاش ئەمەي ئەمە ھامەلەمەي چوۋ بۆ لاي دەرمانخانەكە، بۆ جارى
دوۋەم ئەمە تازەنەشە جىيەۋەمەي ئەمە گەمەكە، سەردەنەنە دەرمانخانەكەي
كىردەمە، پاش ئەمەي كە ھاتەمە، ھامەشەيە لى پەرسى:
جى بۆۋە ھىچ رەشتارى گۆرپەمە؟

گەورە گەردوون

زاهير زانا

كە گۈپرايەلۇ فەرمانبەر نەبىت؟!

كەواتە: پىئويستە ساتىك يودستىن بېشىۋازىكى تر بۇ شتەكان بىروانىنۇ ئەم گەردوونە بەم فراوانىيەۋە، ئىمە تىيدا كەشتىيەۋانىن، ئىمەين سەردارى بوونەۋەر، نابىت بېلىن ساتەكانمان بە ھەدەر بىرواتو تىببەرت گەر كاريكى باشى تىيدا نەكەين، خۇر كە بۇ ئىمە دەسوۋرەتەۋە، تا ئىستا چىركەك لەفەرمانەكان لاي نەداۋو ھەمىشە پۇلى خۇي گىپراۋو تىشكە درەشۋاۋەكانى پەخش كىردوۋو بەيانىان پىي گوتوۋىن ھەستىن دەست بىكەن بەكۆششرو ئىۋارانىش ئىۋارە شادى پىي گوتوۋىن مەخوى ئاسا راي گەياندوۋە،

شەۋ كەسەن پىرسى لە خۇ دەرخستىنى پەروانە شەۋ نەۋ وتى؛ نا تىگەمىشتو تەجرەبە مەردانە شەۋ ھەر سىيا بەختانى عىشقە مەزھەرى نىۋورى ھودان شەۋ نەبى ئەستىرە مەستورە بەكەم مەروانە شەۋ! نازىزانم ئىمەى مەۋف، كە گەۋەرى گەردوۋىن، نابىت بەكەم بۇ ھىچ شىك بىروانىن، بەلكو دەبىت ئەۋە بزانىن، زۇرىك لەۋ شتانەى بۇ ئىمە رام كراۋە، لە ئىمە بەھىزىترن، گەر بەھىز بىزانىن... لە ئىمە گەۋەرتىن بە قەبارە شىك، گەر شانازى بەۋەۋە بەكەين... زۇر بوۋنەۋەرىش ھەپە لە ئىمە جۋانتىرە ھەتا دۋاى تەنانەت گەۋەربوۋنى ئىمە لە رۋى جەستەيەۋە زۇر دىيارىكراۋ مەۋدادارترە لەبوۋنەۋەركانى تر، بەلكو ئەۋ شتەى ئىمەى جيا كىردۋتەۋە رۇخى ئىمەپە؛ چۈنكە خۋاى گەۋە لە رۇخى بەرزو پىرۇز، كە خولقۇنراۋى خۋەتسى، كىردۋتە بەرى باۋەگەۋەردەمان ئەۋ گىيانەپە تايىبەتەندى پىي بەخشىۋىنۇ ژىرىشى پىي بەخشىۋىن؛ تا كار لەسەر پاراستىنۇ گەشەكرىنى گىيانمان بەكەينۇ ھەۋو پۇزىك گىيانمان گەۋەرتىتو زانستو زانىيارى زىاتىر كۇ بەكەينەۋە پەروۇش و خەمخۇر بىن بۇ ھاۋاكارى كەسانى ترو زەۋى بەجۇرىك ناۋەدان بەكەينەۋە، كە شاھەنەبىت بە ئىمەى جىنشىن.

مەۋف بەرزىتىنۇ بەھۇستىتىنۇ زىرەكتىن دروۋستىكراۋى خۋاىمە رىزى سەردارى لى نراۋو بەرگى گەۋەرىي بەيەردا بىراۋو پەلى جىنشىنى پىي خەلات كراۋە، ھەر ئەم گەۋەرىي سەردارىيەى، دەپخاتە ژىر بارى بەرپىسارىتتى گەۋەردە مەزىنۇ پۇلى سەركى لە شانۇى ژياندا پىي دەگىرتىتو بۇ بىننى ئەۋ پۇلە مەزىنۇ گەۋەرىمەش، دەبىت ھۇشيارو بەناگا بىتو خۇى بىناسىت؛ تا بتوانىت پەى بە نەپنىيە شارۋەكانى ناخو دەۋرەۋەرى خۇى بەرىتو بزانىت كە گەردوۋنىك لەناخىدا شارۋەتەۋە كراۋىشە بەگەۋەرى ئەم گەردوۋنە، ھەر ەك خۋاى گەۋەردە دەفەرمەۋىت؛ **وَسَخَّرْنَا مَاءَ الْاَرْضِ يَجْعَلُهُ اَنْجَاءً ۱۳** (خۋاى گەۋەردە ھەۋو ئەۋەى لە ئاسمانەكانو زەۋىدا ھەپە بۇ مەۋفى بارەتتاۋو دەستەۋى كىردوۋە).

بۇيە دەبىت لە گەۋەرىي خۇمان تى بەكەينۇ كاريك بەكەين شاھەن بىت بەۋ گەۋەرىي مەزنىيەى كە دروۋستىكەرى ئاسمانو زەۋى پىي سىپاردوۋىن، خاۋەنى نامانج بىنۇ پەيامدار بىن، گىرفتو بەرەستەكان تىك بىشكىننىنۇ بەردە لوتكەكان ھەنگاۋ ھەلبىگىر، خاۋەنى دلىكى پىر لەشادى دەۋوۋنىكى دروۋست بىن، كارەكانمان لەگەل سىروۋشتى بىنچىنەپىي خۇماندا يەك بىگىرتەۋەۋە بىتتە ھۇكارى ئەۋەى كەبەختەۋەردان بىكاۋ بەگەينە نارامى دەۋوۋنى، ساتو كاتەكانى ژيانمان بەبەرەۋەردارى بىبەپە سەرو تەمەنمان بەفېرۇ نەدەين؛ لەبەرەۋەى ئىمە، گەۋەرى گەردوۋىنۇ ھەۋوۋ گەۋەرىيەك رەنجو ماندوبوۋنى خۇى دەۋىت، ئىمەش دەبىت شان بىخەپە بەر ئەۋ لىپىرسراۋىيەۋە بزانىن گەردوۋنىك بە ئىمە سىپىردراۋە، ەك سەعدى شىرازى دەلىت؛ (ابرو بادو مەۋ خورشىدو فلەك عىن در كارند، تا تو نانى كە بە كىز آرى بە غفلت نخورى، ھەمە از بەر تو سرگشتەۋ فرمانبىدار، شرط انصاف نباشد كە تو فرمان نبرى) واتە؛ ھەۋرو باۋ مانگو خۇر لە كاردان، تا تو نانى بەدەست بەننىۋ بىمى ھۇشى نەپخۇى، ھەۋوۋ بۇ بەۋەرى تۇ ملەكچو فەرمانبەرن، بىۋىژدانىيە بۇ تۇ

وێلامی بېجی

جووتیارێک ستمی لیکرابوو، ڕۆیشت بۆ لای پادشاو
باسی ستمملیکراویو مەزڵوومی خۆی بۆ کرد، پاشا
گوێی بۆ قسەی جووتیارەکە نەگرت و گرنگیهکی ئەوتۆی
پێ ئەدا..خۆی بە کاریکی دیکەوه سەرقال کرد.

جاریکی دیکە، جووتیارەکە خۆی بێرە پێشەوهو
دووبارە باسی ستمملیکراوی خۆی کرد، پاشا
ئەمجارەشیان ڕوی وەرگێرا.

بۆ جاری سێیەم، جووتیارەکە باسی ستمملیکراوی
خۆی کرد بۆ پادشا، ئەمجارەیان پادشا توورەبوو،
گوێی: کابرای چەنەباز، دەردەسەرمان ئە کۆڵ
بکەرەوه!جووتیارەکە گوێی: کە تۆ سەریت، ئەرێ پێم
نالێیت، دەرد بۆ کوێ بێم؟!

کچە خوێندکارێک، کە ئە منداڵیدا چاوێکی ئە دەستدا
بوو، ڕۆژێکیان بە خەمبارییەوه گەرایەوه بۆ مائۆ ئە
دایکی پرسى: دایەگیان، کاتێک ئەدایک بووم، چاوێکم
نەبوو؟ دایکی گوێی: نەخێر، کچی شیرینم، تۆ کاتێک
منداڵ بوویت، ڕۆژێک چەقۆیهکت بە دەستەوه بوو،
یاریت پێ دەکرد، منیش ویستم لێت بسەنم، تۆ دەستت
کرد بە گریان، منیش ئەوەندە خۆشم دەویستیت، دڵم
نەهات لێت بسەنم و تۆ بگریهەنم، ئەبەرئەوه چەقۆکم
لێ نەسەندی، پاش ماوهیهک هاوارت لێ بەرزبوویهوه،
کە بەدەم هاوارەکەتەوه هاتم، بینیم چەقۆکەت ئە چاوی
خۆت دابوو، بەداخەوه ئەو ڕۆژه تۆ چاوێکت ئەدەست دا!
کچەکە ئەوەلامداگوێی: خۆزگە ئەو ڕۆژه بتگریانمايه،
کە تەنها ڕۆژێک بوو، نەک هەموو ڕۆژهکانی تەمەنم
بمگرنیت! من ئێستا هەر ڕۆژێک سەیری خۆم دەکەم،
بۆ چاوی خۆم دەگریم، بەلام ئەو کات تەنها یەک ڕۆژ
دەگریم و دواتر ژیر دەبوومهوه!

* پیاوێک گۆینی لێ بوو کە سێک، هاواری دەکردو
دەیکوت: کوان ئەو کەسانەى وازیان ئە دنیا هێناوهو
پەرۆشو موشتاقی قیامەتن؟ کەس وەلامی نەبوو،
پیاوێکە ش بە هێمنی پێی گوت: کاکە ئەگەر قسەکەت
پێچەوانە بکەیتەوه، دەست بخەرە، سەر هەر کە سێک کە
دەتەویت!

هه‌میشه دُنیا به له‌وه‌ی که له‌سه‌ر رِیگای راستیت، پاشان به‌رده‌وام به به‌ره‌و پیشه‌وه.

ناتوانین کِشه‌کانمان چاره‌سه‌ر بکه‌ین، له‌رِیگای هه‌مان جو‌ری نه‌و بیرکردنه‌وه‌یه‌ی
که له‌کاتی درووستبوونی کِشه‌که به‌کارمان هینا .
نه‌نیشتاين

پرسیار: سه‌رکه‌وتن چیه؟
وه‌لام: زۆر پِیکه‌نم و دلخۆش بم، کاتیکیش شه‌وانه ده‌چمه نیو پِیخه‌فه‌که‌مه‌وه، له‌خودی خۆم و ژیا‌نی
خۆم پازی بم.
مادلین لانگل - نووسه‌ر باوه‌ر ناکه‌م پتوه‌ره جیهانییه‌کان بۆ سه‌رکه‌وتن، ئاوا ناوازه‌بن!

پووداوه ناخۆشه‌کان، وه‌کوو چه‌قۆ وان، یا یارمه‌تیمان ده‌ده‌ن، یا بریندارمان ده‌که‌ن، نه‌ویش
به‌پێی نه‌و شوینه‌ی ده‌ستی پتوه‌ ده‌گرین؛ چه‌قۆکه به‌ ده‌سکه‌که ده‌گرین، یا به‌ نووکه تیژه‌که‌ی!!
جه‌یمس ره‌سل لۆویل - شاعیر و سیاسه‌تمه‌دار

گۆڕانی بۆ شایان

10

Theorem

زىرەكتىرىن

$0, n \geq 3$

كەسايەتتەكەنى جىهان

۹ ئەندىرۇ وایلز

Andrew Wiles

نارىن جووتيار

شىكارگرەنى تىۋرى قىرما، ھەمىشە لە ھىزىدا ھەبوو، بەلام نەك بۆنەمە بىم بە زاناي بىرگارى، بەلگەو تەنھا ھەزىكى ھەزىكارىم بوو، كە بەمەرۇشەو ھەولم بۇى دەدا.

نەپنى سەركەوتنى، ئەندىرۇ ھەولى زۇرى داودا تا شارەزايەكى زىاتر لە بوارى بىرگارىدا بەدەست يەننىت، ھەمىشە كەسەتتەكەنى ھەمىن و لەسەرخۇى ھەبوو، داوى نەمەى نازايەتى راي دەكشەت بەرەو وەبەرەنەن، كە تەمەنى تەنھا ھەوت سال بوو. لە تەمەنى ۱۰ سالىدا، تەنەبەتتە تىۋرى قىرماى كۇتا بىۋەتتەو، ھەبۇيە تەنەبەتتە جەت سەرسەرمان بوو، بەرەدەكە ھەستى بەو نەكرەو، كە ھەندى كەشەو پەرسار ھەن، شىكرەنەمەيان بۇ نەكرەو لە بىرگارىدا، ھەمىشە پەروى وا بوو، كە بۇ ھەمەو كەشەمەك، چارەسەرنەك بۇ ھەمەو پەرسارىنك، شىكرەنەمەك ھەمە، نەو رەكەشەكەر بوو تا بگات بە پەلى پەرفەسۇرى لە چارەسەركەنى كەشە بىرگارىيەكەن ناوبەتتەكى زۇر بەدا بگات. وایلز دەلەت، بىرگارى خۇى لەخۇيدا بابەتتە سەختە، رەكە كۆرتەرەو نەپە بۇ فەربوونى، پان شىكرەنەمەى، تەنھا ھەندى خەك، بەرەدەنەنترن لە ھەندىكى تر، بەلام ھەشتا دەپ مەلەن بىكەت، چۈنكە فەربوونى چەند قۇناغەكى دەپت، بىنەماى بىرگارى واپە، ھەر شەتەك بوپت، پەويستە رەنەننى لەسەر بىكەت.

خەلاتو سەركەوتتەكەنى، وەكوو رەزگرتتەك بۇ ھەولەكەنى پەرفەسۇر وایلز، چەندىن خەلاتى گەنگى بى بەخشاو، خەلاتى سەك لە نەكەدەمەى سەپى زانستى، خەلاتى كەل لە كۇمەلەى نەمەرىكى بۇ بىرگارى، خەلاتى نەكەدەمەى نەشتەمەنى نەمەرىكى بۇ زانست، خەلاتى نۆستەسكى، خەلاتى وەزو خەلاتى نۆبەل كە بىرەتتە لە مەدەلىيە فەلەز، لە ۱۹۹۵ خەلاتى قىرما، لە ۱۹۹۶ مەدەلىيە شاھانە، ھەروەھا لە ۱۹۹۸ خەلاتى شاھەسەل وەردەگەرت بۇ بىرگارى، لە ۲۰۰۵ خەلاتى شۇ، پاشاى بەرەتەنە نازەنەى «شاسوار»ى پەپەخەشەو.

لە نەشتەنە وایلز لە ولەتە پەكگرتتەكەنى نەمەرىكا دەزى نەندەمەى نەكەدەمەى نەشتەمەنى نەمەرىكىيە بۇ زانست، زۇرەى كەتەكەنى بە گەشتەردن بەسەر دەپەت، خەزەنەدەو خەوونى سى كەچە بە نەوەكەنى (كەلەر، نۇلەشە، كەت).

زاناي بىرگارى ئەندىرۇ وایلز، بە رەگەز بەرەتەنەى، لە بىلەمەتەكەنى جىهان ھەزەمە دەكەرت، بەپەلى پەوەرى جىهانى، ناستى زىرەكەكەى دەگەتە ۱۷۰، لە رەكەى تىۋرى قىرماو ناوبەتتە دەرەدەو.

ئەندىرۇ لە ۱۹۶۱ نەپنى ۱۹۵۲ لەكەسەردەك، نەنگەتە لەكەسەردەك، بە يەكەك لە بەشتەن زانەكەنى بىرگارى سەردەمە دەرەتتە، بەتەبەتتە لە بوارى نەندەزەى جەمەرى تىۋرى رەزەى شەو نەندەزەىيەكەن. ھەر لە مەندەلەيەو، گەنگەى زۇرى بە بوارى بىرگارى داو، ھەمىشە دەپەن كەس بوو، كە لە قۇتەبەنە مەوئەو بۇ شىكرەنەمەى پەرسارە بىرگارىيەكەن بەرەدەم ھەولى فەربوونى پەكەنەننى خۇى داو لەو بواردە، ھەمەو كەت كەتەنى لەكەتەبەنەمەى نەزەكەىيەو وەردەگەرت، يەكەك لەو كەتەبەنەى وەرى گەتەو لە كەتەبەنە لەسەر بابەتى تىۋرى قىرما بوو، كە سەلەنەكى زۇر بىن شىكارگەردن مەبوو، پەلى وەبوو شىكارگەردى ناسان دەپەت نەگەر ھەولى بۇ بەت ھەبۇيە ھەولى زىاتر فەربوونى دا، لە كەتەكە تەمەنى تەنھا ۱۰ سال بوو.

گەشتى نەكەدەمەى، لەسالى ۱۹۷۱ كۆلەزى مەرتەننى تەو وەردەو لە زانەكەى نۆكەسۇرد، لە ۱۹۷۴ پەروانەمەى بەكەلۇرەىيە لە بىرگارى بەدەست ھەنەو لەھەمەن كۆلەزى وەنەى وەتەو، پاشان لە كۆلەزى كەلەر سالى ۱۹۷۸ پەروانەمەى دەكەرتە لە بىرگارى وەردەگەرت لە زانەكەى كەسەردەك، دەرەت لە ۱۹۸۰ بووئە پەرفەسۇر لە زانەكەى بىرەنستون، لەھەمەن كەتە پەرفەسۇرى پەردەدەر بوو لە زانەكەى ھەزەردەى نەمەرىكى، بەم شەوئە ھەمەو پەكەنى زانەكەى دەرەتتە، تا دەپەت بە نەندەمەى كۇمەلەى نەكەدەمەى بىرگارى.

تىۋرى قىرما، گەمەرتەن دەستەكەوتەكەنى وایلز سەلەندەنى بىرەدەى قىرماى كۇتەپە، تەنەى بەرەنگەرى نەو كەشەپە بىپەتەو، كە مەوەى زىاتر لە ۲۰۰ سال گەوۋە زانەپەنى بىرگارى لە بەرەمەر شىكرەنەمەى دەستەوئەتەن بوون، نەمەبوو لە ۱۹۹۲ سەمەرىيە سەختى، داوى ھەولەكى زۇر، تەنەى شىكارى نەو كەشە بىرگارىيە رەپەكەمەنەتتە، سەلەندەنى نەو بىرەدەى، شۇرەشەكى نۆى بوو لەو بواردە دەرەكەى تەرى كەدەو لە بەرەدەم چەندەن كەشەى لەوەكى تەدا. كە بەكەر ھەنەرا بۇ بەرەوئەشەختىنى كۇدى تەۋرى پەمەندەكەردن لە كۇمەبەتەرو ئەنەتەرنەت كە پەزەگەرى دەكەت لە زەمەرى نەپنى زانەپەكەن. دەكەرت نەمەزە بەو دەكەتە دەلەت،

هه‌لو‌یستی هه‌یاس له‌سم شایه‌تیدان:

هاتنه‌که‌ی بۆ ڤوون بکاته‌وه، ڤئی گوته: جه‌نابی قازی، بۆچی شایه‌تی فلان موسولمانت ڤه‌ت کردو‌وه‌ته‌وه، له‌ کاتیکدا ڤیغه‌مه‌به‌ر "دفعه‌رمووت: (مَنْ عَلَى صَلاَةٍ وَاسْغَلَ بِلَا وَأَكَلَ ذِبْحًا فَهُوَ الْمُسْلِمُ ، لَهُ مَا نَا وَعَلَيْهِ مَا عَلَيْنَا) واته: (هه‌ر که‌سیک نو‌یژمان له‌گه‌لنا بکاتو ڤوو بکاته‌ ڤو‌وگه‌که‌مانو له‌سه‌ر ڤراومان بخوات، موسولمانه‌و هه‌موو نه‌و مافانه‌ی هه‌یه، که‌ ئیمه‌ هه‌مانه‌و هاوکات نه‌و نه‌رکانه‌شی له‌سه‌ر شانه‌ که‌ له‌سه‌ر ئیمه‌یه)؟

هه‌یاسی خاس گوته: نه‌ی نه‌بو سه‌عید خودای گه‌وره
دفعه‌رمووت: ﴿مَنْ رَضِيَ مِنَ الشَّهَادَةِ﴾ الفقرة: ۱
واته: له‌ که‌سانیک، که‌ له‌ شایه‌تیان ڤازین.. نه‌م که‌سه‌ش له‌ وانهمه‌ که‌ لێیان نا‌ڤازین..

هه‌یاس زۆر به‌وردی له‌ چه‌مکی دادو‌مری تیگه‌میشته‌بوو، به‌شیوه‌یه‌ک که‌ بۆ هه‌موو کاتو شو‌نیک، بۆ هه‌موو که‌سیک ده‌ستو‌رو یاسایه‌کی تایبه‌تی هه‌بوو، م‌رو‌ف‌ه‌کانی وه‌کوو ده‌روونناسیک، ده‌خو‌ندنه‌وه‌و که‌س نه‌یده‌توانی له‌ بیره‌تیزکی لێهاتو‌ویه‌کانی هه‌یاس ده‌رب‌ج‌یتو به‌توانیت به‌ناسانی مافی که‌سیک بخوات.

هه‌یاس دادو‌مریکی لێهاتوو بوو، خاوه‌نی تیگه‌میشته‌نیکیی قوول بوو، بو‌ی‌رو چاوه‌ترس بوو، شایه‌تی هه‌ر که‌سیکی ڤه‌ت ده‌کرده‌وه که‌ لێی د‌ل‌ن‌یا نه‌بو‌ویه، نه‌که‌ر‌چی حاکم، یان والیو کاربه‌ده‌ستی شار، بو‌ی‌یت، شایه‌تییه‌که‌ی بو‌یرانه‌ ڤه‌ت کرد‌و‌ته‌وه، نه‌که‌ر له‌ شایه‌تییه‌که‌ی د‌ل‌ن‌یا نه‌بو‌ی‌یت.

هه‌یاسی خاس دادو‌مریکی به‌ نه‌زمو‌ونو که‌م وێنه‌بو‌وه، بۆ وه‌رگرتنی شایه‌تی له‌ هه‌ر که‌سیک، هه‌یاس زۆر به‌وردی ڤالقه‌تی ده‌کردو تا‌قی ده‌کرده‌وه، تا د‌ل‌ن‌یا نه‌بو‌ویه له‌سه‌ر راستیی شایه‌تییه‌که‌ی، شایه‌تییه‌که‌ی لێ قه‌بو‌ل نه‌ده‌کرد، خۆ نه‌که‌ر شایه‌ت له‌ ڤالقه‌تو بیژنگو تا‌قی‌کرده‌وه‌و‌ه‌کانی هه‌یاس ده‌رنه‌چوو‌ویه، هه‌ر که‌سیک بو‌ویه، شایه‌تییه‌که‌ی لێ قه‌بو‌ل نه‌ده‌کرد.

هه‌یاسی خاس له‌و له‌و باره‌یه‌وه ده‌لیت: من فیل‌باز نیم، به‌لام هه‌یج فیل‌بازیک، ناتوانیت فیل‌م لێ بکات..

جاریکیان ڤیاو‌یکی موسولمان، له‌ دادگا‌که‌ی هه‌یاس، شایه‌تییه‌که‌ی ڤه‌ت گرایه‌وه‌و هه‌یاسی خاس شایه‌تییه‌که‌ی وه‌رنه‌گرت، شایه‌تمه‌ش زۆری ڤی ناخو‌ش‌بوو، له‌به‌رنه‌وه‌ ڤو‌یشت بۆ لای چه‌سه‌نی به‌س‌ری سکا‌لی له‌ هه‌یاسی خاس کردو گوته: قازی هه‌یاس شایه‌تییه‌که‌ی وه‌رنه‌گرتوو‌و ڤه‌تی کرد‌و‌ته‌وه.. له‌کاتیکدا من له‌ ڤاستگۆیانم.

چه‌سه‌نی به‌س‌ری زاناو ڤیشه‌وای نه‌و سه‌رده‌مه، که‌ شایه‌تمه‌که‌ی ده‌ناسیو ده‌یزانی که‌سیکی موسولمانه، به‌ بیستنی ئه‌م هه‌واله‌ نیگه‌ران بوو، له‌به‌رنه‌وه‌ به‌ره‌و دادگا‌که‌ی هه‌یاسی خاس که‌وته‌ ڤی، کاتیک گه‌یشتنه‌ دادگا، هه‌یاسی خاس به‌گه‌رمی ڤیشوازی لێ کردو گوته: ده‌ییت چی زانای ڤایه‌به‌رز، چه‌سه‌نی به‌س‌ری هه‌ناب‌یته‌ ناو دادگا‌که‌ی هه‌یاس؟!

زانای به‌ناو‌بانگ، ڤووی له‌ هه‌یاسی خاس کرد؛ تا مه‌به‌ستی

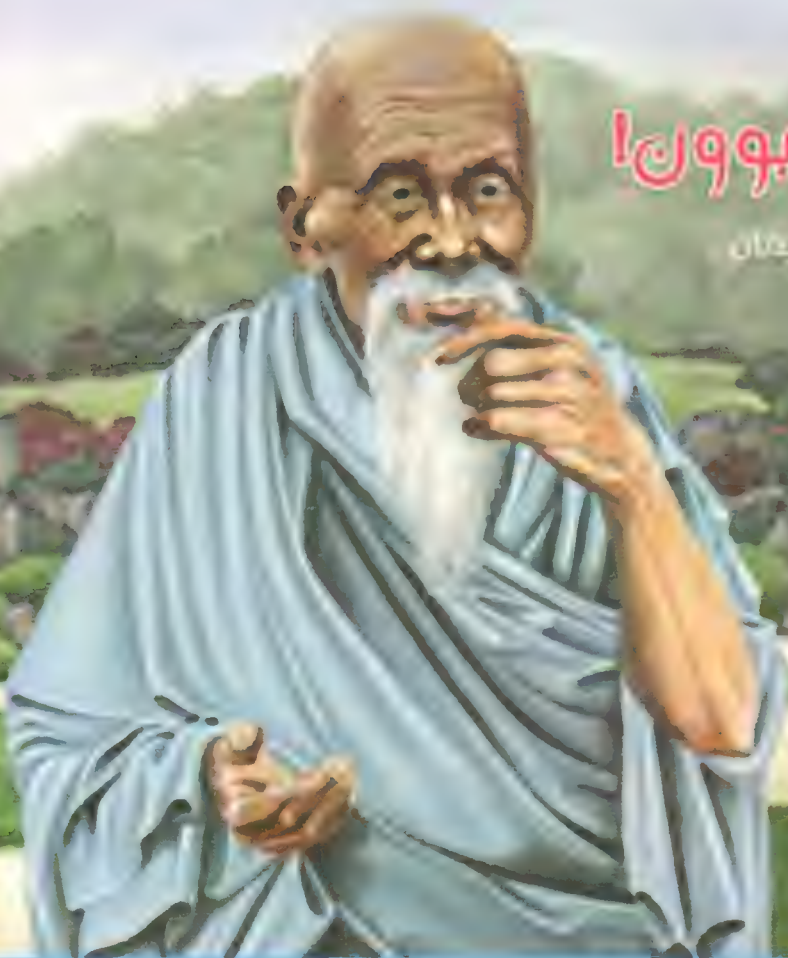

بیاویک چووه لای حکیمکی جینی، ئهوی دهم له گوئ
 چهمن، مراسیمی دینی به جی دهیناو بیدنگ دانیشتبوو.
 دانیش، چاوهروانی کرد؛ تا حکیم له عیبادت بوویهوه.
 باش سلاوو ریز، داوی لئ کرد؛ فیری زانستی بکات.
 پیره حکیمی دنیا دیو، دصیتی دایه گالۆکهکی له سهر
 لمی کهناری چهمهکه خهتیکی کیشا، باشان گوئی؛ دادی
 نهو هیلهم بۆ بکه به نیوه، بزانه بۆ شاگردی دهشییت!
 کابرای فیرخواز، گورج نیوهی هیلهمکی سرپیهوهو ههر
 له کورتی برپیهوه، گوئی فهرموو، نهو هتا کردم به نیوه.
 حکیم گوئی: برۆ! کهلکی نییه! شاگردم بیت، تا سالیکی تر نه تینمهوه.
 دهق، باش سالیکی رهههق، فیرخواز گهرایهوه لای
 حکیم، ههر وهکوو بار، گوئی هاتووم بیه خویندگار.
 حکیمی داناو زانا، وهک سالی بار، هیلکی کیشا،
 ههمان داوی دووباره گردهوه، فیرخوازی ههر
 وهک جاری بيشوو، نیوهی هیلهمکی سرپیهوه.
 حکیم دیسان گوئییهوه: برۆ! تا سالیکی تر نه تینمهوه.
 نه مجاریان، باش تپهرینی سالیکی، فیرخواز که هاتهوه، وهک
 جاری بيشوو، ههمان شت دووبار بوویهوه. که پیره حکیم
 هیلهمکی کیشاو داوی کرد فیرخواز بیکات به نیوه، فیرخواز

گوئی: گهوره! زانای مهزن! من نازانه، خۆت بۆم بکه به نیوه.
 حکیمی شارمزاو زانا، دصتی دایه گالۆکهکی، له تمنیش نهو
 هیلهم، هیلکی تری کیشا، که دوو هیندی هیل به کهم دریز بوو.
 ئنجا گوئی: سهرنج بده! هیل به کهم، بووه به نیوهی نهو هیلهم.
 فیرخواز گوئی: گهوره! رازو نهینى نههه جیهه؟
 حکیم گوئی: نه گهر گهر که زاناو داناو گهوره بیت، دهیت
 له پێشدا بزانیته، که به سرپیهوهی خهلکی، ههچت نابیت به
 ههچ. نه گهر دهمویت له خهلکی گهورهتر بیت، ههولی سرپیهوهو
 بچوو ککردهوهی کهس مهده، به لکوو خۆت دوو هیندی نهوانو
 زیاتر گهوره بهو ههول بده، نهو دهمه ههر به راستی نهوان، بینهوهی
 بچوو ککردهوه، دهین به نیوهی تۆ، به لام به سرپیهوهی نهوان، خۆت
 ههر له جیی خۆت ده مینیتو وزی نهوانیش به فیرۆ دهمهیت.
 نه وزی نهوان به کهم بگره، نه خۆشیت سهرقالی خهلکی بکه.
 زۆریه مان، نهوه مان له ژیاى خۆماندا ههست پێ کردووه،
 که کهسانیک ههول دهمن به بچوو ککردهوهی خهلکی،
 خۆیان گهوره نیشان بدن. نهوانه ههر گیز گهوره
 نابزو ههر به دهری گرگینی خۆیانوه دهلینهوه.
 چهند خۆشه هه موومان فیری حکیمته گهوره بوون ببینو
 سهرقالی خۆمان بین، نهک خهلکی.

حیکمهتی گهوره بوون!

له فارسیهوه، چووتیار نهزبان

ديارييهكمى باوكم!

سايب سەرگەتى

بېريار وەك خويىن بەنيو دىمارىكانىدا ھاتوجويان دەگرد، كاتى ناگادارتان كىردىمەو، بەزدارى ئەو خولانە بىكەم، كە گۇفارى بېريار سەرپەرشتى دىكات زۇر ترسام، وام زانى وەك ھەموو ئەو كىتپانەى كە سەرساميان بووم بەبىيىنى نووسەرەگانىيان ھىچ سۆزىكم بۇيان نەما، خۇشەويستىم بۇ بېريار كەم دىكات، بەلام زۇر بەمىچەوانەو، كاتى چاوم كەوت بە بەزىزان سەرنووسەرەو بەزىمەرى نووسىن، بۇم پوون بوويەو، بېريار تەنھا گۇفارىك نىيە، بېريار ھوتابخانەيەكە، ئەو ھوتابخانەيەى كە دىبىن ھەموو كەلىكى خاوم بېريار، بەشيك لە تەمەنى ھوتابى بىت لىرە. خۇزگە دىمتوانى بېريار بە ھەموو كەسىك بگەيەنم، تا تەواى گەلەكەم بەغىشەو ۋەيانىيان بەسەر بىردايە، تا ھەموان سەرگەوتوو بوونايە، دىبىنى باوكە گيان، مەز بېريار چەند خەونەگانمان لىمەك دەچن، نامانچمان گەلىكە، خاومنى بېريار بىت، خەونمان گەلىكى خۇشەختە، دىزانم ۋەمارى ھاوانامانچەگانمان زۇر كەمە، بەلام خۇشەويستانم، دىنباين داھاتوو بۇ نىمەيە، بۇ ئەو كەسانەى كە بەبى شەر، گەورەترىن ھىمىترىن پەيام بە گەلەكەيان دەگەيەنن، داھاتوو بۇ ئەو كەسانەيە، كە شەو رۇز دەخەنە سەريەك، تا پەنجەيەكى گەلەكەيان بىرىندار نەبىت، بەشستىوانى خودا، داھاتوو بۇ تۈيە دىارييەكەى باوكە، گۇفارى بېريار، گۇفارى سەرگەردەگان.

ھەمىشە دىارييەكانت كاريگەرى گىرىكى لە ۋەيانم ھەموو، باوكە گيان بىرتە، كاتى دىارييە بەنرخەكەت بۇ ھىنام، چەند بىنەزموون بووم، چەندە بەھىمىنى تۈو دايە گيان، لەگەل دىارييەكە ئەزموونتان ھىركەردم، نارمزووى سەرگەوتوو سەرگەردايەتپان لەناخى مەدا درووست كىرد. كاتىك نىووم بەجى ھىشت، مەتان دا بەدەست خودا چاومىنى نەنچامى پەروردەگردنى چەند سالتان بوون، نامۇزگارىتان كىردم، ھەركىز دىارييەكە لەبىر نەكەم، پىتان ھەرمووم، كە بخوئەمەو. ھىرتان كىردم كە بەزانستەو خودا بناسم، چونكە لەخودترسەگان زاناکانن. مەن نىستەش، دوى ھىشت سال لە تەمەنى دىارييەكەتان، بەردەوامم، لەگەل دىارييەكە بەسەرەتاكى زۇربەى خەونەگانم گەيشتووم. دىمەوت سەرگەوتن لەدوى سەرگەوتن بەدەست بەيىنم لەگەل خۇم دىارييەكەش بەردو لوتكە بىم، ھەردوو چاومەگانم، دىارييەكەتان بوختە بەشيك لە خەونەگانم، وا دىبىنم نەگەر پەيامەگانى دىارييەكە سەرگەوتوو بىن، مەنىش سەرگەوتوو دەبم، وا بزانم تانىستە بۇم باس نەگردوون، كە مەن زۇربەى پلانەگانم بۇ مەزن بوونى دىارييەكەتان شەستى ھىناو، بەلام ھىچ كات ناوەستىم، نىمە پىكەو سەردەكەوين. باوكە گيان، نەوكاتەى كە گۇفارى بېريارت بۇ ھىنام، وەك جىوانترىن دىارى، لى خۇم تۇمارم كىردو بە ھەموو ھاورپىكانم ناساند، وەكەانى

بېريار

نہوتو (ژینگہ، کوئٹہ مافی مرؤف)

بہشی دووم

بہشہوئی دارستانہکان. لہکاتی دہرہینانی نہوتو گازدا، بہزوری کاریگہریہ ژینگہہیمکانی قۇناغی گہران پشگوئی دمخرت. لہپاش قۇناغی گہرانو دۇزینہو، قۇناغی درووستکردنی کیلگی نہوت دمست پش دکات، گہ پشکیت لہ ہلکەندنی چمند بیرہ نہوتیک، نینجا دمست دمکرت بہ کرداری دہرہینانی راستہہینہ، بہزوری نہوت ہرکی باش، گازی سرووشتی لہگەلداہ، پشکوہ دہنہ دہروہ بوسہر پرووی زہوی.

نہوتی خاو، لہگەل بہرہمہ دوومہیمہکانی کرداری ہلکەندنی دہرہیناندا، ہرکی زور مادہی ژہراوی مادہی زیانبہخشیان تیداہہ بۇ ژینگہ، لہماوہی کرداری ہیرلیداندا ہرکی زور وردہمہرد دہتہ سہروہ، گہ ہشیک گہورہی ہاشہرؤی ہلکەندنہکہ پشک دمہینت، ہیوہستہ لہناو بہرہتو دور بہرہتہو، وردہ بہردمکان بہ شلہی بہرہمہی ہلکەندنہکہ دابؤشراون (قورہی ہلکەندن)، گہ بۇ جہورکردنو ناسانکردنی نوکی ہیرلیدمرکہ بہکاردت، لہہمانکاتدا ہاوسہنگی ہستانی ہیرہکہ دہبارتہت، قورہ بہرہمہاتوہکہ، مادہی زیانبہخشی تیداہہ، وک مادہ قورسکانو مادہ کیمیایہ ژہراویہیمکان، ہری وردہمہردو قورہ بہرہمہاتووی تمنا ہیرک، لہنیوان (۶۰ - ۲۰۰) ہزار گالونداہ لہرؤژیکدا.

ہرکی زور ناو دہتہ سہروہ، مادہی تاوودو ہلہواسراوی تیداہہ، کانزا قورسہکانی وک قورقوشم، توتیاو جیوہی تیداہہ، لہگەل ناوتہی نۇرگانہیمکانی (وک ہمنزینو تۆلویسن)، لہگەل ریزہیمکی زور خوئ، لہکاتی رۆکردنی نەم مادہ زیانبہخشانہ بۇ ناو ژینگہ ہشپوہیمکی نابہرہسانہ، رەنگہ ہیتہ ہؤی زہانی گہورہ بوسہر دانہشتوانی ناوچہکوہ گیانلہبہرانو رۋوہک، ہمنہتجار ہیرلیدانہکہ دمہیتہ ہؤی ہیسکردنی ناوی ژہر زہوی ناوچہکەش. بۇنہوہی ناوی ژہر زہوی ہیس نہیت، ہاشترین چارسہر ہیرلیدانی ناوہوشکراوہ (حفر المبطنة)، ہروہا خاوتنکردنہوہو ہالوتنی ناوی بہرہمہاتو، لہگەل چارسہرکردنی ہایؤلوجی، پش نہوہی ہکرتہ ژینگہو، دمخوانرت سوود لہو ناوہ ودرہگیرتہوہ، دووبارہ ہکرتہوہ ناو زہوی بۇ دابہنکردنی ہستانی ہیوہست بۇ دہرہینانی نہوت.

سہراجاؤ: کتبی(الرقابة على النفط - دليل الصحفي في مجال الطاقة والتنمية - التخلص من لعة الموارد) - ریفینیو وتش-مہمد المجتمع المنفتح.

لہ پشہسازنی نہوتدا، گرہتی ژینگہی بہ کرداریکی جہوہمہری دامنرت، ہمر قۇناغیک لہ قۇناغہکانی نەم پشہسازنیہ، کاریگہری خوی ہمہ لہسہر ژینگہو تہندرووستی گشتی، کاریگہری لہسہر ہہموو ناومندہ ژینگہہیمکان دامنرت، خاک، ہمو، ناو. قۇناغہکانی گہرانو دۇزینہو، ہلکەندنو گواستہوہ، ہمرہکیکیان کاریگہری خوی ہمہ، بہلام رادہی نەو زہانہی لہی دمکەوتہوہ، بہہی ژینگہی ناوچہکہ، کوہپانیاکانی نہوت، چاودہری حکومتو چالاکی ریکخراوہ ژینگہہیمکان دمکڑرت.

گہرانو ہلکەندن دہرہینانی نہوت:

پش نہوہی نہوتو گاز بگمنہ سہر پرووی زہوی، کاریگہریان دمست پش دکات، واتہ، لہ قۇناغی گہرانو دۇزینہوہا، بہزوری کیلگی نہوتو گاز لہو ناوچاندا دمکڑرتہوہ، گہ بہردمکی نیشتمنی کردہ، لہ قۇناغی گہراندا تہکنیکی لہ رازاندنہوہی بہرز بہ شپوہی جؤراوچؤر بہکار دہت، بۇ دمستیشانکردنی شوینی کوہبونہوہی یمہگی نہوت، لہزہر پرووی زہویدا. ہمرچمندہ نامیری زور ہمستیار بہکار دہت لہ دورہوہ، بہ بہکارہینانی ہرؤکہ، یان گہشتی ناسمانی، بۇ دۇزینہوہی یمہگی نہوت، بہلام ریزہی سہرکەوتنی نەم تہکنیکہ، سنووردارہ. نەمہ وای کردوہ بہنا ہیرتہ بہر نامیرہکانی پشکیننی سہر پرووی زہوی، ہمرچمندہ لہ پرووی ژینگہہیمہو، باش نیہہ.

تہکنیکی گہرانو پشکین لہسہر پرووی زہوی، ناسانتر شوینی یمہگی نہوت دمستیشان دمکەن، بہ بہکارہینانی شہپولی لہرہلہرہرز، بہ سوودمہرگرتن لہ نامیری گہران بۇ نہوت (عربات الصدم)، ہروہا بہکارہینانی تہفہمہنی، بہکونکردنی زہوی نەنجامدانی تہفہنہوہ لہزہر پرووی زہویدا، یان بہکارہینانی تۆپی ہموای (المدافع الهوائية)، گہ تاپہتہ بہ ناوچہ دہرایہیمکان، لہگەل نامیری قورسی تر، نەم نامیرانہ ہشپوہی چہندبارہو بہردہوام بہکار دین، بہتاپہتی لہو ناوچانہی گہ دورہدمستنو ژینگہکەیان ہستیارہ.

کاری ہلکؤلینو گہرانی فراوان، تا نیشتا بہکار دہت، بہتاپہت لہو ولاتانہی تازہ گہشہ دمکەن، ہری یمہگی نہوتی دۇزراوہ، لہناستی ہیوہستدا نیہہ، نەم کردارہ زہانی زوری ہمہ بۇ ژینگہی نەو ناوچہی، گہ ہلکەندنی تیدا نەنجام دمخرت، بہمہمہستی ہونیدانانی ژہرخانی ہیوہست، لہگەل درووستکردنی ریکا بۇ شوینی یمہگی نہوت، گہ دمہیتہ ہؤی تیکداننی ژینگہی سرووشتی، ہروہا ریکخوشکمرہ بۇ

36

38

40

44

46

پیکر و رقص

رىچارد برانسون (۱۹۵۰ - ۲۰۰۰)

لە كۆڭۈر قوتايانە ۋە بۇ گەشتى ئاسمانى:

هېوا لە مىندالىيە ۋەيە:

رىچارد چارلز نىكولاس برانسون لە ۱۹۵۰ لە ئىنگلىتەرا لەدايىك بوو، لە باۋكلىك كە كارى پارتىزەرى دەكردو ۋانەى فېرېبونى فېرۇكەۋانى دەخوئىند.

رىچارد برانسون پەيۋەندىسى كىرد بە قوتابخانەى (ستوا) ۋە، بەلام برانسوننىش ۋەككو ئەم كەسانەى كە لە قوتابخانە سەركەۋتو ۋە نەبوونو روويان كىردۆتە كارىكى دېكە ۋە تۈنۈيۈنە سەركەۋتو بەرچاۋ بەدەست بېيىن، لە تەمەنى شانزە سالىدا، ۋاز لە قوتابخانە دەھىنەت بەھۋى ئەۋەى كە نەمەدەۋانى پىرۇگرامەكانى خوئىندىن بەمباشى بخوئىنەتەۋە لىيان تى بگات، بەشۋەيەك چەند كاتىزىرىكى پى دەجۋو؛ بۇنەۋەى بابەتلىك ۋە شە ۋە لەمەر بگات، پەلى زېرىكى زۆر نىزم بوو، مامۇستاكانىشى بىيان ۋابوو كە رىچارد برانسون فېرۇخۋازىكى زېرىك نىيە، ئەۋەش بوو ھۋى ئەۋەى كە رىچارد برانسون، ھەست بەشەرمەزىرى بگات لەناۋ ھاپۇلەكانىدا، لەمەرئەۋە ۋازى لە قوتابخانە ھىنا، بەلام ھاكات تۈنۈى خۇگۈنچاندنو پەيۋەندىسى لەگەل دەۋرۈبەردا لە ئاستىكى بەرزدا بوو. يەكەم كارىك كە دەستى پى كىرد بىرىتى بوو لە كۆڭۈر (قوتابى- ستىۋودنت) بۇ لاۋانى دامەزراند.

رىچارد برانسون لە ۱۹۶۸ لە كۆمەلگەيەكى نىشتەجىيۈون لەگەل تىمەكەى ستىۋودنتى راۋىزكارى ژياۋە، بۇ پىشكەشكىردنى رېنمايى ۋە پىرسو را بۇ ئەم كەسانەى بەدەست گىرەتەكەۋە دەتالەن.

دۋاى جۋار سال لە دامەزراندنى كۆڭۈرەكەى، دەستى كىرد بە فراۋانكىردنى كاردەكەى، سەرمەتا تۆمارگاپەكى كىردەۋە بۇ فرۇشتى كاسىتو.. ھتە، بە ناۋى (فېرچىن- Virgin) كە يەكەم جۆر بوو لە جىيەندا لەم بۋارەدا بىكرەتەۋە، كە پىشتى دەبەست بە گەياندنى داۋاكارى كىپار لە رېگەى پۆستەۋە، تۈنۈى لەم بۋارەدا سەركەۋتۈنكى ناۋازە بەدەست بەيىنەتو سەرومەتلىكى باش دەست بخت، ئەۋەش لە خىزمەتى فراۋانكىردنى كاردەكەىدا بەكار ھىنا، كۆمپانىيەكەى برانسون بەردەۋام لە گەشەسەندىن فراۋانېۋوندا بوو، سالى ۱۹۸۴ رىچارد جگە لە فېرچىن، كۆمپانىيەكەى دېكەى بىناۋى (فېرچىن ئەتلانتىك) ۋە تايىمەت بە ھىلى ئاسمانى دامەزراند، كە يەكەمەجارى بوو بېجىتە نىۋ جىيەنى فېرۇكەۋانىيەۋە، كۆمپانىيەكەى بوو خاۋەنى خىزمەتگۈزارىيەكى ناۋازە دابەزاندنى نىرخ لەمەرئەۋەندىسى ھاولاتى، كە دواتر كۆمپانىيەكانى دېكەش بىناچارى نىرخيان دابەزاند. دۋاى دوو سال لە كىردەۋەى يەكەم كۆگەى بازىرگەنى، بىناۋى

(فېرچىن) ۋە بۇ فرۇشتى قەۋان، لە لەندىن دامەزراند، ھەر لەم سالەدا دوورگەيەكى كىرى بە بىرى ۱۸۰۰۰۰ جۈنەيى ئىستەرىلىنى، بۇ پىشۋودان ۋە ھەۋەنەۋە كەيىفۇ سەھا نا، بەلگۈۋ بۇ پەردەپىدان ۋە گەشەسەندىنى كاردەكەى بەكارى ھىنا، ھەروەھا كارو چالاكىيەكانى تىدا ئەنجام دەداۋ بىلاۋكىردەۋەى تۆمارەكانى بەرۋاۋىتر كىرد.

كارى بازىرگەنى، ھەمىشە بەردەۋەۋە ھازانچىردن نىيە، بەلگۈۋ ھەندىچار بازىرگەنەكان دۋىچارى زەرەروزيان دەپ، برانسوننىش سالى ۱۹۸۲ دۋىچارى زىيانىك ھات، كە بە بەك مىليۇن جۈنەيى ئىستەرىلىنى مەزەندە دەكرا، بەلام (فېرچىن) تۈنۈى ئەم زىيانە پىر بگاتەۋە، بە ۋاۋۇكىردنى كىرەپەستىك لەگەل چەند لاپەنىكى پەۋەندىدار، لەۋانە (بۈى جۇرچ، فېل كولىنر، سىمىل مانىيىس، ژى ھومان لىگ).

- سالى ۱۹۸۶ بەلەمەكانى فېرچىن ئەتلانتىك بەخىزىلى ۱۱ ئەۋەندە بە تىپەپىن لە زەرىۋاى ئەتەلسى، تەنھا بە ماۋەى سى پۇۋو ھەشت كاتىزىرى سىو بەك چىرەك، ئەم بىرىنەى بەلەمەكانى فېرچىن لە كاتىكدا دېت، كە پىش ئەم ھەۋلى بەلەمەك بۇ بىرىنى ئەم ماۋەيە، ئەم ھەر شىكىتى ھىنا، بەلگۈۋ بەلەمەش نىقوم بوو، نەتۈنۈى جگە لە شەست مىل بەۋلاۋە بىروات. لە سالى ۱۹۹۲، جۋوۋە نىۋ سەركىشىيەكى گەۋرەۋە، كە بىرىتى بوو لە كاركىردن لە بۋارى ھىلى ئاسىنىدا، برانسون تۈنۈى سەركەۋتۈنكى دېكە لەم بۋارەدا تۆمار بگات، بە دانانى ھىلى ئاسىن لە نىۋان شارە كەنارۋەكانى رۇۋاۋاۋ تىپەپىۋونى بە ھىلى ئاسىنى بەرىتەنى.

رىچارد بە تەنھا ئەم سى كۆمپانىيە لە گەشەكىردىن بەرۋەپىشچۈون نەۋەستا، بەلگۈۋ بەردەۋام بوو لە گەشەپىدان ۋە فراۋانكىردنى كۆمپانىيەكانى، تا بوو بە خاۋەنى گروۋپى كۆمپانىيەكانى فېرچىن، دەزانىت ئەمىرۇ گروۋپى كۆمپانىيەكانى فېرچىن، ژمارەيان چەندە؟

ئەگەر زانىارىت لەبارەيەۋە نەبىت، رەنگە نەتۈنۈى بەناسانى مەزەندەى بىكەتا گروۋپى كۆمپانىيەكانى فېرچىن، ئەمىرۇ زىاتىر لە ۲۰۰ كۆمپانىيەۋە لە ۲۰ دەۋەلتى جىيەنىدا لىقى ھەيە، لە زۆرەيى بۋارەكانى زىاندا كاردەكەن، لەۋانە، (پەيۋەندىكىردن، گەشتۈگۈزار، خىزمەتگۈزارى دارىي، كات بەسەربىردن ۋە خۇشى، بازىرگەنى بىش بىش، فېرگۈزارى لەكارەكەۋتو ۋە چەندىن بۋارى دېكە)، ژمارەى كارمەندەكانى گروۋپى كۆمپانىيە فېرچىن، نىزىكى پەنجا ھەزار كارمەندە.

رىچارد ەھلە بازىرگەنىيەكى بەردەۋام بوو، لەكاركىردن، ھازانچ لەكۆئ بوو، پەنجەى لەۋئ دادەنا، ھەر كارىك لە بەرۋەۋەندى كۆمپانىيەكەى بوو،

پېغمبەر (ﷺ) پېشەنگمانە:

تۆ چ جۆره باو كېڭىت؟

ن: دكتور مستهفا ئەبوسەعد
و: خاليد موخەممەد

۱-غېرە دىگات لە دايك: ئەم جۆرە دەپمۆيت، منداڵەكە بۆ خۆى
بۆيت، ھەز دىگات ھەمىشە لە باوشىدا بۆيت، تووشى غېرە دەپۆيت،
كاتىك دەپۆيت منداڵەكە ھەز بە باوشى دايكى دىگات، وەك لە
باوشى ئەم، ئەمەش لەو كاتەو دەردەكەو، كە منداڵ لە باوشى
باوكىدا دەگرى بەلام كە جوو لای دايكى بەسنگىو نا ژىر دەپۆتەو..
۲-غېرە لە منداڵەكە دىگات: ئەم جۆرەيان دەپۆيت
خىزانەكەى، ھەمووى بۆخۆى بۆيتو زياتر گرنگى بەم بەدات، نەك
منداڵەكەى، زۆر غېرە دىگات كاتىك دەپۆيت خىزانەكەى تەواوى
گرنگىيەكانى بەدات، بە منداڵە نوپىيەكە.

(باوكى منداڵ) كىيە؟

ئەم جۆرە بەھەردوو بەشەكەيەو دەنالتىن، بەدەست
كەمى لە بواری سۆزدارى پىداوېستىيەكى دەروونى بۆ نەرمى
خۆشەوېستى، ئەم جۆرە نوپىيەرايەتى ئەوانە دەكەن، كە ھەلى
پىگەيشتىن بېرىنى قۇناغەكانى منداڵيان بۆ نەرخساو، يەككە
لە نىشانەكانى ھەزى دەست بەسەرگرتىن قۇستەو دەى ھەموو
شتىكە، كە خۆشى دەپۆيت، ئەوان زۆر باشن، باشىيەكەيان وپنەى
نپىيە، بەلام لەرووى دەروونىيەو نامادىن، بۆ كارو ئەركى
باوكايەتى، زۆرەى كات دەپۆيت بىزارى رازى نپىن و نارام
بەختەمور نپىن لە ژيانى خىزانىدا)..

ھەندىك لەم جۆرە باوكانە، پەنا دەپنە بەر گرنگىدانىكى زىاد
لە پىتۆست بە منداڵەكانيان، تاكوو بپتوانايان لە ئەنجامگەياندىنى
كارى باوكايەتى پى بشارنەو، يەككىيان دەپۆيت دەيان ھىوايەتو
يارى دەپۆيتە پىشەو بۆ سەرھالگرىنى منداڵو زىادەروپى

پىتۆستە نامازە بەو بەكەين، كە زۆرپنەى ئەم جۆرە لە
باوك مەبەستيان نپىيە، بەم مامەلەيەيان سووكايەتى بە
بەرامبەرەكانيان بەكەن، بەلكو پىيان وايە كە ئەمە باشترىن
پىگەو شىوازە بۆ پەرورەدى منداڵو بەتايبەت بچووكەكان، وا
دەزانن ئەمە باشترىن وپنەيە لە باوكى (پياو) باش كە دەپۆيت
لە بېرى منداڵەكاندا بپكيشن.

بەلام باوكى مەتەنەبەخۆبوو پىتۆستى بەم جۆرە شىوازە پى
توندوتىزيانە نپىيە، تاكوو بەھۆيەو پياوئەتى خۆى بەسەلمپنى،
چەندىن شىوازى پىشكەوتوو سەردەميانە ھەن، ديارترپىيان
پىغەمبەرى راستگۆو خۆشەوېستمانە كەوپنەى نپىيە لە شىوازى
مامەلەى پى مېھرو سۆزدا بەرامبەر منداڵان، ئەوفا لە نوپىزدايەو
دريژەى بە كرىووشى خۆى ھاوئەكەيدا تاكوو دلى ھەسەنو
ھستىن رابگرپتا: ئەو جۆرە باوكانە لە كوپن لەگەل رەوشتى
ئەو مرفە دلى ناسكە، نەك لەگەل منداڵەكانى بەلكو لەگەل
خەمەتگوزارەكانى كە دلىمان دەكەنەو لەوئەى ھەرگىز رەخەنى
لە نەگرتوونو ھەستى بېرىندار نەگرتوون!

۵-واھىتانو باشكەزبوونەو: باوكى منداڵ!

(پىم وايە زياتر نامادەم؛ بۆنەوئەى باوك بەم، نەك ھاوسەر!!)
(لەو كاتەوئەى كە منداڵەكە لەدايك بوو، من ھاوپانيم لەگەل
خىزانەكەم؛ چونكە ئەو بېر لە كەس ناكاتەو تەنھا منداڵەكە
نەپۆيت، بەلام بەلای ئەوئەو، ھەر دەلتى بوونيشم نپىيە!).

ئەمە زمانى جۆرەكە لە باوك كەناوى (باوكى منداڵ)مان لى
ناو، ئەوانيش دوو بەشن:

دەكات لە شوپىنپەلگرتنى منداڵەكەيى لاسايىكرىدەوى، وەك منداڵەكان يارى دەكات، ئەوى لەبىر كرىدووە كە يارىكرىدى منداڵ كاريكى بنەرمەتيە، بەلام بۆ گەورەكان باسەكە جيايە.

لەپيناو بەرمەمەنيانى باوكيكي بە ناگاو كارا:

۱- وەك باوك ئامانجەكانى خۆت بزانە... پيوستە جوارچيوەى ئەو وینەمە بزانى كە پەيوەندىيى نيوان تۆو كۆرەكتى ديارى كرىدووە، دەتوانى چى بكەى؛ بۆئەوى ئەو وینەمە بكەيتە واقع، گرنگى بدە بە ئامانجى درێژخايەنو هەندىكى تريس كورت خايەن.

۲- ئەم دەستەواژمە با هەميشە لەپيش چاوت بى:

(پەيوەندىم بە منداڵەكەمەو (منداڵەكانمەو) زۆر جىيى گرنگى پيدانمەو بەلامەو گرنگە، هەموو ئەوى كە دەيكەمو دەيليم لە هەمان ناستى گرنگيدايە؛ بۆئەوى ئەم پەيوەندىيە سەركەوتوبيت).

دەتوانى ئەم دېرە بنووسيتو لە جىگەيەكنا داي بنيت، كە بتوانى سەرمەتاي هەموو رۆژىك بيبينيتو ئەمەش هاوكارىت دەكات بۆ بە بىرهينانەوى ئەو گرنگيدانەى كە بپيارت داوە لە رېئەمە مامەلە لەگەل منداڵەكانت بكەيت.

۲- داوا لە خواى گەورە بكە هاوكارىت بكات، لە جۆنيتيى پەيوەندىيى مامەلەت لەگەل منداڵەكانت.

۴- پيوستە لەخۆت بېرسى؛ ئەمە بۆ چى بكەم؛ تاكوو بالانسى پەيوەندىم لەگەل منداڵەكانم زىاد بكەم؟

۵- سووربە لەسەر ئەوى بەخۆت بليت، (تۆ ئىستە رۆشنبىرتى وەك باوك) دەستەواژەيەك لەسەر ئەم مانايە دايرژەو هەول بدە سەرمەتاي هەموو رۆژىك بەخۆتى بليتو لە نيوەندى ئەو رۆژدا چەند جار توانيت بىخوينەو: (من رۆژ بە رۆژ هۆشيارتر دەيم) يان (من بىردەكەمەو بەيش ئەوى هەسە لەگەل منداڵەكەم بكەم) تەنانەت ئەگەر ئەو دەستەواژەيە راستەقەينەش نەبىت، پيوستە بەخۆتى بليت، وەك ئەوى كە واقعەيە، تاكوو بەراستى دەبىتە واقع.

۶- هەول بدە پيش خەوتن چەند خولەكيك لەتەنهايى بۆ خۆت مسۆگەر بكەيت تاكوو تلييدا بىرت نوئ بكەيتەموو بجەوئيتەو، چەند هەناسەيەكى قوول هەلمژيتو بە وەو كرىدو و هەلوستەكانتدا بجيتەو، ئەمە هاوكارىيەكى باشت دەكات.

۷- داوا لە منداڵەكانت بكە بىروبۆجوونەكانى خۆيانت بى بلىنو جەخت لە باشيەكان بكەرمەو (چى بكەم وا هەست بكات، يارمەتيم دەكات؟) يان (چى كاريك بكەم، ئەو بە گەورەى

بزانيت؟).

۸- زۆر بەباشى گوئ بۆ منداڵەكانت بگەردو وەو تليينىيەكانيان بەهەند وەربگرە.

۹- تەنها وەرگرتنى تليينىيەكانيان بەس نيە، بەلكوو بەكردارى لەگەلئاندا بەو بەشداربە لە دەرختنى نەيىيەكانى جيهانى دەورووبەريان.

۱۰- گرنگى بدە بە خويندەوى كتيى منداڵان، سوور بە لەسەر بىنينى فيلمى تۆماركراوى تايبەت بە ئەوان، بەشداربە لەگەلئاندا لە يارىكرىديانداو بەيەكەو جێژ وەرگرن.

۱۱- گەر لەپەر جامى توورەييت رۆژاند، سوور بە لەسەر ئەوى بۆ جاريكى تر چەند شىوازيك بگريتهبەر كە زياتر فيرى خۆراگريت بكات، (پيدەجى ليردا نووسىنى بىرۆكەو نيەتەكانت) سووديان هەبىت، هەستكرىت بە گوناھ بقۆزەرمەو تاكوو هاوكارىت بكات، لە گۆرپانكارى ئاكارىتو مەيكەرە هۆكارىك بۆ جۆكدادانو تەسليمبوون، يان پووخانو لاوازى.

۱۲- گرنگى بدە بە نووسىنەوى رۆژانەكانت، چەند ساتىك بەزەرمەو بەخۆت تاكوو تلييدا بتوانيت بنووسيت، (تۆماركرىدى رۆژانە باشتريى هۆكارە بۆ دەرپرينى هەستووشەور، كاردانەو وەو ترس، هەروەك بەسوودە لە تۆماركرىدى رۆوداوو ديارىكرىدى كاتى كارە سەركەوتوو پيشكەوتەكان).

۱۳- چەند كاتىك تەرخان بكە بۆ بىركرىدەو لەو شتانەى كەپيوستە خودى خۆتى پېبەخشی.

۱۴- گرنگى بدە بە جەختكرىدەو لەو دەستكەوتانەى بەدەست هينادو سەركەوتوو بوويت، يان بەباشى بە ئەنجامت گەياندوون، ئەو كارانە بنووسە لە دەفتەرى رۆژانەتداو ئاماژە بە بەروارەكەيان بدە، خۆت ماندوو مەكە بە هەلسەنگاننى سەركەوتەكانت، ئەوى لەسەر تەنها ئەو دەيە جەخت بكەيتەو لە كىدارە باشەكان.

لە بىرت بىت:

زۆر ئاسانە وەك ئاميزىك ئەو رېگەو شىوازانە جيبەجىي بكەيت، كە راهاوتيت لەسەريان، بەتايبەت گەر تۆ بەرۆژىكى دوورووريزو پەر كيشەو هەلوستى جۆراوجۆردا تليەربوويت، بەلام چەند هۆشيارىت زياتر بىت لە مامەلەتدا شوينەوارەكانى ديار دەبىتو كاريگەرى دەبىت لەسەر باشتكرىدى پەيوەندىيەكانو پتەوكرىديان لەگەل منداڵەكەم، هەروەك باومەرت بە توانايى گۆرپانكارى لە ژياندا زىاد دەكاتو ئەمەش هاوكارىت دەكات لەوەرگرتنى بپيارى باشترو بەهيزتر.

ماومىيەك لەمەوبەر، وادەيەكەم لەگەل يەككەك لە ھاوپىكانەم
 دانا. بۇئەۋەى بېچەم بۇ سەردانى مالىيان. پاش ئەۋەى بىرئى كەۋتەم
 گەيشتەم بىر دەرگى مالى ھاوپىكەم، زىنگىكەم بۇ مۇبايلەكەم
 لى دا؛ بۇئەۋەى بىت بەدەممەۋە. منىش لە ئۆتۈمبىلەكەمدا،
 چاۋەپىم دەگەرد. لەناكاۋ ئۆتۈمبىلەكەم كۆن لە جۆرى كراسىدا،
 لە بەردەممەدا راۋەستا، دوو گەنج لە ئۆتۈمبىلەكە دابەزىن. بە
 شىۋازىكى زۆر جوان پىرېژنىكى پەككەۋتەيان ھەلگىرت. دىنگوت
 لەسەر كورسى ھەلگىراۋە. سەپرى پىرېژنەكەم كەردو گوتەم، ناي

خودايەگيان چەندە چاكىت، كە ئەم دوو كەسەت بۇ ئەۋ پىرېژنە
 رەخساندوۋە. ئەۋ پىرېژنە ۋەككو شازنەكانى زەمانى زوو ۋابوو،
 كە لەسەر تەختى رەۋان، بە شانۋ مىلى كۆيلەكانەۋە بوون.
 ھاوپىكەم ھات بە پىرەمەۋە ئەۋەى كە بىنىم بۇم باس كەردو
 گوتى؛ ئەۋانە دراۋسېمانن. بەسەرھاتەكەپانت بۇ باس دەكەم..
 بەسەرھاتو چىرۆككىكى زۆر سەپىردا
 ھاوپىكەم گوتى،
 پۇژىكىيان دۋاى ئەۋەى نوپۇزى عەسەرم ئەنجامداۋ زوو لە

خزمەتى دايكەم!

زەينەب سەعيد

مىڭموت ھاتمە دەردو، چاۋمىڭى ھەندىڭ مىۋانم دەرد، كە لە شارىڭى دىكەۋە دەھاتن، لەبەر مالمەكەماندا راۋىستام، تەلەفۇنم لەگەل مىۋانەكاندا دەرد، ناۋىشانى مالى خۇمانم بىڭ دەدان.. بە تەلەفۇن تەلەفۇنكارىيەۋە، زۇر سەرقال بووم. ھىندەم زانى، ئۆتۈمبىلى ئەۋ دوو گەنجە لەبەردەم ۋەستا.. ئەۋ دەم نىزىكە نۆ مانگىڭ دەيوو، ھاتبۇنە كۆلەنەكەمانەۋە. ئەمەن كە بە تەلەفۇنەۋە سەرقال بووم، رووم لى ۋەرگىرپان ۋىستەم بىچمە زورەۋ؛ ھىندەم زانى پەككىيان پەخەى براكەى گرتو لەۋ دەركايەى دوور خستەۋ، كە پىرېژنەكەى لى دەھاتە دەردەۋ. ئەۋى دىكەشيان ھەمان شتى براكەى كىردەۋ. پىڭ ھەلېزانو دەستيان كىر بە ھاتوھاۋار بەسەر پەكداۋ دەبەرىك را دەچوونو پالېان بەمەكتەردە دەنا. شەردەكەيان بە شىۋازىڭ بوو.. ناچار منو ھەندىڭ لە ھاۋمالەكان، بەخىرايى چوۋىن بۇ ناۋىزىكرىنيان. دىبارە لەۋتەى ھاتبۇنە كۆلەنەكەمانەۋە، چاكە نەبىت، ھىچى دىكەمان لى نەبىنى بوون. كاتىڭ چوۋىنە پىشەۋە؛ بۇنەۋەى لىكيان بىكەينەۋە، برا بىچوۋكەكەيان، كە دەستى بە پەخەى برا گەۋرەكەيەۋە بوو، ناۋرى دايەۋە پى گوتىن؛ ھەر كەس دەپەۋىت ناۋىزى بىكانو پىنكىمان پەننىتەۋە، با ھەقى خۇمەم بۇ بىگىرېتەۋە. ھەرچۇنىڭ بىت، چوۋىنە پىشەۋە لەپەكەمان دوور خستەۋەۋە پىنم گوتن؛ سلاۋاتى لى بەدن، ئەرى ئىۋە شەرم ناتانگىرېت، ۋا لە بەرچاۋى دايكتاندا پىڭ ھەلەمېژنەۋە دەنگەدەنگو شەرتانە؟ چىتان لى بەسەرھاتوۋە؟ گىرەۋكېشەتان لەبەر چىيە؟ توخودا براپەتتى ناۋا دەبىت؟ برا بىچوۋكەكەيان گوتى؛ بەپىنى ئەۋ پىكەۋتەنى كە لە نىۋانامدايە، ۋىستەم دايكەم بە باۋىش ھەلېگىروم بىبەمە زورەۋە؛ چۈنكە ئەۋ لە نەخۇشخانە لە ھەردىۋىلەكەى ھەلى گرتو لە ئۆتۈمبىلەكەدا داي نا، ئىستەش ھەقى خۇمە كە ھەلى بىگىروم بىبەمە زورەۋە.

برا گەۋرەكەيان بەدەنگىڭى بەرز گوتى؛ شەش دانە مانگ كە من لە خولى ھىربوون بووم لە پاپتەخت، تۇ خزمەتى دايكەم كىردەۋە.. گەرچى بەلنى زۇرت بىڭ دام كە لەگەل خۇتدا بىپەننىت بۇ پاپتەخت، بەلام بەلنەكەت نەبەردە سەر. سا لەبەر ئەۋە تۇ لە من زياتر، خزمەت كىردەۋە.

ھاۋرىكەم گوتى؛

ھەموان سەرمان لەم كارەيان سورمايوو، سەرسامى سەرتاپاى داگىر كىردىۋىن.. چۈنكە ھەر يەككە لەم دوو گەنجە نامادەبوون لە پىناۋ ھەلگىرتى دايكەياندا بەشەر بىزى ھەر لەۋ پىناۋىشدا بىمىن.. من لەم كاتەدا فرمىسكى چاۋم سەر پىزى كىردو چىدى نەمتوانى پى لە فرمىسكە قەتسىماۋەكانم بىگىر. ھەرچەندە

چەندەن پىچارەى جۇراۋچۇرمان بۇ چارسەرگىردى ئەۋ كىشەيە گرتە بىر، بەلام ھەر پىڭ نەھاتن؛ چۈنكە برا بىچوۋكەكەيان دەستبەردارى ھەقى خۇى نەدەيوو.

خوداى بانى سەر ناگادار، بۇ ماۋەى زياتر لە سەعاتىڭ ۋەستايىن ھەۋلمان دەدا نىۋانايان خۇش بىكەينەۋەۋە پىكيان بېيىنەۋە.. لەم ماۋمىدا جى چارە كە سەپرى چاۋى دراۋسىكانم دەرد، لەبەر زۇرى ئەۋ ھە لۋىستانەى ئەم دوو براپە باسيان دەرد، دەمىنى نوقمى فرمىسك بوون.

ھەر پەككىيان دەپگوت تۇ ئەۋەۋە ئەۋەت بۇ دايكەم كىردەۋ، من ھىچ شتىكى ئەۋتۇم بۇ نەكردەۋ.. ھەتا برا بىچوۋكەكەيان گوتى؛ لەكاتى ھەجىردىندا منى لە ھەلگىرتى دايكەم بىبەش كىردو ھەر خۇى ئەۋ كارەى كىرد.. توخودا ھاۋمالىنە، ئەۋە پەۋايە؟

برا گەۋرەكەش بە ناھىكى ھەۋلەۋە گوتى؛ بارودۇخى كاروبار، ناچارى كىردووم، لە خزمەتكرى دايكەم كەمتەرخەم بىم. سا لەبەرنەۋە من بۇ كارە تاپىتەكانى دەردەۋى مال لەپىشترم؛ تا فرمىۋى ئەۋ خزمەتە لەكىسچوۋى دايكەم بىكەمەۋە، كە لەباس ناپت. لە كۆتايىدا زانىمان، كە پىشتر پىكەۋتەنىڭ لە نىۋاناياندا ھەبوۋە، بەجۇرىڭ بە نۇرە خزمەتى دايكەيان لەمالەۋە بىكەن؛ پۇژىڭ برا گەۋرەكەۋ پۇژىكېش برا بىچوۋكەكە.. بەلام ۋەك خۇيان باسيان دەرد، لەكاتى چوۋنە دەردەۋى دايكەيان لە مال بۇ نەخۇشخانە، پان بۇ گەشتو گەپان، ھەمىشە مشتومرو ناكۇكى لە نىۋاناياندا سەرى ھەلداۋە.

ئىمە بەدەستىيانەۋە دامابوۋىن، كەسيان سەريان بۇ ئەۋى دىكەيان ئەۋى نەدەكرد.. بۇ چارسەرى ئەم گىرتەيان، خەرىكېۋو دايكەيان ھەلېگىروم بىبەمەۋە خانۋەكەيان؛ تا گىرتەكە يەكلايى بىكەمەۋەۋە بىگەپىنەۋە بۇمالەۋە.. لەم كاتەدا مامۇستاي مىڭموت ھاتو سلاۋى لى كىردىن بە برا بىچوۋكەكەى گوت؛ مەگەر لەگەل پەكدا پىڭ نەكەۋتەن لەسەر ئەۋەى بە نۇرە خزمەتى دايكتان بىكەن ۋە منىش شايت نەبووم لەسەر پىكەۋتەكەتان؟! نىدى زانىمان مامۇستاش ناگاي لە ھالىانەۋ جارىكەيان لەكاتى چوۋنىدا بۇ نۆزى بەپانى، ناۋىزى كىردوونو پىكى ھىناۋونەۋە.. پاشان مامۇستا، ئەم چارسەردى ئىستەى بۇ دانان، كە بىننىت ھەردوۋكەيان لەكاتى چوۋنەدەردەۋە لە مال، پان گەپانەۋە بەپەكەۋە دايكەيان بەپىزەۋە ھەلەدەگىر.

لە كۆتايى ئەم بەسەرھاتەدا دەلېم؛

ھىۋادارم خزمەتى زەھمەتى دايكو باۋكەمان لەبىر نەچىت؛ چۈنكە ئەۋان لە گەۋرەۋىۋى ئىمەدا پىربوونو ھەرچىيەكەيان لە توانادا بوو بىت بۇ خزمەتى ئىمە، دىغىيان نەكردەۋە.

خۆشەويىستى كىردارە

گرتىت.. مەگەر ئەمە خۆشەويىستى نىيە؟

ئە پىرەكە گوتى:

بەل، دىزانم، جەندىت مەن خۇش دەۋىت؛ مەن سۆيەتەم
لەگەلدا كىردىت، بەلام پىم خۇشە، ئەمە شتەنەي باست كىردىن،
بۇم بىلەتەمە؟

پىرەپىياو گوتى:

دىزانم، پىت خۇشە ئەمە باسانە بىلەتەمە، بەلام پىيويست
ناكات.

ئە پىرەكە گوتى:

دە باشە، پىم بەل،

تۇم خۇش دەۋىت.

لەم كاتەدا كە ھەردوۋ كىيان بە پىلىكانەي مەلەكەدا دەھاتنە
خوار، پىرەپىياو پىي گوت:

ورىا بە، لە پىلىكانەكان بەر نەبىتەمە، نابىنى چەندە بۇت

بە خەمەمە چەندەم خۇش دەۋىت؟!

ئۇنىكى پىر، بە پىرەپىرەكەي ھاسەرى گوت:

كۇتاجارم پىر نايەت، كە پىت گوتىم، خۇش دەۋىت.

ھاسەردەكەي گوتى:

بەل، دەمىكە پىم نەگوتوۋىت، بەلام ئەمە كاتەت لەبىر

نایەت، كە بەھۇي چىشتىلەنەنەمە دەست سوتە، پىم گوتى:

ئەي خۇزگە دەستى مەن بوۋايە، ئەك دەستى تۇ، مەگەر

ئەمە خۆشەويىستى نىيە؟!

ئەمە دەمەي پىزىشك پىي گوتىت: چاۋەكانت كىز بوۋن،

لەبىرت نايەت، لەپال پىزىشكەكەدا جىم پىي گوتىت؟ پىم
گوتىت:

ئەمە چاۋەكانى مەن، ھەمىشە لە نىزىكى تۆيە، سا دلتەنگ

مەپە، دەي مەگەر ئەمە، خۆشەويىستى نىيە؟!

ئەمە دەمەي لە نەخۇشخانە بوۋىن، پىزىشك پىي گوتىم:

ھاسەردەكەت، شەكەتو مەندوۋە، لەبىرت نايەت، چۇن لە

دەركەي نەخۇشخانەمە، ھەتا جەرگەي مەلەمە، بەكۇل ھەلەم

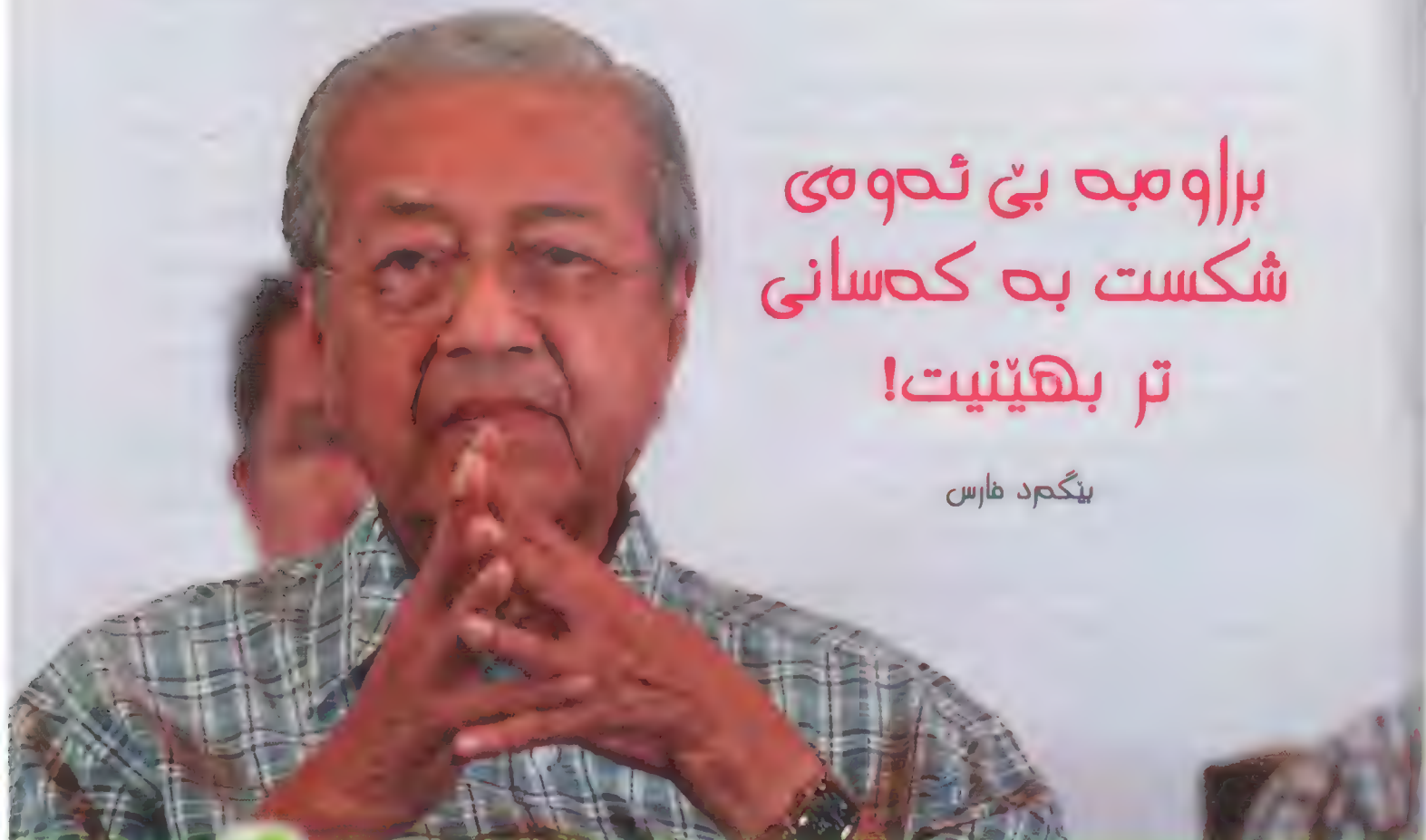
له سالى ۱۹۷۴، له ناههنگى جالاكويه كانى كوتايى قوتابخانه دا، له كوبانچ باسو له ماليزيا، مهاتير موحه ممد ميوان بوو، نهو كات هيشا نه بوو بوو به وزيرى پهرومرد، پاش بهرپوه جوونى ناههنگه كه، مهاتير ههستا بؤ پيشكه شكردى بيرؤكه بهك، نهو يش پيشبركويه بؤ مامؤستايانى خوښنگا كه، بيرؤكه كهش نهو بوو ميزه لدانى دابهش كرد بهسهر مامؤستاكانداو دهووه ههريه كه فوو له ميزه لدانيك بكه نو بيهستيت به پيه كانيه وه، مامؤستاكان داواكهى مهاتيريان جيه جى كرد، پاشان داواى لى كردن له سنووريكى ديارى كراوى گؤرپهاني قوتابخانه كه به شيوهى بازه يى كؤبينه وهو پي وتن: كؤمه ليك ديارى پاداشتم بؤ ناماده كردون نه گهر ههريه كيك له نيوه، له ماوهى خوله كيكا، پاريزگارى له ميزه لانه كهى بكات؛ نهوا دمبته خاوهنى دياريه كه، كاتى پيشبركى دستى پى كرد، هه مامؤستايه ك هيرشى دهكرده سهر ميزه لدانى مامؤستا هاورپكهى، ههريه كيك دهويست ميزه لدانى نهوى تر بته قينيت، ههتا كاته كه يان تهواو بوو، لهو كاته دا مهاتير بهسهر ساميه وه لتيانى دهروانى پي كوتن من

داوام نه كړد، هيچ په كيك ميزه لدانى هاورپكهى بته قينيت؛ نه گهر ههريه كيك له نيوه ماوهى خوله كه كه بومستايه، پى هيرشكردنو بريارى نه ريانه دؤى بهرام بهر كهى؛ نهوا هه موو دبوون به خاوهنى ديارى، به لام بيركردنه وهى نه ريانه زال دمبته بهسهر هه مواندا، هه موو په كيك له نيمه، بؤ سهر كهوتنى خوى بير له شكستى بهرام بهر كهى دهكاته وه، له كاتيكدا سهر كهوتن بهر دمه به بؤ هه موان، به لام به داخه وه، هه نديك ههنگاو دمبته، هاورپكهى له ناو بهر يت؛ بؤنه وهى خوى براوه يت.

به داخه وه، نه مه حالى راسته قينهى ژيانى رؤژانهى زؤر به مانه، نهو مامؤستايانه دميانتوانى بلين واز له ميزه لدانه كهى من پينه وه ميزه لدانى خوت بؤ خوت، به پى نه وهى په لامارى په كتر بدن وهردوولا نه بيه براوه خاوهنى ديارى، سهر كهوتنى تؤ نه به ستراوه به شكستى كه سانى ترده، نيازت باش بكه و خوى گه وه حالت باش دهكات، ههركاتيك نيره يى رقو كينمت له دلدا لابرده خوازيارى خوشى كه سانى تربيت، نهو كات خوى گه وه سهر كهوتنى دونياو قيامتت دهكات.

براه به پي نه وهى شكست به كه سانى تر به قينيت!

پيگمد فارس

نا: سەلاج عىيسا

خونددكارى ماستەر لە توركييا

بەشى چواردەم

پۆلى پەروەردەو فيرکردن

لە گەشەسەندنى ئابوورىدا

كارىگەرپەكانى پەروەردە لەسەر پيشخستنى ئابوورى

بەرەو پيشەوە ببات.

كەواتە: لەمەو بەرمان دەردەكەوت، وەبەرەينانى سەرمايەى مرۆيى زۆر گرنگە، بەتايبەتى بۆ ئەو وڵاتەى كە سەرمايەى سرووشتيان نيبە، سەرمايەى مرۆيش بۆ هيچ وڵاتىك نايەتە بەرەم، هەتا گرنگىي زۆر بە پەروەردەو فيرکردن ئەدات، ياخوود تا چاكسازى لە كواليتى پرۆگرامەكانى ھوتابخانەو دەرگا پەروەردەپەكاندا نەكات، ئەم چاكسازى گرنگيدان بە پەروەردەو فيرکردنە، نابيت تەنھا لە ھۇناغى سەرمايەى، يا ناوەندى بيتو ئيتەر بومستيت، بەلگەو دەبيت بەردەوام بيت تا ئاستەكانى زانكۆو دواى زانكۆش.

خالىكى تر، كە بۆ وەبەرەينانى سەرمايەى مرۆيى گرنگە، گرنگيدانە بە خوێندو فيرکردنى كچانو ژنان؛ چونكە ئەوانيش نيوە، يان لەھەندى وڵاتدا لە نيوە زياترى كۆمەلگە پێك دەھيئن، بۆيە ئەمانيش وزمەكى زۆرن، ئەگەر وەك پياوان گرنگيان پێ بەریت؛ ئەوا كارىگەريى گەورە لەسەر پيشكەوتنى ئابوورى وڵات درووست دەكەن، ياخود رێگەدان پێيان بەكارگردن لەدەرەووى مالى لەپيناو دابينکردنى ژيانىكى باشتەر بۆ خيزانەكەيان، ياخود گرنگيدان بە تەندرووستى خيزانەكانو كەمكردنەووى پێژەى لەدايكبوون بەتايبەتى لە وڵاتە تازەپيگەيشتووەكاندا، كە بەدەست زۆرى پێژەى لەدايكبوونەو دەتالين، بۆيە ھەر

لە پيش سەدەى نۆزدەيەمەو، بايەخىكى ئەوتۆ بە وەبەرەينان لە سەرمايەى مرۆيى نەدەدرا، بەشيوەى كى تايبەت لە هيچ وڵاتىكدا، بەشيوەى پارە خەرجكردن بۆ فيربوون، ياخود راھينانى كردارى لە كارگردندا بۆ فيربوون بەشيوەى زانستى..... ھتد، تەنھا چەند شيوازىكى بچووكى بەرھەمەينانى لەيەكچوو ھەبوون، بەلەم لەم سەردەمەى كە ئىستا ئىمەى تيا دەژين، گۆرانىكى گەورە ھاتۆتە كايەو لە بوارى چيەچيكردى زانستو زانيارپەكان لە پيشخستنى بەرھەمە نوپەكاندا، ئەمەش بە نامانجى زيادكردنى بەرھەمەكان بە شيواى زانستى، كە يەكەمين جار لە بەريتانياى گەورە ئەمە روويدا، دواتریش وردە وردە بۆ وڵاتەكانى تر گواسترايەو.

لەماوەى سەدەى بيستمەدا، زانستو ئەزمونەكانو بەدەستەينانى زانيارى، ديارترين دياردەن، كە لە كەسەكاندا دەپيترين، بە نامانجى زيادكردنى بەرھەمەى نەتەومى، بە شيوەىك ئەم سەدەى ناو دەبريت؛ بەسەدەى (سەرمايەى مرۆيى). ئەمەش ماناى ئەو دەگەيەنيت، كە ھۆكارى سەرەكى بۆ ديارىكردنى باشترين ناستى بزيوى ھەر وڵاتىك، ئەوەيە كە تا چەند سەرگەوتوو بوو لە پيشخستو سوودومرگرتن لە ئەزمونو زانيارپەكان، ھەروەھا تا چەند توانيويمەتى بەھۆى كەشەى زانستەو، لايمەنى تەندرووستىو رۆشنپيبرى دانىشتوان

مندالیکى كەمىر، لىرىدا داھاتىكى زىاتىر بۇ خىزان دىگىرىپتە،
ئەمەش بىگومان ھەر لەرىگە پەرومردە رۇشنىرى تاكەكانەۋە
دىكرىت، بەتاپبەتلى ئافرىتان.

كەۋاتە: ۋەبەرھىنانى سەرمایەى مەۋى، پەرسەپەكى
گىتىرىدە بۇ گەشتىن پىنى ئامادىكارىيەكى ھەمەلەپەنەى دەۋىت
لە بۋارى چاكسازى رىشەپى لە بۋارى پەرومردە فەركردىن
رۇشنىرىكىنى تاكەكانى كۆمەلگەدا، بۇنەۋى بزانىن پەرسەى
پەرومردە جۇن كارىگەرى لەسەر پىشخستى ئابۋورى دادەنەت،
تاۋەكو سەرمایەى مەۋى بەرھەم بەننەت، ئەۋا بەم شىۋەپەى
خوارەۋە لەۋ كارىگەرىپانە دەۋىتىن:-

۱ - كارىگەرى پەرومردە لە سەر كىردارى ۋەبەرھىنان،
ھۆكەردەكان ۋە شىۋەزەكانى فەربۋون لە ھەر ۋەتەنكە، بە ھۆكەرىكى
گەنگى پەكەپەنەى پەرسەى ۋەبەرھىنان ۋە گەشەكىرىنى
ئابۋورى، لەۋ كۆمەلگەپەدا دادەنەت، ئەمەش لەۋانەپە بەشى
ناردەنە دەروەش بىكات، لەرىگە بازىرگانى دەركەپەۋە، كە
ھۆكەرىك دەپەت بۇ بەدەستەپەن ۋە ھىنانە ئاۋەۋى پەشكەۋەتە
تەكەلۋەپەكان، بە ئامانجى داپەنكىرىنى تەندروۋستى باشۋ
داپەشكىرىنى خۇراك، ھەروەدا فەركردىنى سەرەتەپەى ئاۋەندى
كە رۇلى سەرەكەپەن دەپەت لە بەزىكىرىنەۋەى ۋەبەرھىنانى
كىركەراندا لە گەندە شەرەكاندا. فەركردىنى ئاۋەندى لە
گەلەشەپەدا رەھىنانى پەشەپەى، بەدەستەپەنەى ئەزمۋون ۋە ئاۋە
كارگەپەپەكان ئاسان دەكەن، ھەروەدا ھۆكەرى يارمەتەپەن بۇ
پەشخستى تەكەلۋەپە، فەركردىنى ئاۋەندى بەرە سەرۋەت،
بەنەپەپەكى كارىگەرىن بۇ گەشەپەدانى دەزگا سەرەكەپەكان،
ھۆكەمەت، ياساكان ۋە سىستەمى دارەپە، كە ھەر ئەمانەش دەتۋان
گەشەى ئابۋورى بەننە كەپەۋە، ئەۋ ئەزمۋونەنى كە لەۋلاتان
لەم رۋەۋە بىنران، لە سەر ئاستى بەشەك، ياخۇد ھەمۋە
پەشكەۋەتە ئابۋورىپەكان، دەتۋان گەۋەپە ئەم راسپەپە بەدەن.
بۇ ئەۋەنە بەشەك لەۋ لىكەلەنەۋەنى كە لەم بۋارەدا كراۋە،
ئەۋەپەن بەرۋونى دەرخستۋە، ھەر بەدەستەپەنەى زىادەپەك لە
قازانچەدا، بەستراۋەتەۋە بە ھەر سالىكى زىاتىر لە فەربۋوندا،
ئەمەش ئەۋە دەردەخات: تا رادەى فەربۋون زىاد بىكرەت: رەزەى
قازانچەش زىاد دەكات.

دەپەنەن لە بۋارى كشتۋەكەدا، تۋەنەپەۋەكان دەريان
خستۋە، ئەۋ جۋەتەپەنەنى كە خستەپەۋەپەن ھەپە دەتۋان
ئامپەرە تازەۋە سەردەپەپەكان بەكار بەننە، رەزەى بەرھەمەپەنەپەن
زىاتەرە لە نەخستەپەۋەۋەكان ۋە ئەۋەنى ھەر بە ئامپەرە كۆنەكان
كشتۋەكە دەكەن. بۇ ئەۋەنە: لە تەپەنە، ئەۋ جۋەتەپەنەنى كە جۋار

سالى، ياخۇد زىاتىر لە قۋتەپەنە خستەپەۋەپەن ۋە خستەپەۋەپەن
بەرزەرە، رەزەى بەرھەمەپەن، سى ئەندەزەى ئەۋ جۋەتەپەنە زىاتەرە،
كە كەمىر لەۋانەپەن خستەۋە، لىرىدا كارىگەرى خستەپەن
بەنەشكە بۇ دەردەكەۋەت.

ھەروەدا لە ۋەتەنەپەن، ئەۋەنى كە بەلەى كەمەۋە، ھەۋە
سالىپەن لە قۋتەپەنە خستەۋە، جۋار پەك زىاتىر بەرھەمەپە گەنەپەن
زىاتىر بۋە، ھەروەدا لە ۱۲% بەرھەمەپە بىرنەپەن زىاتىر بۋە.

بەھەمان شىۋە فەربۋون، ھۆكەرىكى يارمەتەپەنە
بۇ بەدەستەپەنەنى تەكەلۋەپە ۋە رەپەنەكارى لە پەشەسازىپەدا،
رۋەنكىرىنەۋە ئامپەپەكانى پەشەسازى جۋەپەرگە ئەندەزەپەرى لە
سەپەنەكان، دەريان خستۋە، كە جۇن ئاستى فەربۋون ۋە ئەزمۋونى
كىركەرەكان، رۇلىپەن ھەپەۋە لە تەكەرى گۋەپەنى ھەنەپەرى لە
كۆمەپەنەكانى دەروستەكەندا.

كارىگەرى فەركردىن لە سەر سەۋەشتى گەشەۋە ناردەنە
دەروەۋەكان، كە دۋەتەر رۇلى كارىگەرى ھەپە لەسەر گەشەى تەكەرى
ئابۋورى ۋەتە، ھۆكەرىكى تەرە كە مەۋە دەتۋان لەۋ رەپەپەۋە،
كارىگەرى لەسەر كۆپ پەشكەۋەتەكان داپەت. فەركردىن
ئەزمۋونەكان لە ۋەتە تازەپەگەپەشتۋەۋەكاندا ھۆكەرى گەنگەن
كە كار لە رادەۋە سەۋەشتى ۋەبەرھىنان ۋە كىردارى بازىرگانەش
دەكەن، زۇر جەار دەپەت ئەۋ كىركەرانەنى كە خاۋەن ئەزمۋون
نەپەن، لەكارگەپەكى نۋەدا ئاچارەپەن فەرى خستەپەۋە ۋە ئۋەسەپەن
زەمەكەردىن بېن، بۇ ئەمەش دەپەت بېن لە قۋتەپەنەكانى
سەرەتەپەى ئاۋەندى ئامادەپەدا بە دەستى بەننە.

كەۋاتە: لەمەۋە دەردەكەۋەت، فەركردىن كارىگەرى گەۋەرى
لە سەر كىردارى بەرھەمەپەن ھەپە، ئەمەش مانەى ئەۋەپە،
جەۋەپەپەكى گەۋەرە لە تەكەرى بەرھەمەپە ئەۋ كەسەنەدا ھەپە،
كە خستەپەۋەپەن ھەپە لەمەل ئەۋەنى كە نەخستەپەۋەپەن،
ھەروەدا ئەۋ ۋەتەنەنى كە پەپەخى زىاتىر بە فەركردىن دەدەن،
لە رۋەى ئابۋورىپەۋە بەرھەمەپەن زىاتەرە، ھەر چاكسازىپەك
لە پەۋگەمە خستەپەنە، زىادەى بەرھەمەپەن فەراھەم دەكات،
بەتەپەتە ۋەبەرھىنانى سەرمایەى مەۋى. زۇر جەار ئەۋ ۋەتەنەنى
كە تەنە سەرمایەى مەۋىپەن ھەپە، پەشكەۋەتۋەتەر ئەۋەنى كە
سەرمایەپەكى زۇرى سەۋەشتەپەن ھەپە، بەلەم چۈنكە زانپەپەن
نەپە، ئاۋەنە سۋەى لى بېننە، بۇ ئەۋەنە ۋەتەنى ۋەكۋە پەپەن،
كە پەۋە ناسراۋە سەرمایەى سەۋەشتى نەپە، بەلەم بەۋەى
گەنگەپەن بە پەرومردە فەركردىن، بۋە بە خاۋەن سەرمایەپەكى
گەۋەرى مەۋى لە رەزەپەنەپە پەكەمە ۋەتە پەشكەۋەتۋەكانى
ئابۋورىش دادەنەت.

چى لە خۇزگە ئاۋاتى گەشتىن بە دىدارى تۇ، گەورمترە لە دلد؟
چى خەيالىك لەو خەيالە ناسكتەرە، كە گەشتىن بە دىۋانى تۇ،
ۋىنا دەكا؟

چى ھەستىك لەو ھەستە ناسكتەرە، كە ساتەۋمختى لىقا گوزارش
دەكا!!

دەبى ئەۋىندار، چۆن شەۋى لى پىروا، كاتىك سېە، ۋادە دىدارى
مەحبوبى دلى بى؟

كوپىرو نابىننايە ئىستا، ئەو لە داخى رۇزى رۈوت
بۇيە رەشپۇشۇ ۋەقىرو ماتو بەستەزمانە شەو - سەيد كامىل -
دەبى خورپە دلى لەر زىنى بەدەن ۋە ھەببەتى حوزور، چى بەسەر
عاشقى لىقەۋماۋدا بىنن؟

دەبى كاتى رۇزى ئاسمانى ئەۋىن مانگى جۋاردە جەمالى يار
دەردەكەۋىت، بە چى نىگايەك بىتۋانى، تەماشى نوورى روخسارى بىكەۋ
بە چى زمانىك ئىجازە بىخۋازى!

تۇ كە دەركەۋىتى، مەپرسە چى بەسەر دى جانو دل
حالىتى شەۋىنم تەماشاكە، بەۋەقتى رۇزەھەلات - مەھۋى -
بۇ ساتىك دەجىتە نىۋ رەۋزى رىزۋانى دلى لە دەقەرى رۇخدا، ئارام
دەگرى بە دىدارى مەحبوبى تالىۋ مەتلۋوبى دلت شاد دەبى!

دەگە بە حوسنو جۋانپىيەك، كە ۋەك نارى دەلەت:
دەكا تەركى خەيالى خالى لەيلا
ئەگەر مەجنۋون لە حوسنى، با خەمەر بى!
گوڭگرتنە لە سروودى رۇخو دروودى ئەۋىن چىرپە ناخو ئاۋازى
زىيانو رازى حەيات!

ھەستىكەنە بە نەسىمى بەھەشتو شەۋىنى مېھرو گىفتوگۈيە
بە زمانى خەندەۋ تىگەشتەنە لە ئىشارەتو تەلىسىمى درووسى
مەدرەسە ئۈستادى دل!
بى قىسە غونچە دەمەت، كاتى تەبەسسوم روۋبەروو
ھەتكى شۈعلە بەرقو نەزىمى دائىرە پەروىن دەكا - نالى -
لەۋىدا زەمەن دەۋەستىتو خەم دەۋەۋىتو دل دەسروۋىتو رۇز

ھەلدەتو مانگ بە چارشىۋى خەجالەت، روو دەپۇشت!
مەھالەش نىيە، بە نوپۇزى شىۋان، بگە بە سروە بەيان!
لە دوگمەى سوخمە. دۈننى نوپۇزى شىۋان
بەيانى دا سىۋىدەى باغى سىۋان
لە خەۋى تەلەمەتى، رۇز ھەروەكوو شىت
بە روۋزەردى ھەلاتو كەۋتە كىۋان - نالى -
لە دىۋانىكەدا، مەۋف لە ھەموو باسوخواسىكى دۈنيا
بىخەبەر بىۋ وچوۋدىك بۇ ماددە نەمىنىۋ سەمادەت بىيە
كالاى پالاتو ھەموو كۈنچو كەلەبەرىكى رۇخت داپۇش!
لەۋىدا لە ھەموو ئەنجاسو ئەنداسو ئەكدارىك، بەدوور بىۋ جگە
لە روخسارى ھەبىپ، بۇ ھىج لايەك نەروانى!

ئىدى لەۋىدا دەتۋانى لە مەفھۇمى جەننەت حالى بىۋ بزانى؛ تا
لە كۈتۈبەندى ماددىياتو مەھسوسات رىزگارت نەبى، ھەرگىز ناگەى بە
ئۇخۇنى دلت! بەلام گەر بىتۋانى خۇت لە ھەموو ئەو شتەنە موبەپرا
كەى؛ ئەۋا شايانى دىدارى مەحبوبى خۇتى!

ئەۋەندەنى تۇ دەبىنەم؛ لىم دەشۋى
كە باخى جەننەتە، با تەلەمەتى تۇ - ئەدەب -
نازدارى رۇخو ئۈستادى دلم، لە حەزەبەك لە دىدارى تۇ، بە ھەموو
گەنجى قاروون ناگۈرەمەۋە، مەن دەزانم، بۇ لاي كى ھەنگاۋ دەنچىم
لە حوزورى كىدا، دەستەۋنەزەر پادەۋىستەم، مەن شاگردى كەسكىم،
ھەروەكوو ۋەقايى دەلى!

گەرمىيە مەجنۋونى دەۋدەشتان ۋە ھەرھادى زەمان
شۇخو سەلما رەنگو لەيلا دەنگو شىرەن شەكەرئ
ھەر بۇيە دوور لەو دىدارە، رۇز شەۋو، شەۋم دەچوۋرو عومرم
بىسەمەرو دلم پەركەسەرۋ دىدەم پەنەسرىنە.. چۈنكە دوورى لە دىدارت،
ۋەك مەحرۇم بوۋنە لە ھەموو خۇشپىيەكانى وچوود!
ئەى تۇبە، لە دەس رۇزى فىراقو شەۋى ھىجران
ۋەى رۇ، لە ھەراۋ كەشەكەشى ساعەى حىرمان - حەرىق -

دىدارى تۇ!

كەرىمانى

اللَّهُ

نامە نوورەزەکان

نامەری پەنجاووو

مامۆستای ئازیزم..

هاودەمیی زۆر کەسم کرد، کتێبگەلیکی زۆرم خوێندەوه، چیرۆک و پۆمان و بەسەرھاتی زۆرم مۆتالا کرد، وەلی تا نەبوومە ھۆگرو ھاودەمی قورئان، ئارامی نەبوو و میوانی دڵم ھەوری رەشی خەم نەپەویبەو و ئۆخزنی دڵم نەھات، تەنھا لەژێر سایە قورئاندا، تامی ژیانم کرد!

ئەو کاتە پیتەکانی قورئان، دڵۆپ دڵۆپ وەک ھەنگوین دەتکانە نیو پۆخ، ئەو کاتە ناویتە و شە پیرۆزەکانی پەرورەدگار دەبوو، ئەو کاتە پیرۆزترین پەيامم بە زوبانم دەخوێندەوه، ئەو کاتە ھەبەت و جەلال و جەمالی سرووشی ئیلاھی، وەک زەمینلەرە، دڵ و دەروونی دەھەژاند، ھەستم بە تام و چێژی شادمانییەک دەکرد، کە ھەرگیز لە هیچ شوێنیکی دی، وەدەستم ناکەون!

ئەو کات زانییم، ھەموو چرکەییکی ژیان بەی قورئان، تەنھا داخ و حەسرەتە!!

ئازیزم، ژیان لەگەڵ قورئان، واتە: ھەستکردن بە ژیان و ھەڵدانەوهی پەردە لەسەر ھەموو حەقایق و راستییەکانی ژیان!

واتە: زیندوو بوونەوهی دڵ و زیندەگیی پۆخ! خوێندەوهی قورئان و پامان لە مانای بەرز، واتە: دەستگرتن بە چرای پووناکی ھیدایەت و گرتنی ڕێگای راست و بەردەوامبوون و سوکناپی دڵ و دنیایی ھەمیشەیی.

﴿كَذَلِكَ إِنشَيْتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَقَلْنَهُ تَرْبِيًا﴾ الفرقان: ۳۲

ھەر بۆیە پیغەمبەری نازدارمان، تەنھا بەو پەندە دەوێست، کە شەوانە لە خزمەتی ئایەتە پیرۆزەکاندا، بە ئەسرینی چاوی، گەورەترین، داستانی خۆشەویستی تۆمار بکات و تا بەری بەیانی،

بە دەم ھەنسکەوه، قورئانی پیرۆز بخوێنی!

بەلکوو دەچوو لە عەبدوللای کۆری مەسعوود و پیتی دەفەرموو: **اقْرَأْ عَلَى الْقُرْآنِ** قورئانم بۆ بخوێنە! عەبدوللای دەیکوت: **اقْرَأْ عَلَيْكَ وَعَلَيْكَ أَنْزِلَ؟** ئایا من بۆ تۆی بخوێنم، لەکاتێکدا ئەم قورئانە، بۆ تۆ ھاتووە؟! دەیفەرموو: **إِنِّي أَحِبُّ أَنْ أَسْمَعَهُ مِنْ غَيْرِي** من پێم خۆشە، لە کەسانی دییەوه، گوێیستی بێم!

چونکە ئەو، شەیدای دەنگی ئیبنو مەسعوود بوو، دەیفەرموو: ھەر کەسێک دەیەوێت، قورئانی بە تەپو پاراوی گوێ لێ بێ، وەک و خۆی کە دابەزیو، با گوێ لە خوێندەوهی عەبدوللای کۆری مەسعوود بگرێ!

عەبدوللای دەفەرموو: سوورەتی «النساء» م بۆ خوێند، تا گەیشتمە ﴿فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا﴾ نساء: ۴۱ فەرمووی: تا ئێرە، بەسە!

کاتێک سەرم ھەلبێ، بێنیم فرمێسک زەنگۆل زەنگۆل، بەسەر پوومەتیدا دێتە خوار!

هیچ ژیانێک، ناگاتە چرکەییکی ژیان لەگەڵ قورئان، هیچ لە زەت و خۆشییەک، ناگاتە شیرینی تیلاوێ قورئان، وەلی بۆ کەسێک لێی حالی بێت!

﴿إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِنَاصِرٍ لِنَ كَانَتْ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَمَوَّ شَهِيدًا﴾ ق: ۲۷

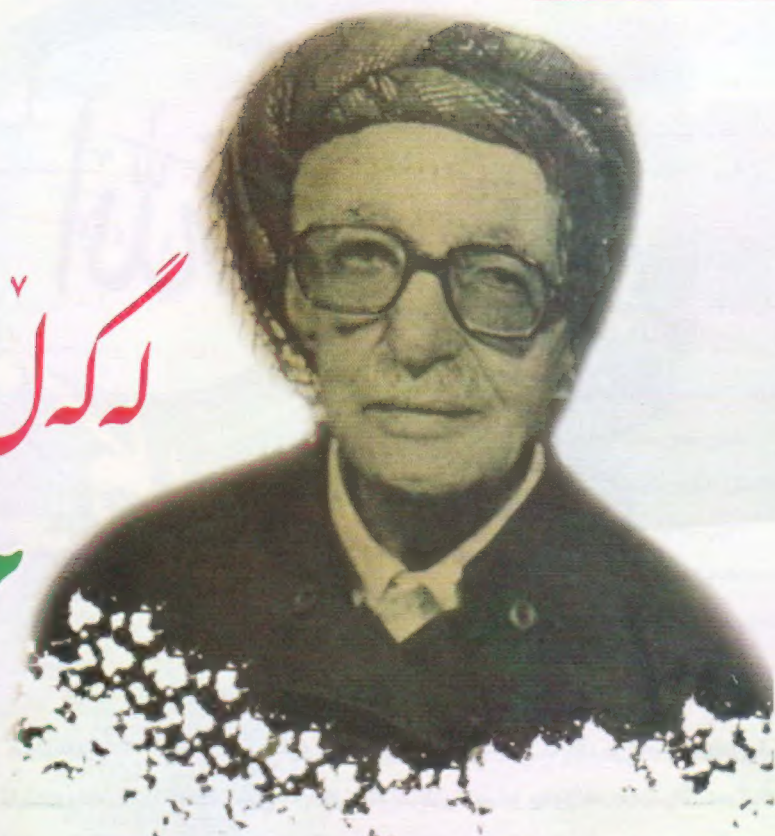
بۆیە خالیدی کۆری وەلید، لە کۆتایی تەمەنیدا، قورئانی گرتە باوشر و دەستی کرد بە گریان و دەیکوت:

جیھاد سەرقاڵی کردم نەمتوانی لە خزمەتدا بێم! ئازیزم با ئیدی بەشێکی تەمەنمان لە خزمەت خوێندەوه و

لەبەرکردن و پامان لە وشە و اتاکانی قورئاندا بەسەر بەرین!

كەكەل قىشقىق شاعىردا

دو چاۋى مەستى بىمارو پزىشكن
لە چاۋ مەن، چۆببارو چۆگە وىشكن
دو چاۋى مەن كەۋا، كەيلى سزىشكن
دەپتون ئاۋى بەھرى خۇئ بە پىۋان
دەردى دوورى

دەردى دوورى زۆر گرانە، دلبىرا ھىجران بەسە
دل ۋەكۋ پەروانە سووتا، چاۋەكەم سووتان بەسە
عاقلان شەيدا دەپن، روۋبەندى سەر روو لا مەدە
عاشقان كۈشتەى جەفاتن، قەتلى مەزلوومان بەسە
مورغى دل. پابەندى دانەۋداۋى خالەو زولفى خاۋ
گىرى بەندىخانە تاكەى، بەندى بىئامان بەسە
ھەرچى بووم، بردى بە تالان، توركى مەستى چاۋەكەت
تاقەتو سەپرو قەرارم پى نەما، تالان بەسە
شاھىدەم فرمىسكى خۇننەنە، كە تۆ جەرگەت پىرەم
عاشقى روۋتەم نەگەر، تەقسىرە گەر، تاۋان بەسە
ئىستەكەش مەجنوۋو لەيلەن ھەن لە عەسرى تازەدا
شەتو سەرگەردانى تۆم، ھەيرانى تۆم، ھىرمان بەسە
گەنجى عىشقتە، پىر بە ۋىرانەى دلەو مەن پىم كەمە
تا زىاد پى، چاۋەرقى دىشەم، مەلئ، ئىحسان بەسە
گەر قەسەى عىشقى كۆلۈ بولبول، لە لات ئەفسانەيە
تۆ كۆلى خەندەن ۋەنەنەش بولبولى گىران بەسە
ئاۋرت بەر دا دلۈ گىيانى ھەقىقى چاۋەكەم
دەردى بىدەرمانە عىشقتە، دەردى بىدەرمان بەسە

شاعىر ئاۋى عەباسى كورپى عەلى پاشاى كورپى براگىم ئاغاي
تالۋە، سالى ۱۹۰۲ى زاپىنى لە گۈندى مەرجانئاۋى ناۋچەى
مەھاباد لەدايك بوۋە سالى ۱۹۹۷ لە شارى بۆكان كۆچى دوايى
كردوۋە.

شاعىر خاۋەنى شەئىرى جوان ۋە ھەلبەستى ناسكەو جىگەى
رەزامەندى گەورەشاعىرانى ۋەك ھىمەن ۋە ھەزارو سەيد كامىلى
ئىمامى بوۋە تەخمىسەكەى لەسەر شەئىرى نالى، شاھىدى بۆ دەدات.
لە شوعەلى روۋى كەمەرجىن زىرو زىۋان
چ زەھەردى زوھەرو كەپوان كە بى وان
شوعاعى مەھرو مەھ لاجوۋو لە نىۋان
لە دوگمەى سوخمە نوۋىزى شىۋان
بەيانى دا، سەپىلەى باغى سىۋان
لەبەر ئەبەرۋى كەۋان ۋە تىرى سەر زىت
ھىلال ئەو شۆ، بە خۇى گوت، تەنگ ئەبى جىت
خزى روۋبەندە كاتى كەۋتە بەربىت
لە خەۋفى تەلەتەت رۆز ھەر ۋەكتو شەت
بە روۋزەردى ھەلاتو كەۋتە كىۋان
شەمىمى عەتەرى زولفەت عەينى شەۋبۆ
شكاندى پەشتى گول، خونچەى دەمى تۆ
نىگارم ۋەك گولە، ھەم رەنگە، ھەم بۆ
مەكە مەنەى پەشتىۋى دل كە ئەمشۆ
پەشتىۋاۋە لەبەر پەرجەم پەشتىۋان
دوۋزولفى عەنەبەرىنى نەقەمىشكن